13

DE HÆRESI ALBIGENSIUM

EXERCITATIO

HABITA IN COLLEGIO ROMANO

Anno MDCCLVI. Menſe Auguſto Die XXVI.

AUSPICIIS

REVERENDISSIMI PATRIS

JO. THOMÆ BOXADORS

MAGISTRI GENERALIS ORDINIS PRÆDIC.

AB ALOYSIO BRENNA

Seminarii Romani Clerico, & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Auditore.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROMÆ, MDCCLVI.

EX TYPOGRAPHIA GENEROSI SALOMONI

SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Digitized by Google

REVERENDISSIME PATER.

VETUS Lycei noſtri inſtitutum, quo ſingulis annis, hic veluti aperiri campus juvenum ingeniis & diligentiæ conſuevit, ut quid illa valeant, quid toto anni curriculo profecerint, experiantur: & vulgò eſt notum, & mihi qui tertiùm hoc ſuſcipio exercitationis genus, neceſſe eſt eſſe notiſſimum: in quibus exercitationibus (ut in antiquis gymnicis, muſiciſque illis, & Poetarum agonibus factum eſt, quibus

Digitized by Google

hi noſtri ſucceſſerunt) aliquem nobis quaſi Agonothetam adſiſtere & præeſſe, maxime expetere atque exoptare ſolemus; a quo vel noſtra ornetur induſtria, vel ingenii imbecillitas, ſublevetur. Sed accidit, ut hoc anno, atque hoc maxime tempore; cum, antequam ſolemnes indicantur Scholaſticæ feriæ, eramus in litterariam hanc arenam deſcenſuri; Tibi, REVERENDISSIME PATER, magno Urbis totius plauſu, maximo Tuorum conſenſu, Supremum Ordinis & Familiæ Magiſtratum delatum audiremus. Non equidem caſu accidiſſe arbitror, his temporum articulis, hac in Urbe, illo etiam Scholis & parietibus noſtris proximo & quaſi adjuncto loco, ut tanta res fieret; & quod, auctore Gregorio XIII. ædificatum eſt Athenæum Religioni & bonis Artibus, maxime vero, quod illis temporibus neceſſe erat, ad Chriſtianam Religionem tuendam & confirmandam, exaudire prope deberet eorum voces, quibus illi Ordini præficiebaris, qui difficillimis Chriſtianæ Religionis temporibus, cum teterrimæ Hæreſes maximam terrarum partem infecerant; natus, probatus, confirmatuſque eſt. At quis nimirum præficiebatur? Nihil eſt earum rerum, quæ allicere homines poſſunt, ut viri cujuſpiam ſummi ornatiſſimique ſibi patrocinium adſciſcat, quod (oro, ut ſit REVERENDISSIME PATER, veræ voci, & ab omni prorſus aſſentatione alienæ locus) in Te cumulatiſſime non inveniatur. Nam & laudes illæ, quæ externæ ſunt, & deſpici a ſapientibus viris, ſive ceteris poſtponi ſolent; ita ſunt in Te congeſtæ, ut ſolæ quemvis alium or-

nare

naræ & ſatis illuſtrare poſſent ; ex nobiliſſima, inquam, familia eſſe progenitum, in potentiſſimorum Regum Aula educatum fuiſſe, ſummos eſſe honores conſecutum, valere apud Principes auctoritate & gratia ; ſed præterea quæ ad animum pertinent, & quoniam hominis propriæ ſunt, majori etiam in pretio a ſapientioribus viris prudentioribuſque habitæ ; quas quidem, ſi percenſendo numerare ſingulas vellem, & dies me tempuſque deficeret, & viderer fortaſſe longius ab inſtituto meo aberrare. Breviſſime hoc tantummodo dicam : qui ad ſupremum Magiſtratum honorum & munerum gradus eſſe ſolent, Te perfunctum eſſe omnibus, atque ita perfunctum, ut breviori tempore, majori aliorum voluntate, & quaſi felicitate nemo unquam ſit conſecutus. Cum enim, Religioſæ præſertim familiæ, atque ei familiæ, quæ cùm virtutis laude, tùm doctrinæ ſplendore ornatiſſima eſt, ac præterea plagis terrarum omnibus longe lateque diffuſa, viros habeat multitudine innumerabiles ; populorum ac nationum varietate diverſos ; genere, muneribus, auctoritate graviſſimos ; par ſit eum imperare, qui ceteris externis laudibus & ſummæ vitæ integritati ac ſanctitati hoc adjunxerit, ut non ſolum nobiliſſimas diſciplinas præſtantiſſimaſque diſcendo cognoverit, ſed docendo tradendoque quantum in illis valeat demonſtraverit, & præterea in ipſa gubernandi arte quæ omnium difficillima eſt, ſe prudentiſſimum experientiſſimumque oſtenderit. Tu nimirum is es, Reverendissime Pater, qui cum ætate aliquantò maturiore fueris Religioſam vi-

vitam amplexus, atque ita rerum maximarum cognitionem atque experientiam cum perſpecta jam probataque omnibus morum innocentia attuleris; paucis vel non ita multis, quibus eam profeſſus es annis; gradus omnino omnes, qui ad docendum regendumque pertinent & ſumma celeritate decurriſti, & qualis quantuſque eſſes plane omnibus declaraſti. Tu Philoſophiam, & rerum naturalium Scientiam celebri in Urbe, quæ antiquiſſimum in Italia domicilium bonarum artium & diſciplinarum fuit, Peruſiæ profeſſus es: Tu in hac non Imperii ſolum, verum etiam doctrinæ principe Civitate, Theologiæ facultatem illam, quæ in vero germanoque ſenſu Theologorum Principis S. Thomæ eruendo explicandoque verſatur, quatuor ipſos annos, ſumma intelligendi perſpicacia, ubertate orationis, ac differendi facilitate explicaſti: Tu Provinciam Aragoniam, ſupremus ejuſdem Tui Ordinis moderator, ſanctiſſime, prudentiſſimeque adminiſtraſti: Tu denique Reverendiſſimo Clariſſimoque Bremondio, qui in Hiſpanicis Provinciis gubernandis aſſiſteres, ab eo delectus, ita Te illi, Tuis, & univerſo Ordini probaſti, ut poſtquam ille huic luci ereptus eſt, Te dignum exiſtimarent, cui non jam partis alicujus clariſſimæ religioſiſſimæque familiæ, ſed omnino univerſæ gubernacula traderentur. Itaque cum talis tantuſque ſis; cum hoc tempore, hoc loco ad eam quæ ſumma eſt dignitatem perveneris; non debeo hoc exiſtimare, divinitus veluti factum eſſe, ut Patronus Tu mihi ſtudiiſque meis advocatere? Verùm hæc ſunt, quæ hactenus commemoravi,

hujuſ-

hujuſmodi, ut in quemlibet alium Lycei hujus, & facultatis cujuſvis Auditorem convenire poſſent. Habeo aliud proprium, ac plane meum, qui aliquot jam annos in Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſtudio, neſcio quo fructu, diligentia certe non mediocri & maxima voluntate verſor. Nam Te hanc præcipue diſciplinam adamaſſe, teſtantur diſputationes, & concertationes tuæ, his ipſis de rebus, quæ in ea facultate tractantur, habitæ; teſtatur illud maxime, quod Deceſſori Tuo olim in diſciplinam veluti traditus, edendorum cum ipſo Pontificiorum Diplomatum, quæ ad Ordinem veſtrum ſpectant, curam ſuſcepiſti. Atque hoc nimirum Te conciliare maxime mihi ſtudiiſque meis neceſſe eſt. Nam in ea ſum Hiſtoriæ parte, quæ, ſi ulla alia, ad familiæ veſtræ gloriam & dignitatem pertinet. Dicturus enim ſum de Albigenſium Hæreſi, ea nimirum, quam SS. Ordinis veſtri auctor & parens ſumma dexteritate aggreſſus eſt, incredibili conſtantia oppugnavit; admirabili felicitate contudit? in qua quidem expugnanda cum ejus ſanctiſſimi filii, veluti ad bellum Domini perſequendum perficiendumque vocati eſſent, ceteris, qui ad reliquas deinde conſequutas Hæreſes edomandas atterendaſque arceſſerentur, præclariſſimo feliciſſimoque exemplo præiverunt. Hæ ſunt cauſæ, quæ Te patronum mihi ſtudiiſque meis ut adſciſcerem perſuaſerunt. Utinam haberem alias, quæ ad id excuſandum valerent, quod hac ingenii mediocritate hac tenuitate doctrinæ maximum onus ultro ſuſcipere ac depoſcere non dubitarim, in quo etiam uno Lycei hujus & Collegii fama periclitari vi-

deatur.

deatur. Unam tamen habeo, quæ ſatisfacere cuicumque vel faſtidioſiſſimo poteſt, poſitam in Tua, REVERENDISSIME PATER, humanitate ac benignitate: Hæc, quæ tenuitate ipſa mea illuſtrior teſtatiorque futura eſt omnibus, excuſare conſilium meum poterit; hæc eventum, quicumque erit exercitationis hujus ornare; hæc eadem me dicentem, hærentemque fortaſſe in difficillimis impeditiſſimiſque locis ſublevabit.

DE

DE HÆRESI ALBIGENSIUM
EXERCITATIO.

HÆreſes quæ Chriſtianam Eccleſiam ab ipſa Apoſtolorum ætate exercuerant, poſtquam ſæculo x. extinctæ aut conſopitæ ſunt, ut nullæ ferme apparerent; erupere iterum ſæculo xi., & maxime xii., deinceps ad noſtra hæc tempora, novis ſubinde enaſcentibus, ſuccreſcentibuſque propagatæ. Itaque Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ partis illius, quæ errorum cauſas, ortus, progreſſioneſque conſiderat (eſt vero utiliſſima, & ad Catholicum dogma planius intelligendum & confirmandum prorſus neceſſaria) alter hinc veluti curſus exorditur; cui inſiſtere diligentius omnino convenit, maxime ut Heterodoxis hominibus obſiſtamus, qui objectam a noſtris eorum Sectæ, & doctrinæ novitatem, per antiquiores Hæreticos hos, tueri, & excuſare conantur, atque ab illis perpetuam ſucceſſionem quamdam errorum ſuorum & ſeceſſionis ab Eccleſia Romana demonſtrare. Selegimus vero inter ceteras, Exercitationis hujus argumentum, Albigenſium quæ dicta eſt Hæreſim; quòd ea quidem celeberrima ſit, nec ſatis adhuc, ut nobis quidem videtur, explicata: hæc vero arbitramur eſſe præcipua capita, quæ de ea Hæreſi quæri & inveſtigari poſſunt; itaque nos quæremus.

De erroribus, quinam eorum, ideſt Albigenſium, eſſent.

De diverſis ipſorum generibus, nominibus, origine, & propagatione.

De præcipuis Hæreſis defenſoribus ſive fautoribus, ejuſdemque expugnatoribus.

Digitized by Google

De modo, qui eſt ad Hæreſim exſtirpandam adhibitus, diſputationibus, colloquiis, conciliis, bellicis expeditionibns, inſtitutiſque judiciis.

CAPUT I.

De Albigenſium erroribus.

ALbigenſium errores explicare non eſt admodum difficile; ſiquidem eo contenti ſumus, quod nonnulli faciunt, ut præciſe *novos* eos *Manichæos* dicamus, & Manichæorum veterum dogmata amplexos eſſe pronuntiemus. Verùm & Manichæorum dogmatum deſcriptio non ita facilis eſt, atque expedita, ut quibuſdam videtur; & Albigenſes fuiſſe Manichæos, ut plerique conſentiant, ſunt tamen qui negent: inter quos Jo: Chriſtophorus Wolſius in eo libro quem inſcripſit (1) *Manichæiſmus ante Manichæos*: quòd videret nimirum, damnatis Albigenſibus, Waldenſes, a quibus hominibus ſucceſſionem ſuam Heterodoxi repetunt, ſalvos eſſe non poſſe (2). Nobis antiqua, & communis ſententia retinenda omnino eſſe videtur; idque evincere arbitramur, veterum Manichæorum dogmata cum iis comparantes, quæ Albigenſibus, æquales Scriptores adſcripſere. *Quidam Hæreſiarchæ*, ait Cæſarius (3), *collegerunt puncta ex dogmate Manichæi ..... duo credunt cum Manichæo principia Deum bonum, & malum Deum, ideſt Diabolum, quem dicunt omnia creare corpora, ſicut Deum bonum animas*. Petrus Monachus Cœnobii Vallium Cernaii, alter Albigenſium hiſtoriæ antiquiſſimus ſcriptor (4); *Primò ſciendum, quod Hæretici duos conſtituebant Creatores; inviſibilium ſcilicet, quem vocabant benignum Deum, & viſibilium, quem malignum Deum nuncupabant &c.* additque, quod conſtat proprium fuiſſe veterum Manichæorum; *Novum Teſtamentum benigno Deo, vetus vero maligno attribuebant*: cui Cæſarius conſentit, cum *Moyſen & Prophetas* recipere eos negat; imo Toloſani Comitis, Hæreſis Albigenſium præcipui propugnatoris, has blaſphemias Petrus refert (5); *bene apparet, quod Diabolus fecit mundum iſtum .... Deus Moyſi, quem vos creditis, non poterit vos juvare &c.* Manichai-

(1) Pag.256. (2) *Colbergius Albigenſibus errores hos ex vero tribui exiſtimat, a qua tamen ſententia animum non poſſum non profiteri alienum, cum verendum ſit, ne ſic Waldenſibus quoque, quos tamen ab his placitis immunes pronuntiat, eadem dica ſcribenda ſit.* (3) Diſtinct. v. cap.21. Biblioth. Ciſterc. Tiſſier to.2. pag.138. (4) Hiſt. Albigenſ. cap.2. (5) Cap.4.

nichaicum eſt illud quoque, quod eo loco (1) ſequitur apud eumdem Petrum; *Chriſtus ille, qui natus eſt in Bethleem terreſtri, & viſibili, & in Hieruſalem crucifixus, malus fuit ... Bonus enim Chriſtus, ſicut dicebant, nunquam comedit vel bibit, nec veram carnem aſſumpſit, nec unquam fuit in hoc mundo, niſi ſpiritualiter in corpore Pauli. Ideo autem diximus in Bethleem terreſtri & viſibili, quia Hæretici fingebant, eſſe aliam terram novam & inviſibilem; & in illa terra, ſecundum quoſdam bonus Chriſtus fuit natus & crucifixus*. Fuiſſe hoc in veterum Manichæorum placitis, Chriſtum ſpecie tenus, ſive φαντασίᾳ, ut Theodoretus ait (2) pertuliſſe mortem, atque, ut Auguſtinus (3), *finxiſſe paſſionem, qui natus non eſſet, neque veram, ſed ſimulatam carnem humanis oculis oſtendiſſet*, ex his quos nominavi conſtat, & ex Epiphanio (4): quos quidem hujuſce rei idoneos eſſe teſtes judico; ut ut aliter Beauſobrius cenſeat. Verùm & hoc Beauſobrius (5) ipſe fatetur, & aliud de mundo inviſibili pariter Manichaicum fuiſſe concedit (6). Quod vero Petrus addebat *ſecundum quoſdam*; plane oſtendit in recentioribus iſtis Manichæis, fuiſſe divortia quædam doctrinæ; uti etiam in paullo antiquioribus, ſive Paullicianis. Nam in anathematiſmis, qui his præſcribuntur pronunciandi, cum ad Catholicam Eccleſiam veniunt, quoſque e Regio Codice Cotelerius (7), ex Cæſareo etiam ampliores Tollius (8) edidit, hæc leguntur; *Anathematizo qui dicunt D. N. J. C. ſpecie tenus tantum mundo manifeſtatum eſſe, quique fateri nolunt vere eum carnem e B. Virgine Maria induiſſe ... nobiſque conſubſtantialem ac perfecte hominem factum eſſe ... Anathematizo eos, qui contra hæc ſentiunt, & alium quidem volunt eſſe eum, qui natus ſit ex Maria, quique baptizatus, ſive, ut nugantur, demerſus, alium vero eum qui ex aqua aſcenderit, & teſtimonium acceperit, quem & ingenitum Jeſum, ac lumen nuncupant, qui in figura hominis apparuerit; atque illum quidem fabulantur eſſe a malo principio, hunc autem a bono. Anathematizo eos, qui ajunt D. N. J. C. ſpecie ſola paſſum eſſe, & alium quidem eſſe eum qui in cruce, alium qui procul ab ea ſtabat, ridebatque, tamquam alio pro ſe perpetiente*. Pertinet, ut dixi, hæc formula ad eos Manichæos, qui Paulliciani dicti ſunt ſæculo VII. VIII. & IX. & quorum hiſtoriam Photius

(1) Cap.2. (2) Lib.1. Hæret. Fabul. cap.26. (3) Contra epiſt. fundam. cap.8. (4) Hæreſ.66. num.26. (5) Lib.8. cap.1. 2. 3. (6) Lib.6. cap.1. (7) Ad lib.4. Recognition. num.27. (8) Inſign. Itinerar. Italic. pag.126.

tius (1), & Petrus Siculus, quem ex codice Vaticano Raderus (2) eruit, perſecuti ſunt: quorum poſtremus teſtatur; *nec quicquam divertunt a Manichæis Paulliciani ... qui, tametſi ſe a Manichæorum impuritatibus alienos dictitant, ſunt tamen dogmatum ipſorum vigilantiſſimi cuſtodes, & propugnatores.* Eam vero formulam ſæculo IX. non eſſe antiquiorem, & credo ab aliis animadverſum fuiſſe, & colligo ego ex verbis, quibus anathema dicitur Paullo, Sergio, Tychico &c. Sed ut redeamus ad Albigenſes, fuere in eorum dogmatibus ex Petro Monacho; *Omnes veteris Teſtamenti Patres damnatos, Joannem Baptiſtam unum eſſe de majoribus Dæmonibus.* Ex Cæſario vero *corporum reſurrectionem negabant; Baptiſmum abjecerunt; ſacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti blaſphemant.* Addit, metempſychoſim ab iiſdem admiſſam; nam militem eam inducentem narrat, ſubjicitque; *credidit ſtultus, ſicut ceteri Albigenſes, quod anima ſecundum meritum tranſeat per diverſa corpora etiam animalium, ac ſerpentium.* Gullielmus de Nangis hos præterea Hæreticos *Beatam Mariam Dei Genitricem blaſphemaſſe* refert (3). De Patrum veteris Teſtamenti ſalute, uti etiam de Jo. Baptiſta, non ita ſenſiſſe perverſe antiquos Manichæos, contendit Beauſobrius (4); ſed hoc ex Archelai Actis, non veris ſinceriſque, quæ Epiphanius, Cyrillus Hieroſolymitanus, Hieronymus aliique vetuſtiſſimi PP. viderunt, atque in ſua ipſorum ſcripta intulerunt; verùm interpolatis, atque ita, uti ea inventa ſunt, editis a Zaccagnio: in quibus etiam nihil habetur, quod his magnopere repugnet. Recenſetur a Photio inter Bibliothecæ ſuæ codices (5) opus Agapii inſcriptum Uraniæ (quam cur Fabricius (6) uxorem ejus faciat, non plane video), in quo ille errores ſuos, ideſt Manichæorum exponit; ſunt vero inter ceteros, quos Photius perſtrinxit *Vetus Teſtamentum irridet, ac Moyſem ipſum cum Prophetis; quin & Domini Præcurſorem ſubſannat.* Atque id teſtimonium, ut Didymi Alexandrini alterum (8) injuria Beauſobrius repudiat. In Agapio excuſatione uti fortaſſe poſſet paullo commodiore, ſi ita antiquum eum eſſe negaret, ut de vetuſtiſſimis Manichæis teſtimonium perhibere poſſet. Nam ego ut Agapium credam illum, qui inter Manetis ipſos diſcipulos numeratur a Petro Sicu-

(1) Edidit Montfaucon Bibl. Coiſlianæ pag. 349. &c. (2) Ingolſtadii 1604. v. pag. 3. (3) In Chronic. tom. XI. vet. edit. D'Acherii pag. 489.

(4) Part. 2. lib. 1. cap. 4.

(5) Cod. 179. (6) Bibl. Græc. tom. 5. pag. 287. (7) Sunt Photii verba *προσφωνεῖ δὲ ταῦτα Οὐρανίᾳ τινὶ γυναικὶ συμφιλοσόφῳ ἀποσεμνύνων αὐτὴν* p. 209. ex recenſ. Hoeſchelii an. 1601.

(8) Auctar. Combefiſ. tom. 2. pag. 30.

Siculo (1) non facile adducor, ſuſpicorque potius paullo Photii ætatem anteceſſiſſe. Sed mihi quidem ætas illius, aut teſtimonium perinde eſt: conſtabit enim Manichæorum ſequioris ævi progeniem fuiſſe Albigenſes. Quod verum eſt: nam omnia quæ expreſſimus dogmata, in his reperiuntur; atque ita laudati Anathematiſmi (2); *Anathema iis, qui Sanctam Deiparam Mariam contumelia afficiunt*; (3) *Anathematizo negantes carnis reſurrectionem*; (4) *Anathematizo eos, qui metempſychoſim admittunt, quam ipſi animarum* μεταγγισμὸν (de vaſe in vas effuſionem) *appellant*. Photius in Paulicianorum hiſtoria (5); *In Sanctiſſimam autem Dominam noſtram Deiparam blaſphemantes non horrent ea dicere, quæ nec ſcribi, nec audiri poſſunt .... Pari modo communionem pretioſi Corporis, & Sanguinis Chriſti Dei noſtri ſexcentis contumeliis aſpergentes ... ſacros Prophetas, omnemque veterem ſcripturam, alioſque ſanctos averſantur, quos fures, & latrones appellant*. Petrus Siculus Manichæorum ſectæ ſex capita, ſeu, ut ipſe vocat, γνωρίσματα proponens (6) poſt primum de duobus principiis habet alterum; *quod Deiparam, ſemperque Virginem per odium abjiciant, neque Chriſtum ex illa natum dicant*: & tertium, *quod e ſacris Myſteriis divinam ac tremendam Corporis & Sanguinis D. N. J. C. converſionem negent*; item quintum; *quod Veteris Teſtamenti tabulas non admittant, Prophetaſque fures & latrones vocent*. Sequebatur etiam apud Agapium, ſive Photium de Agapio; *Abnegat omnium reſurrectionem ac Judicium, vocabula hæc ad alia transferens ... intolerabile odium, bellumque implacabile cum Deipara & ſemper Virgine Maria gerit ... Corpus & Sanguinem Chriſti non illud agnoſcit, quod Chriſtiani veneramur, ſed quod furioſa ipſius mens confixit ... probat & metempſychoſes*: quæ quidem aliis aliorum perpetuo conſentiunt. Pleraque vero inveniuntur etiam in iis, qui certò ſunt antiqui. Nam Theodoretus de iiſdem habet (7); *Corporum reſurrectionem ut fabulam rejiciunt ... animas in corpora tranſire dicunt; & has quidem in volucrum, alias in jumentorum, & ferarum, & ſerpentium corpora immitti*. De metempſychoſi fuſe contra Manetem diſputat Epiphanius (8), & pro reſurrectione corporum (9), quam quidem cum Judicio Manichæos negaſſe Philaſter etiam (10) prodidit; idque a Valentino eos accepiſſe vult Rufinus (11). Nihil di-

cam

(1) Pag. 30. (2) Ap. Tollium, pag. 144. (3) Ibid. pag. 140. (4) Pag. 138. (5) Bibl. Coiſl. pag. 352. (6) Pag. 17. (7) Lib. 1. Hæret. fab. cap. ult. (8) Hær. 65. n. 28. & 55. (9) N. 35. (10) Hær. 61. (11) Expoſ. Symb.

Digitized by Google

cam de Euchariſtia. Scitum enim eſt, quam loco noſtræ quæ ſancta eſt, eam illi fœdam deteſtabilemque haberent; quod fruſtra quidem negat Beauſobrius (1). De Baptiſmo res videri poteſt obſcurior (2): Sed vel eum illi pro arbitrio adhibebant, neceſſarium verò negabant, quod Tillemontius docuit (3), vel ut Photius (4) *etiamſi ſalutarem baptiſmum reſpuant, ſe tamen ipſum admittere ſimulant*. Nihil dico de matrimonio; quod damnaſſe veteres Manichæos ex Auguſtino ceteriſque omnibus conſtat; de Albigenſibus vero Petrus; *ſacrum matrimonium meretricium eſſe; nec aliquem in ipſo ſalvari poſſe, filios & filias generando*, affirmaſſe teſtatur; additque, cum duas ipſi eorum claſſes diſtinguerent, *Perfectos* qui dicebantur, quique nominabantur *Credentes*; Perfecti & caſtitatem mentiebantur, & *eſum carnium, ovorum, caſei omnino deteſtabantur*; quæ Manichaica eſſe profecto liquet.

II. Atque hactenus una opera duas res conſecuti eſſe videmur, ut præcipua Albigenſium dogmata, quæ eſſent, exponeremus, & veteribus Manichæis eadem aſſereremus; quarum primæ Wolfius, alteri vero Beauſobrius repugnabat. Quamquam Beauſobrianum opus longiorem profecto, & diligentiorem, addo etiam a doctiore homine, confutationem deſiderat, præſertim altera ejus pars, quæ Dogmatica eſt: nam in prima, quæ eſt hiſtorica, refellenda, Auctor Exercitationum in S.Leonis opera, recens eſt fuſeque verſatus. Sunt vero illi libri, non ſolum impie, ſed veteratorum more, ideſt aſtute & fraudulenter ſcripti, nec ita tamen, ut contemni poſſint. Ut enim curam diligentiamque probet, res minutatim partitur; in ſingula ſolicite inquirit, ad curioſa quædam digreditur, magnam auctorum nec vulgarium copiam allegat; ut nimirum alliciat, atque retineat lectores ſuos, opprimatque ſi non pondere, argumentorum numero & copia. Atque alia quidem Manichæis abjudicat, quaſi illis per calumniam impoſita, alia fuiſſe in eorum erratis fatetur, ſed excuſationem ipſe adornat; in qua quidem excuſatione Apoſtolicam traditionem obſcurare, debilitare argumenta Catholicæ fidei omnia ſummo ſtudio conatur. Ut vero id facere liberius poſſit, & rem quò vult adducere, veterum Scriptorum, quorum auctoritatem timet, fidem in proemio, quod ceteris libris præfixit, elevat. Alios non vidiſſe Manichæorum libros; itaque incertos rumuſculos ſecutos eſſe: alios non intellexiſſe. In priorum numero Cyrillum Hieroſolymitanum habet; etſi negare non poteſt Archelai narrationi in-

(1) Part.2.lib.9.c.7.8.9. (2) Ibid.cap.6. (3) Not.1.in Manich. (4) Loc.all.

Digitized by Google

ni inſtititiſſe, quam Beauſobrius, ut multo incertiori hæreat, contemnit: item Theodoreti, cujus laudare eruditionem cogitur, credulitatem damnat. In poſteriorum cenſum inferre audet S. Epiphanium, quaſi Syriace neſciverit, & in *Theſauro* Manichæi libro, quem idem ſe legiſſe teſtatur, alia omnia, quam quæ vere erant ſcripta, viderit. Titum Boſtrenſem impenſe laudat; ſed poſtquam reperit quædam dicere de Chriſti Œconomia, quæ ſyſtemati ſuo adverſantur, tunc negat ei eſſe adhibendam fidem, quod illa credibile non ſit in *Theſauro*, in quo reliqua reperit, inveniſſe. Leonem M., Damaſcenum, formulas fidei, etſi ſibi & cum hiſtoricis conſentientes, damnat omnes. Quid Auguſtinus? Inter Manichæos, inquit, *Auditor* non *Electus* erat: itaque nihil eorum ſcivit. At cum Electis, qualis Fortunatus erat, diſputavit. At Tyrbo quoque in *Auditoribus* fuit. Hic Beauſobrius, quando a Tyrbone adjuvari ſe poſſe credit, Auditores æque ac *Electos* vult noſſe Manichæorum omnia (1). Ita qui ſe nullius partis ſtudio præoccupatum ſubinde jactat, tanto Manichæorum ſuorum amore ſinit ſe abripi, ut ſibi non conſtet. Atque idem eàdem de cauſa peccaſſe videtur, dum negat quæ Auguſtinus de Manichæis narrat potuiſſe eſſe vera, quod non ſit credibile ea portenta amplexurum fuiſſe, cum Manichæis ſe daret, Auguſtinum. Erroris tamen portenta, atque ut idem vocat (2) *terribile paradoxum* in PP. admittit poſt Concilium Nicænum: de quo quidem Concilio Nicæno portenta ipſe ſequitur, cum quò Patrum conſenſionem tantam fuiſſe neget, tam multos in illum graviſſimum, ſanctiſſimumque conſenſum Epiſcopos Hæreticos (3) inducit; & quæ ſunt de eo communi veterum Scriptorum ſuffragio munita, aut inficiari audet, aut in ſuſpicionem adducere. Sed longiùs progredi Inſtituti noſtri ratio non patitur: atque ipſa hæc tacuiſſemus omnino, niſi fuiſſent ad Scriptorum eorum, quibus utimur, auctoritatem ſtabiliendam neceſſaria; ne eorum neſcii, quæ Beauſobrius oppoſuiſſet, illos tamen compellare hac in cauſa videremur. Addam tamen aliud, quod pertinet ad Manichæorum placita declaranda, & quæ ſunt Chriſtianæ fidei illuſtrare conabor; ſecus ac facit Beauſobrius. Nam libro III. exponere aggreſſus Manichæorum ſyſtema, atque eam, quam illi crederent eſſe Dei naturam; ait hanc Manichæum feciſſe lumen quoddam ſincerum, maximeque purum; id ab aliis traditum fuiſſe, & placuiſſe etiam Chriſtianis Patribus; hoc vero lumen ſtatuiſſe Manichæos nequaquam eſſe corporeum:

(1) V. Tom. I. pag. 251. n. 8. (2) Ibid. pag. 521. (3) Tom. I. lib. 3. cap. 6

poreum. Hactenus non male. Sed extremum quod poſuerat, ſtatim evertit, decernens illud tamen corporis iſtis oculis videri potuiſſe, modò cæleſti, & Divina virtute roborarentur; hanc eamdem extitiſſe Græcorum Patrum magno numero ſententiam; nec tamen appellat alios, quam Damaſceni neſcio, quod carmen, & ex Nazianzeni oratione XL. locum qui rem nullo modo conficit; totum ſe reſervat Græcis ſæculo XIV. de lumine Thaboritico diſputantibus, de quibus jampridem Petavius (1), Thomaſſinus (2), & Theologi alii; quibus addit Leonis Allatii auctoritatem (3). Itaque apparet illudere incautis, aut imperitis voluiſſe. Et Allatium quidem (4) Trevoltienſes acerbius increparunt; ignoſcimus nos viro docto, Græcis ſuis nimium tenaciter inhærenti, atque hic Grammaticorum more magis, quam Theologorum Patres tractanti. Beauſobrio ignoſcere nullo modo poſſumus, cum Lib.III.c.1.& 2. Chriſtianum dogma de Dei natura a materia omni & corpore libera, convellere nititur, negatque Fidei Chriſtianæ adverſari qui neget illam ſpiritalem omnino eſſe, qualis credi & dici conſuevit. Doceri hic poterat a Manichæis ſuis, niſi ad Worſtium & Socinianos divertere hoc loco maluiſſet. Nam Manichæi Deum ita dicebant lucem, ut alterum principium ei omnino adverſum, & quod nihil haberet cum eo commune, ſtatuerent eſſe materiam; ab omni ergo materia remotus erat Deus. Teſtes autem hujuſce rei non modo noſtri, ita hoc, quod eorum dogmatum præcipuum erat, enuntiantes; inter quos Theodoretus (5); *Hic duos ingenitos & æternos eſſe dixit Deum & materiam, appellavitque Deum lucem, materiam tenebras, & lucem bonum, tenebras malum... remotum eſſe a materia Deum dixit, prorſuſque ignorari, & ipſum a materia, & ab ipſo materiam*; verùm ipſe quoque Manes, ſic exorſus celebrem illum Theſaurum ſuum, teſte Epiphanio (6); *Erat Deus, & materia, lux & tenebræ, bonum & malum, quæ tam penitus ſibi invicem erant contraria, nulla ut alterum cum altero communione jungeretur*. Quid ergo dicemus? niſi cum lucem eſſe Deum dicebat, ita lucis nomine Deum nuncupaſſe Manichæum, ut pictores noſtri, hominis animam flammulæ aut ignis ſpecie repræſentare conſueverunt; quoniam, ut illis ſpecie quadam ſic nobis nomine aliquo exprimere rem quam volumus neceſſe

(1) Theol. Dogm. lib.1. cap.12.
(2) Theol. Dogm. Tract.1. lib.4. cap.1. (3) De conſenſ.lib.2. cap.17. col.837. (4) a.1636. art,1. pag.14.
(5) L. all. (6) Hær.66. n.14. ἦν θεὸς καὶ ὕλη, φῶς, καὶ σκότος, ἀγαθὸν, καὶ κακὸν τοῖς πᾶσιν ἄκρως ἐναντία, ὡς κατὰ μηδὲν ἐπικοινωνεῖν θάτερον θατέρῳ.

ceſſe eſt . Quod ſi nomen eſt illud rei corporeæ ; ideſt luci huic noſtræ commune; hoc evenit in vocibus aliis, atque ipſi, quæ ſignificantiſſima omnium putatur, latinæ *ſpiritus*, Græcæ πνεῦμα, Hebraicæ רוח. Quæ de ὕλη Beauſobrius (1) diſſerit, quaſi Manichæi *materia* non recte eo nomine explicetur, nec de eo PP. ſolicitos fuiſſe; eòdem pertinent, quò cetera, adverſus eorum auctoritatem & teſtimonia ab eo prolata. Tantum ergo abeſt, ut Manichæorum hoc dogma, Dogmati Chriſtiano adverſetur, ut inveniatur maxime conſentire. Quod eò etiam valet magis, quod unum Deum vere admittebant Manichæi; itaque nos decernimus, Polytheos eos nequaquam fuiſſe, ac duo quidem principia admiſiſſe, neutiquam Deos duos; atque hoc (ne inimici hominis eſſe dicamur) recte ſtatuiſſe Beauſobrium. Uti vero Patres de Deo loquentes lucemque eum aut ignem eſſe enuntiantes, hoc modo dicimus eſſe intelligendos; ita & multos eorum, eadem fere in ſermone de Angelis efferentes; etſi fateamur omnes ita explicari omnino non poſſe. Sed hic quoque exaggeratione utitur Beauſobrius (2); & licèt Theologi ferme de eo conſentire videantur, fide certum definitumque habendum non eſſe, etiam poſt Lateranenſe Concilium, Angelos, maxime malos ab omni prorſus materia & corpore omni vacuos & liberos eſſe; eſſe vero id aſſerere temerarium; nihilominus nos opinamur, in Eccleſia fidem & traditionem ſemper extitiſſe de eo quod Angeli *incorporei* ſint, *immateriales*, denique *ſpiritus*, quamvis ea traditio, non his fuerit nominibus vocibuſque concepta, ſed prorſus aliis, quæ idem tamen, quod nunc eæ voces, eo tempore ſignificabant.

III. Atque hactenus de Albigenſium erroribus, in quibus recentiores hi veteribus Manichæis conſentire prorſus deprehenduntur. Cæſarius addit; *quicquid beneficii mortuis a vivis impenditur irrident; ire ad Eccleſias, vel in eis orare, nihil dicunt prodeſſe*. Petrus Monachus iiſdem, quos præciſè Hæreticorum nomine compellare videtur alia tribuit; *Item dicebant Hæretici bonum Deum duas habuiſſe uxores Collant, & Colibant, & ex ipſis filios & filias procreaſſe*. De aliis Hæreticis ſubjicit quædam; omnibus vero hæc tribuit; *Hi omnes membra Antichriſti, primogeniti Satanæ ... provinciam Narbonenſem veneno ſuæ perfidiæ infecerunt; fere totam Romanam Eccleſiam ſpeluncam latronum eſſe dicebant, & quia ipſa erat meretrix illa, de qua legitur in Apocalypſi*. Guillelmus de Podio Laurentii celebrem

B

(1) Lib. 5. cap. 6. (2) P. 2. lib. 5. cap. 6.

lebrem diſputationem narrans (1) habitam a Catholicis cum Albigenſibus apud Montem Regalem : ait, *fundamentum fuiſſe a parte Hæreticorum*, quod qui erat inter eos præcipuus *appellavit Eccleſiam Romanam, quam Epiſcopus Oxomenſis defenderat, non eſſe ſanctam Eccleſiam neque Sponſam Chriſti, ſed Eccleſiam Diaboli, & doctrinam Dæmoniorum, & eſſe illam Babylonem, quam Joannes appellabat in Apocalypſi matrem fornicationum & abominationum : ebriamque ſanguine Sanctorum & Martyrum J. C., ejuſque ordinationem non eſſe ſanctam neque bonam, neque ſtatutam a D. J. C. & quod nunquam Chriſtus neque Apoſtoli ordinaverunt, aut poſuerunt Ordinem miſſæ, ſicut hodie ordinatur*. Simile eſt illud, quod legitur in Vita Gregorii IX. quæ Bernardo Guidonis tribuitur (2) de Albigenſibus: *Dicunt enim Hæretici infideles Catholicos Miniſtros Romanæ Eccleſiæ, Diabolos, & ipſam Eccleſiam, Satanæ ſynagogam*. Et Cæſarii quidem illa vel Albigenſibus vel eorum fautoribus tribuit Lucas Tudenſis; *Audent enim*, inquit (3), *contendere, nos Sanctorum auxiliis in nullo penitus adjuvari ... His videntur in parte favere ... aſſerentes, Prælatos Eccleſiæ Chriſti, animabus mortuorum fidelium remiſſionum Indulgentiis non poſſe ullatenus ſubvenire*. Eſt etiam apud eumdem; *Corpus factum a Diabolo mentiuntur ... nullius Sancti animam ante diem judicii cælum aſcendere, atque nuſquam pati pœnas animas, niſi tantummodo in Inferno : neque habere etiam notitiam eorum, quos dum viverent in ſæculo dilexerunt*. An hæc omnia veterum Manichæorum, aut Paulicianorum fuerint non auſim affimare. Apud Petrum Siculum legitur (4) dumtaxat *Quod arceant ab Eccleſiæ adminiſtratione Presbyteros, & Seniores*; & Photius *neque Catholicæ Eccleſiæ Presbyteros atque Sacerdotes admittunt* (5). Affirmat tamen Cæſarius, aliunde etiam hauſiſſe dogmata ſua: *quædam in erroribus quæ in Periarchon fertur ſcripſiſſe Origenes, plurima quæ de corde etiam ſuo finxerant adjicientes*. Sed in eo ipſo, nec a veterum Hæreticorum inſtituto diſceſſere, qui prioribus Majorum ſuorum erroribus novos ſubinde addere conſuevere; & inſtitere preſſius Manichæorum ipſorum veſtigiis, *qui non unius pravitatis ſpeciem, ſed omnium ſimul errorum impietatumque mixturam generaliter poſſidebant*, ut ait S. Leo (6); atque *ex diverſis hæreſibus & gentilibus dogmatibus hanc ſuam perverſam conſtituerunt opi-*

(1) cap.9. (2) Tom.3. Scriptor. Murator. pag.371. (3) Præf. adverſus Albigenſes (tom.25. Bibl. PP. edit. Lugdun. pag.194.) (4) Parad.6. (5) Pag.354 (6) Serm. 15. cap.4.

Digitized by Google

opinionem; quemadmodum legitur in Vita S. Porphyrii, a Marco ejus diſcipulo ſæculo v. ſcripta (1).

IV. Verùm hoc loco examinanda eſt quorumdam opinio, qui cum hæc Albigenſium in dogmatibus fuiſſe legant, Waldenſes atque Albigenſes confundunt; atque eadem de cauſa Petrobuſianis eoſdem accenſent, ſive Petrobuſianos novis Manichæis. Primum illud, ideſt Albigenſes non diſtinxiſſe ab Waldenſibus, multos feciſſe, imo pleroſque qui de Albigenſibus ſcripſere, queſtus jampridem eſt in ſua Albigenſium Hiſtoria Joannes Benedictus (2); poſtea vero in Diſſertatione de Waldenſibus (3) Thomas Auguſtinus Ricchinius vir doctiſſimus, a quo multùm nos profeciſſe lubentes agnoſcimus, atque etiam præferimus & gloriamur. Sed omnino eſſe diſtinguendos Hiſtorici noſtri docent, Cæſarium dico qui alios ab aliis diſerte ſecernit (4), & Petrum Vallicernenſem (5), qui pariter hos, nimirum Waldenſes appellat nominatim, poſtquam de Hæreticis ſuis, ideſt Albigenſibus diſſeruerat; quin etiam diſerte affirmat, hos *longe minus* fuiſſe quam alios *perverſos*; & quatuor capitibus errores eorum præcipuos circumſcribit; *portandis ſcilicet ſandaliis more Apoſtolorum, & in eo quod dicebant nulla ratione jurandum, vel occidendum; in hoc inſuper quod aſſerebant, quemlibet eorum in neceſſitate, dummodo haberet ſandalia, abſque ordinibus ab Epiſcopo acceptis, poſſe conficere Corpus Chriſti*. Alia & multò graviora Waldenſibus tribuuntur ab iis, qui adverſus eoſdem Tractatus ſcripſiſſe putantur; editi autem ſunt a Gretſero (6), Ebrardus, Bernardus, Ermengardus: ex quibus Bernardus, quem eruditiorem aliis Gretſerus prædicat (eſt fortaſſe etiam antiquior, ſi, ut apparet, interfuit diſputationi, ſeu judicio habito contra Waldenſes a Bernardo Narbonenſi Epiſcopo qui eam Sedem tenuit ab anno 1181. ad 1191. (7)) hæc ipſis dogmata attribuit; *non eſſe obediendum ſummo Pontifici, aliiſque Prælatis; ſpectare etiam ad laicos & mulieres prædicare; defunctis fidelibus non prodeſſe eleemoſinas, jejunia, Miſſarum ſolemnia, alias orationes; non eſſe Purgatorium, ſed ſpiritus a carne ſolutos continuo ire ad cælum, vel infernum; non eſſe orandum in Eccleſia, nec Eccleſiam eſſe nuncupandam*. Atqui hæc erant ipſa, quæ Albigenſibus tri-

 bueb at

(1) Ap. Bolland ad d.26.Febr.

(2) *Hiſtoire des Albigeois, & des Vaudois, ou Barbets par le R.P.Benoiſt Par.* 1691.

(3) Apparat. ad Monet. diſſ. 2. cap. 4.

(4) Diſt.5. cap.20.

(5) Cap.2.

(6) Tom. XII. Part. II. Operum edit. Ratisb. a.1738. & Bibl. PP. Lugd. edit. tom.25.

(7) Sanmart. Gall. Chriſt. tom.6. col.97.

buebat Cæſarius. Ebrardus quoque hæreticorum, quos refutat, hos eſſe errores ſignificat, quos nos tribuimus Albigenſibus: idemque affirmare poſſumus de Ermengardo. Atque hoc nimirum fuit, quod viris ceteroquin doctis impoſuit, fecitque ut Albigenſes confunderentur cum Waldenſibus; inſcriptiones illæ *contra Vualdenſes*. Sed illas eſſe ab alia quam Auctoris manu, bene Cl. Ricchinius animadvertit: itaque hi qui a Gretſero ac ſi contra Waldenſes ſcripſerint, producuntur, vere adverſus Albigenſes pugnarunt: niſi vero hoc malumus; Waldenſes eos oppugnaſſe, qui jam Albigenſium errores imbiberant, & totam eorum labem contraxerant. Verum hoc fuiſſe, teſtis eſt inter ceteros Stephanus de Borbone, ſeu de Bella villa in libro *de ſeptem donis Spiritus Sancti*, cujus libri ms. particulam Cl. Argentrè nobis repræſentavit (1). Is enim ubi Waldenſes ita deſcripſit, ut præcipuum eorum errorem in eo ſtatueret, quod Apoſtolorum vitam præpoſtere omnibus præſcriberent, damnantes *Omnes terrena poſſidentes*, ſubdit; *Ii ergo primo ex præſumptione & officii Apoſtolici uſurpatione ceciderunt in inobedientiam, demum in contumaciam, demum in excommunicationis ſententiam. Poſt expulſi ab illa terra ad Concilium quod fuit Romæ ante Lateranenſe, vocati, & pertinaces fuerunt Schiſmatici poſtea judicati. Poſtea in Provinciæ terra & Lombardiæ cum aliis Hæreticis ſe admiſcentes & errorum eorum bibentes & ferentes, Hæretici ſunt judicati, Eccleſiæ infeſtiſſimi & periculoſiſſimi*. Hæc ergo noſtra ſententia eſt, quam video eſſe etiam virorum eruditiſſimorum. Petrus Claudius Fontenai (2) Waldenſes non continuò a Catholica fide deſciviſſe putat; ſed poſtquam vitæ eorum approbationem quam a Romano Pontifice poſtulabant (ut Abbas Urſpergenſis (3) narrat) obtinere non potuerunt. Eadem ferme eſt opinio Cl. Ricchinii (4); principio a Waldenſibus erratum in paucis, erraſſe vero enormiter poſt Lateranenſe IV. *Sive*, inquit, *quod Albigenſibus intermixti ex eorum prava conſuetudine multas etiam ebiberint ipſorum opiniones, ſive quod a veritate Fidei atque unitate ſemel declinantibus, facilis eſt per prærupta ad novos ſemper errores caſus*. Quantum vero erraverint, bene idem demonſtrat ex antiquo Scriptore Reinero Sacchono.

V. Petrobuſianos, atque Henricianos Manichæis annumerandos eſſe contendit doctiſſimus Meldenſis Antiſtes Boſſuetius

(1) Collect. Judic. tom.1. pag.86.

(2) Tom. X. Hiſtoir. de l' Egliſ. Gallic. liv.29. pag.298. V. & Fleury lib.63. ad a.1184.

(3) ad a.1212.

(4) Diſſert.2. cap.3.

tius (1), cui acceſſit Mabillonius in Præfatione ad opera S. Bernardi (2). Et Manichæos quidem ſi intelligimus quicumque aliquid eorum, quæ novi iſti Manichæi efferebant, admiſerit; Manichæos dicamus: ſi vero hoc nomine eos contineri tantummodo volumus, qui illa adoptabant quæ Manichæorum doctrinæ erant præcipua capita, & quaſi γνωρίσματα: vereor, ut Manichæi vere dici & haberi poſſint. Abaelardus, qui Petrum de Bruis nobis deſcribit (3), ita eum erraſſe affirmat *ut multos rebaptizari cogeret, & venerabile Dominicæ Crucis ſignum removendum penitus cenſeret, atque altaris Sacramentum nullatenus celebrandum eſſe amplius adſtrueret*. Prætereo quæ de baptiſmate hic habentur; coegiſſe ſcilicet Petrum multos baptiſma iterum ſuſcipere, quod neceſſarium eum voluiſſe ſignificat, aut ſaltem non omnino ſuperfluum: cum, ut de veteribus Manichæis taceam, de quibus antea dixi, novi certe, ſive Albigenſes, Petro Vallicernenſi teſte (4), affirmarent *ſacri baptiſmatis undam ab aqua fluviali non diſtare*. Sed ut hoc prætercam, nihil ibi, unde Manichæos poſſis agnoſcere. Petrus Cluniacenſis, uberioris ejuſdem Hæreſis deſcriptionem inſtituit, & capita numerat quinque (5) *I. Parvulos infra intelligibilem ætatem conſtitutos Chriſti baptiſmate non poſſe ſalvari*: itaque cum adoleverant, perveneranteque ad eam ætatem ad baptiſmum cogebat: *II. Templorum vel Eccleſiarum fabricam fieri non debere, factas inſuper ſubrui oportere: nec eſſe neceſſaria Chriſtianis ſacra loca ad orandum. III. Cruces ſacras* præcipiebat *confringi, & ſuccendi: IV. Non ſolum veritatem Corporis & Sanguinis Domini quotidie & continue per Sacramentum in Eccleſia oblatum* negabat, *ſed omnino illud nihil eſſe, neque Deo offerri debere*, decernebat: *V. Sacrificia, Oblationes, Eleemoſinas, & reliqua bona pro defunctis fidelibus a vivis fidelibus facta* deridebat, *nec ea aliquem mortuum vel in modico poſſe juvare*, affirmabat. Neque hic ullus Manichæiſmi odor; niſi vero malumus Manichæorum propria facere, quæ communia cum aliis habuere, aut quæ ejus ſectæ nonnulli Manichaicis veluti corollaria addidere. At eodem pacto permiſcebimus ſectas omnes, & erunt Manichæi Pelagiani; nam conveniſſe in multis, Auguſtinus ipſe (6) animadvertit. Quod de Petro Bruis dixi, idem valet in Henrico, quem in iiſdem erroribus im-

(1) Hiſtoir. des variat. lib. XI §. 36.
(2) Num. 75. (3) Lib. 2. Introd. ad Theol. (4) Cap. 2.
(5) Præfat. Tractat. adverſ. Petrobuſ. Tom. XXII. Bibl. PP. edit. Lugd. pag. 1034.
(6) Lib. 2. contr. duas epiſt. Pelag. cap. 2.

immoratum, pariter Cluniacenſis tradit; quoſque addidit, pauci ſunt, & fere ſimiles, ut quem unum ipſe commemorat, & ex Cluniacenſi Baronius (1), *Irrideri Deum canticis Eccleſiaſticis*. Non ſunt ergo aut Petrobuſiani, aut Henriciani Manichæi. Manichæiſmi characteres hi fuere; ut vel rerum aſſererent duo Principia, vel ſi unum creatorem faterentur, dicerent tamen a Diabolo viſibiles res diſtinctas eſſe ſive perfectas; quod ex Vener. Moneta præſertim cognovimus (2). Atque hinc, quod Diaboli opus caro eſſet, conjugia damnabant, aut illorum conjugium dumtaxat admittebant (quod Eckbertus (3) tradit) qui Virgines conveniunt; nec ipſi tamen ſalvi eſſe poterant niſi aliquando ſegregarentur: hinc etiam carne veſci & lacte vetitum. Non dico ſimul hæc extare debere; præſertim cum ſtudioſe hæc illi occulerent (quod inter Manichæiſmi characteres ponendum eſſe cenſuit Boſſuet (4);) ſed aliquid tamen eorum ſemper emanat, vel obſervatione Hæreticorum diſciplinæ, & loquendi uſus extunditur. Hinc qui Petrobuſianos & Henricianos Manichæos eſſe negavi, Manichæos facio Colonienſes Hæreticos, adverſus quos egit S. Bernardus *ſermone* LXV. *&* LXVI. *in Cantica*. Mabillonius (5) hos ab Henricianis aliquantum diverſos fatetur. vult tamen ex eadem radice prodiiſſe; imo ex Tanchelini officina. Fateor me hic quoque viro docto aſſentiri non poſſe. Catharos eos dicendos, atque eos eſſe Catharos ipſos, contra quos eodem ferme tempore Eckbertus pugnavit ſermonibus illis ſuis, prorſus mihi perſuadeo, credoque daturum me indicia non obſcura. Primò ipſi quoque, quod Mabillonius adnotavit, conjugium damnabant, excipiebantque illud quod Virgines inibant. Hoc ſermone I. de Catharis ſuis narrat Eckbertus; quod quidem *ſermone* V. affirmat eſſe ex doctrina Hartuvini. II. *Perſuaſum habent*, ait Bernardus (6) de Colonienſibus quos oppugnat, *poteſtatem ſe habere quotidie in menſa ſua Corpus Chriſti & Sanguinem conſecrandi, ad nutriendum ſe in Corpus Chriſti, & membra*. Eckbertus vero de ſuis (7): *Ab uno viro qui de anguſtiis veſtris exierat unam talem ſapientiam veſtram audivi; corpus veſtrum, Domini eſt, & Corpus Domini facitis quando panem veſtrum benedicitis, atque ex eo corpus veſtrum reficitis ... nuſquam tamen hic modus loquendi in ſcripturis invenitur, ut corpus alicujus hominis quantumlibet Sancti vocetur Corpus Domini*.

III. *Quæ*

(1) Ad ann.1197. num.13.
(2) Lib.2. (3) Serm.5.
(4) L.all. §.12. (5) In Præf. all. num.78. & ad ſerm.66. in Cantic.
(6) Serm.66. num.8. (7) Serm.XI. pag.628. Bibl. PP. tom.23.

III. *Quære ab illis ſuæ ſectæ Auctorem; neminem dabunt*, ait Bernardus (1); & paulo poſt (2), *jactant ſe eſſe ſucceſſores Apoſtolorum, & Apoſtolicos nominant*. Illi quoque Eckberti neminem ſectæ ſuæ parentem appellabant; *Catharos* ſe, *Piphlos*, ſive *Texerant* dicebant; ac præterea *Apoſtolorum vitam agere ſe dicunt*, ait Eckbertus (3); *ſed contrarii ſunt fidei ſanctæ &c.* Prætereo quæ de Hypocriſi, & occultata doctrina uterque narrat de ſuis, & Bernardum affirmare (4), quos ipſe arguit *de inſania Manichæi præſcribere*. Et Coloniæ quidem Catharos, ſive Manichæos extitiſſe his temporibus non Eckbertus ſolùm, ſed alii teſtantur. Cæſarius refert Hæreticos ibi quoſdam deprehenſos, atque igne damnatos; inter hos verò Virginem egregia forma, quæ flammis erepta, in eas ultro ſe injecit. Eamdem Hiſtoriam narrat Godefridus in Annalibus (5), atque expreſſe Hæreticos eos *Catharos* appellat, atque anno rem conſignat MCLXIII. Cæſarius vero cum unum ex eorum dogmatibus fuiſſe dicat (6), *quod ruſticus quilibet in menſa ſua & de pane ſuo, quo veſceretur, conficere poteſt Corpus Chriſti*, ſe nimirum, corpuſque ſuum; nonne Catharos eoſdem ſubindicat quos Eckbertus atque Bernardus ſignificarunt?

VI. Redeo ad Albigenſium dogmata; quæ quidem, ſi, cum Waldenſibus, qualia initio eorum fuere conferantur, dicenda ſunt prorſus diverſa fuiſſe: ſi Petrobuſianorum, ſive Henricianorum ſecta, cum ſecta Albigenſium & novorum Manichæorum componatur; aliæ prorſus æſtimandæ ſunt. Nihilominus & Waldenſes poſtea ſe in Albigenſium labem demiſiſſe videntur, & Albigenſes Manichaica ſua, Petrobuſianorum & Henricianorum fœcibus exornaſſe. Quod facile profecto fuit. Nam de Petri Hæreſi, Cluniacenſis (7); *A Septimania veſtra, vobis perſequentibus expulſa, in Provincia Novempopulana, quæ vulgo Gaſconia dicitur, & in partibus ei adjacentibus ſibi foveas præparavit*. Henricum vero, in Cenomanenſium regionem cum veniſſet, atque ibi ſummum populi odium in Clerum concitaſſet (ut tradunt Acta Epiſcoporum Cenomanenſium, quæ Mabillonius vulgavit (8)), hinc pulſum ab Epiſcopo deſcendiſſe in Toloſanas terras, eruitur ex S. Bernardo, ejuſque vita a Gaufrido ſcripta (9). Nec vero abnuo, quæ ſuperiori ſæculo Hæreſum monſtra educta ſunt, ad Albigenſium ſe caulas

(1) Num. 2. (2) Num. 8.
(3) Serm. 1. pag. 601. (4) Num. 5.
(5) Tom. 1. Scriptor. German. Freheri edit. Argentor. a. 1717. pag. 336.
(6) Diſt. 5. cap. 19. (7) Præfat.
(8) Tom. 3. Analect. (9) Lib. 3. cap. 6.

Digitized by Google

las recepiſſe; Tanchelini dico, quem *Sacramentorum omnium hoſtem* dicit Hugo in vita S. Norberti (1), & *nihil Papam, nihil Epiſcopos, nihil Archiepiſcopos, nihil Presbyteros & Clericos* eſſe affirmaſſe, legitur in Epiſtola Trajectenſis Eccleſiæ ad Colonienſem Epiſcopum (2). Præterea Arnaldum de Brixia, quem poſt Lateranenſe Concilium an. 1139. Italia cedere coactum in Galliam veniſſe, ex S. Bernardo (3) colligitur; dogmata vero ipſius Otho Friſingenſis (4) non hæc ſolùm fuiſſe tradit; *nec Clericos proprietatem, nec Epiſcopos Regalia, nec Monachos poſſeſſiones habentes aliqua ratione ſalvari poſſe; cuncta hæc Principis eſſe, ab ejuſque beneficentia in uſum tantum laicorum cedere oportere*: ſed addit præterea; dici, *de Sacramento Altaris, de baptiſmo parvulorum non ſane ſenſiſſe*. Bonaccurſus (5) hunc Arnaldiſtis errorem tribuit, atque refellit; *quod pro malitia Clericorum ſacramenta Eccleſiæ dicunt eſſe vitanda*.

CAPUT II.

De diverſis Albigenſium generibus, atque nominibus, origine Hæreſis, & propagatione.

I. Albigenſes, uti cujuſcumque ſectæ Hæreticos alios, non eadem ſenſiſſe omnes, etſi per ſe eſt credibile; quòd qui a veritate diſceſſerunt, nec ſibi conſtare perpetuo poſſunt; *dum unuſquiſque*, ut Tertullianus ſcripſit (6), *ſuo arbitrio modulatur, quæ accepit, quemadmodum de ſuo arbitrio ea compoſuit ille, qui tradidit*; tamen indicare videtur Petrus Vallicernenſis. Eum diximus *Hæreticorum* nomine, Albigenſes de quibus ſcribit, compellare. Ubi ergo Albigenſium communia veluti dogmata expoſuit, ſubdit; *Erant alii Hæretici, qui dicebant, quod unus eſt Creator, ſed habuit filios Chriſtum & Diabolum. Dicebant & iſti omnes creaturas bonas fuiſſe, ſed per filias, de quibus legitur in Geneſi, omnia fuiſſe corrupta*. Poſtquam etiam alia, quæ Albigenſibus omnibus tribuit, explicavit; iterum ſubjungit; *Non credimus autem ſilendum quod & quidam Hæretici dicebant, quod nullus poterat peccare ab umbilico & inferius. Imagines quæ ſunt in Eccleſiis dicebant Idolatriam, campanas eorum tubas dæmonum affirmabant. Item dicebant, quod non peccabat quis gravius dormiendo cum matre vel ſorore ſua, quam cum quali-*

(1) Ap. Bolland. ad d.6. Jun.
(2) Ibid. (3) Epiſt.195.
(4) Lib.2. de reb.geſt. Frider.c.20.
(5) Vit. Hæret. tom.13. Spicil. Dacher. vet. edit. pag.85.
(6) De præſcript. cap.42.

Digitized by Google

qualibet alia. Albigenſium diverſa, ut dixi genera, hæc fuere; quod Auctor ipſe in *Prologo* (ut inſcribitur apud Tilliſerum) *ad Innocentium III.* teſtatur, ſcribens; *In prima autem hujus operis parte breviter tango de ſectis Hæreticorum, & qualiter Provinciales infidelitatis lepra infecti fuerint a temporibus retroactis &c. Unde ſciant, qui lecturi ſunt, quia in pluribus hujus operis locis Tholoſani & aliarum civitatum & caſtrorum Hæretici & defenſores eorum, generaliter Albigenſes vocantur: eo quod aliæ nationes Hæreticos Provinciales, Albigenſes conſueverint appellare*. Atque hinc quidem, illud primò capimus emolumenti, quod non eſt exiſtimandum, qui eodem unius ſectæ nomine compellantur, eadem prorſus eſſe ſecutos; ut ſi alia alios dixiſſe, Hiſtorici narrent; labet continuò veterum Scriptorum fides. De Chriſto Domino quam diverſa, ac plane contraria Manichæi ſentirent, ſuperius attigimus. Verùm hic denuo manum injecit Beauſobrius (1), & Manichæos eòdem omnes, non in diverſa abire compellit. Quamobrem quod Auguſtinus Manichæos aſſerat, Chriſtum intellexiſſe ſerpentis nomine, qui Evam decepit, turpiter hallucinatum, aut aperte mentitum putat. Cur? Quia Agapius, atque apud Epiphanium Tyrbo Chriſtum faciunt non ſerpentem ſed arborem ſcientiæ, quæ in Paradiſo fuit. Nos quidem conciliari iſta poſſe aliquando putabamus perlevi unius, vel alterius litterulæ tranſmutatione in Epiphanio & Photio, legenteſque τὸν ὄφιν loco τὸ φυτόν: habebamus vero iſtius emendationis hanc cauſam, quod magis ſibi cohærere Epiphanii orationem, quo dogma ex Tyrbone hauſtum repetit, arbitrabamur: non dubitabamus vero, ſi Epiphanius corrigendus eſſet, eſſe etiam Photium, qui forte corruptum Epiphanii locum in eo Manichæorum dogmate eſſerendo ſpectaſſet, Agapiumque ſuum ita explicaſſet. Eſt autem hic Epiphanii locus (2): *Porro lignum illud, quo bonum dignoſcitur, ipſemet Jeſus eſt, ſive ſcientia, quæ in hoc mundo reſidet; quam qui accipit bonum a malo diſcernit. Vides ut iſte quicquid rectum eſt diſtorquere ſtudeat, cum Apoſtolus diſerte clamet ac prædicet „ Timeo ne ſicut ſerpens decepit Evam aſtutia ſua ita corrumpantur cogitationes veſtræ a caſtitate & ſimplicitate in Chriſtum „* . Quid cum ligno illo hic ſerpens; quid ad illud refellendum Apoſtoli hic locus, niſi pro *ligno* legamus ibi *ſerpentem?* Sed mſs. codicum ope deſtitutus vereor antiquis Scriptoribus manus inferre; & ex Manichæorum diverſitate, ut dixi, tota hæc controverſia decidi poteſt. Ceterum Hæretici

(1) Tom. 2. pag. 453. (2) Hæreſ. 66. num. 54.

tici illi, quos primo loco deſignabat Vallicernenſis iidem ſunt, aut eis omnino ſimiles, quos Catharorum alterum genus facit Vener. Moneta, deſcribitque initio libri 1. & 11. (1), & ex eo Argentrè (2); *qui unum principium ponunt, ſed qui duos filios habuerit, alterum malum, alterum bonum*. Quos ſecundo loco deſcripſit, Runcarii fuere, de quibus Reinerius (3); *Runcarii in magna parte concordant cum Patarinis, niſi quod dicunt, quod a cingulo deorſum non committatur mortale peccatum, quia Dominus dicit, quod ex corde procedunt fornicationes; unde omnes abominationes etiam contra naturam*. Atque hos quoque inter Catharos fuiſſe computatos, ibidem innuit Reinerus, & Pilichdorffius (4). Catharorum vero in numero collocandos Albigenſes conſtare omnino debebit.

II. Interim de nominibus dicemus Albigenſium diverſis. *Provinciales* primò dicti fuere; a loco nimirum in quo Hæretici degebant. Et quamquam ab anno MXCVI., ut ex Urbani II. litteris conſtat, in quibus Raimundus vocat *Comitem Toloſanorum, Ducem Narbonæ, & Marchionem Provinciæ*, Provincia diſtingui a Toloſano Comitatu, & Narbonenſi Ducatu videatur; tamen bene Hadrianus Valeſius (5) admonuit; Petro huic Hiſtorico, totam terram Comiti Toloſano ſubjectam, nimirum Septimaniam totam, & partem Aquitaniæ, ac Provinciæ inter Druentiam & Iſaram uno & communi nomine *Provinciam*, incolas *Provinciales* eſſe. Ab Innocentio quidem in litteris, quas Petrus Vallicernenſis (6) recitat, reprehenditur *prava generatio, & perverſa Provincialium*, ac deinde; *hujuſmodi ſiquidem peſtilentes Provinciales non tam jam noſtra diripere, ſed nos perimere moliuntur*. De Provincia tamen Auxitana, ſive Novempopulana loqui tantummodo videtur. Sed, utcumque ſit, rem certam facit Prologus, quem laudavimus, Petri Vallicernenſis. Secundò fuit aliud nomen, quo *Boni homines* vocabantur. Teſtis eſt Concilium Lumbarienſe, quod adverſus Albigenſes eſſe coactum omnes fatentur. In eo enim primis ſtatim litteris hæc habentur (7); *Anno ab Incarnatione Domini* MCLXV. *talis diffinitiva ſententia lata eſt ſuper altercatione & aſſertione, atque impugnatione fidei Catholicæ, quam expugnare nitebantur quidam qui faciebant ſe appellari boni Homines*; ac deinde *Interrogavit Lodovenſis Epiſcopus eos, qui faciunt ſe nuncupari boni Homines juſſu Epiſcopi Albienſis &c. Ego Gaucelinus Lodovenſis Epiſcopus ex*

(1) Pag. 5. & 109. (2) Tom. 1. collect. Judicior. pag. 47. (3) Cap. 6. (4) Cap. 12.

(5) Notit. Galliar. pag. 458. (6) Cap. 8. (7) Collect. Hard. tom. 2. p. 2. col. 1643.

ex pracepto Albienſis Epiſcopi adſeſſorumque ejus, judico iſtos, qui vocant ſe bonos Homines Hæreticos eſſe. Petrus Vallicernenſis (1) de Albigenſium fautore præcipuo Comite Toloſano narrat; *cum quadam die quæretur ex eo, cur cum tanta feſtinatione ſe faceret deportari, cum tam graviſſima infirmitate laboraret, reſpondit miſer; quia non ſunt Boni homines in terra iſta, inter quorum manus poſſim mori: Haretici enim a fautoribus ſuis boni homines vocabantur*. Subdit aliud ab eodem Comite dictum; *Scio me exhæredandum fore pro bonis hominibus iſtis*. *Populicanos* appellatos, qui poſt arma ipſis illata dicti ſunt Albigenſes, contendit Argentre (2): cui quidem non magnopere repugno; cum conſtet hoc nomine illos fuiſſe appellatos, qui Hæretici in Gallia atque in Gaſconia maxime invaleſcebant. Ms. cod. apud eumdem Argentre Radulphi Cogeshalenſis Monachi, qui Philippi Auguſti ætate ſcripſit; *Temporibus Ludovici Regis Franciæ, qui genuit Regem Philippum, cum error quorumdam Hæreticorum, qui vulgo appellantur Publicani per plures Galliæ Provincias proſerperet &c.* Guillelmus Neubrigenſis (3); *Iiſdem diebus erronei quidam venerunt in Angliam ex eorum, ut creditur, genere quos vulgo Publicanos vocat. Hi nimirum olim ex Gaſconia, incerto auctore habentes originem &c.* Monachus Altiſſiodorenſis (4); *Illorum, quos Puplicanos, vel Catharos, vel Patherinos Populicanos vocant: hæreſis execranda, quæ Chriſti abnegat ſacramenta per id tempus, clam quidem pluribus in locis irrepſerat, ſed palam in Gaſconia maxime populos occuparat*. Verum ſi rem ſubtilius aliquanto æſtimemus, hoc nomine, qui tunc erant Manichæorum labe infecti, omnes appellati videntur, itaque appellat Philippopoli degentes Villharduinus (5); atque in Ludovici VII. epiſtola ap. Freherum (6), & (7) Ducheſnium legitur; *Archiepiſcopus Remenſis H. frater tuus nuper in Flandriarum terram profectus, ibi invenit homines depravatos erroris peſſimi ſectatores, in Manichæorum lapſos Hæreſim, qui vulgo Populicani vocantur*. Decretum vero Lateranenſis III. (8) *Quia in Gaſconia, Albegeſio, & partibus Toloſanis & aliis locis, ita Hæreticorum, quos alii Catharos, alii Paterinos, alii Publicanos, alii aliis nominibus vocant, invaluit damnata perverſitas &c.* Publicanos ergo, ſive Populicanos, ſive etiam Poplicanos du Cangius (9) dictos putat Paulicianos, quos ſuperius diximus

(1) Cap.4. (2) Tom.1. Judic. pag.81. obſervat.1. (3) Lib.2. de reb. Anglic. cap.13. (4) In Chron. ad an.1181. (5) Num.208. (6) To.1. Script. Germ. (7) Tom.4. Script. Franc. (8) Cap.27. (tom.3. p.2. Coll. Hard. col.1683. (9) Ad Villhard. pag.341.

Manichæos fuiſſe. Alia quæſtio eſt de *Albanenſibus*, utrum hoc nomen idem valeat ac *Albigenſes*. Nam S. Antoninus (1) ubi id tradidit, quod ante eum multi; *Fuerunt tres ſectæ Hæreticorum, ſcilicet Albanenſium, Bagnolenſium, & Concordenſium, qui in multis erroribus eorum peſſimis conveniunt, licet in paucis diſcordent. Hi dicunt quod ſunt duo principia &c.* ſubdidit; *Nota quod iſti Albanenſes ſunt Albigenſes: contra hos Albigenſes miſit Innocentius III. &c.* Idem ſubindicare videtur Guido de Perpiniano, poſtquam Catharorum errores recenſuit, narrans de erroribus eorum, qui ſunt *de Correrio* (2), atque aliorum *de Barulo*, tum de hæreſi *Albanenſium*, cui ſubjicit hæreſim Valdenſium; alios enim eſſe, quos *Bagnolenſes* & *Concordenſes* vocavit Antoninus, lectis eorum dogmatibus conſtat. Atque harum trium ſectarum, quæ in pleriſque conveniebant, nomina alibi ita exprimuntur, ut non *Albanenſium*, ſed *Albigenſium* illa dicatur. Extat præclarum Peregrini Priſciani monumentum de Armanni Pungilupi erroribus, quod Ludovicus Antonius Muratorius produxit (3), atque ex eo Cl. Ricchinius, ubi hæc habentur; *Et quoniam in Hæreſim Bagnolenſem Armannum prolapſum fuiſſe, teſtes ſupraſcripti affirmant, idcirco neceſſarium duximus, Hæreſeos ipſius capitula, & errores, breviſſime tamen, ſcribere ... non prætereuntes & eiſdem fere temporibus tres viguiſſe ſectas, Albigenſium ſcilicet, illorum de Bagnolo, & illorum de Concoretio.* Deinde in quibus hæ conveniant (ſunt autem fere in omnibus) ſiglis deſignat A.B.C. Rem hanc decidit omnino Reinerus cùm in ea ſumma ampliori, quam Gretſerus edidit, tùm in breviori, quam in lucem primo emiſit Martene (4) deinde Argentrè (5). Nam Hæreticorum ſectas ſive ſectarum nomina recenſens, hæc ſcribit (6) *Secta Catharorum diviſa eſt in tres partes, ſive ſectas principales; quarum primi vocantur Albanenſes, ſecundi Concorezenſes, tertii Bagnolenſes; & hi omnes ſunt in Lombardia. Ceteri vero Cathari, ſive ſint in Tuſcia, ſive in Marchia, vel in Provincia, non diſcrepant in opinionibus a dictis Catharis, ſeu ab aliquibus eorum.* Paulo poſt Catharorum Eccleſias numerans hæc habet (7); *Sunt autem* XVI. *omnes Eccleſiæ Catharorum .... quarum nomina ſunt hæc; Eccleſia Albanenſis vel de Senſano*, (in breviori ſumma *ſive de Donzenacho*) *Eccleſia de Concorezo; Eccleſia Bagnolenſium, ſive de Bagnolo*, (in

(1) Summ. Theol. Part. IV. tit. XI. cap. 7. (tom. 4. col. 596. edit. Veron. a. 1740.) (2) Summa de Hæreſ. (3) Antiqu. med. æv. tom. 5. diſſert. 60. pag. 94. (4) Tom. 5. Anecdot. col. 1759. (5) Tom. 1. coll. jud. pag. 48. (6) Cap. 8. pag. 32. edit. Greiſ. (7) Pag. 35.

(in brev. *Bajolenſium ſive de Bajolo*) *Eccleſia Vicentina vel de Marchia*. *Eccleſia Florentina*; *Eccleſia de Valle Spoletana*; *Eccleſia Franciæ*; *Eccleſia Toloſana*; *Eccleſia Carthaſenſis* (in brev. *Carcaſſenſis*, *Albigenſis*), *Eccleſia Albiſenſis*; *Eccleſia Sclavoniæ*; *Eccleſia Latinorum de Conſtantinopoli*: *Eccleſia Græcorum ibidem*; *Eccleſia Philadelphiæ Romaniolæ*; *Eccleſia Bulgariæ*, *Eccleſia Dugraniciæ*. *Et omnes origines habuerunt a duabus ultimis*. *Primi, ſcilicet Albanenſes, morantur Veronæ, & in pluribus civitatibus Lombardiæ ... Illi autem de Concorezo ſunt fere per totam Lombardiam ... Bagnolenſes morantur in Mantua, Brixia, Bergomi, & in Comitatu Mediolanenſium, ſed pauci, & in Romaniola ... Eccleſia de Marchia nihil habet Veronæ, ſed ſunt circiter* 150. *Eccleſia Toloſana, & Albiſenſis & Gharchagenſis cum quibuſdam, quæ olim fuerunt, ut Eccleſia Auſcienſis* (in brev. *Agennenſis*) *quæ fere deſtructa eſt, ſunt fere* 300. *Eccleſia Latinorum in Conſtantinopoli ſunt fere* 50. *Item Eccleſia Sclavoniæ, Græcorum Philadelphiæ, Bulgariæ, & Dugraniciæ ſunt omnis gentis ſimul*. Addit, *de propriis opinionibus Catharorum*. *Albanenſes diviſi ſunt in duas partes in opinionibus contrariis, & diverſis*. *Unius partis caput eſt Geleſimanſa* (in brev. *Belaſinanza*) *Veronenſis eorum Epiſcopus, & hunc ſequuntur plurimi antiquiores, & pauci juvenes ejus ſectæ*. *Alterius vero ſectæ caput eſt Jo. de Lugduno Bergomenſis eorum filius major & ordinatus Epiſcopus; & hunc e contrario ſequuntur juniores & pauci antiquiores*. *Et iſta pars ſatis eſt major quam prima*. *Prima pars tenet opiniones antiquiores, quas omnes Cathari antiquiores habebant in annis Domini currentibus* 1230. Sigillatim peculiares horum opiniones recenſet, ac denique (1); *Ultimo nota, quod Cathari Eccleſiæ Tholoſanæ & Carthaſenſes* (in breviori ſumma) *Eccleſiæ Toloſanæ, Albigenſis, & Carcaſtenſis*) *tenent errores Geleſmanſe, & Albanenſium, & Eccleſiæ omnes Catharorum de ultra mare, quas ultimò ſcripſi ſimiliter*. *Nulla vero Eccleſia Catharorum concordat in omnibus cum Catharis Eccleſiæ de Concorezo*. *Eccleſia Franciæ concordat cum Bagnolenſibus*; *illi vero de Marchia Terviſina, Tuſcia, & Valle Spoletana concordant cum Bagnolenſibus in pluribus, quam cum Albanenſibus, ſed paulatim trahuntur ab Albanenſibus*. Fuſiùs hæc deſcripſimus ex Reinero, quod multa inde colligere in rem noſtram, atque etiam emendare nonnulla aliorum liceat. Et eſt Reinerus, cui vel propter eruditionem, vel propter pietatem fidem adhiberi, eruditiſſimi viri ju-

(1) Pag. 35.

jubent (1). Peritiſſimum certe earum rerum eſſe oportuit; cum fuerit eorum Antiſtes, ſive Epiſcopus, ut eum Leander (2) & Sixtus Senenſis (3) appellant. Ipſe ſe *Hæreſiarcham* vocat (4) quod non Hæreſis auctorem ſemper ſignificat, ſed fautorem præcipuum, vel qui principem locum inter Hereticos habet; quare matrem Comitis Fuxi *Hereſiarcham maximam* appellat Petrus (5). Hoc ſenſu atque hac ſignificatione occurrit apud eumdem *Hæreſiarcha Balduinus* (6), atque initio Hiſtoriæ; *vicinæ urbes & oppida radicatis in ſe Hæreſiarchis, inficiebantur mirabiliter & miſerabiliter peſte iſta*. Obiter hoc monui, quod Gloſsariorum illorum Auctores præterierit. Ex Reinero ergo emendandus eſt primò Du Cangius, qui (7) *Bagnolenſes* Hæreticos dictos vult a Bagnolo oppido Provinciæ *Bagnols*. Italos omnes, ſive in Italia fuiſſe eas ſectas, ſignificat aperte Reinerus. Itaque *Bagnolenſes* malo a Bagnolo ad Lenzam fluvium, ubi habet Leander (8); uti *Albanenſes* ab Alba Pompeja. *Concordenſes* ſive, ut aliquando appellantur *Concorezenſes*, & Guidoni, qui nomina hæc omnia transformat *Correrios*, dici a Concordia Lombardiæ oppido, conſentit idem Du Cangius. Deinde conſtat ex eodem Reinero Albanenſes ab Albigenſibus alios & diverſos eſſe, ſi homines ita nuncupatos, aut urbes ſpectes, unde nomen habuerunt; ſi vero dogmata atque errores, quibus infecti ſunt, ferme eoſdem fuiſſe. Atque inde, opinor, hos illi Scriptores nominant, horum doctrinam exponunt, nec de Albigenſibus, quos eadem profiteri noverant, cogitarunt.

III. Sed præcipuum illud ex Reinero colliges, Catharos fuiſse Albigenſes, & Catharorum dogmatibus imbutos, ideſt Manichæorum. Ex veteribus quoque Manichæis quoſdam *Cathariſtas* fuiſſe appellatos *ideſt mundatores vel purgatores*, qui execrabili quodam modo ſubſtantiam divinam, quam in Euchariſtia ſumebant, purgarent, teſtis eſt S. Auguſtinus (9); qui etiam ibidem perhibet, Manichæos Dei ſubſtantiam, quam alimentis putant eſſe commixtam, exiſtimaſſe purgari eo genere vitæ quo eorum Electi vivunt. Atque eamdem nominis hujus rationem in novis his Manichæis fuiſſe, recte omnino Cl. Boſſuetus (10) arbitratus eſt. Paulo aliter nominis hujus cauſam explicare videtur Synodus Atre-

(1) Sixt. Senenſ. Bibl. Gretſer. Prolegom. cap. 4. Ecchard. tom. 1. Bibl. pag. 154. Martene tom. 5. Theſ. Anecd. col. 1759. Argentrè tom. 1. pag. 46. &c.

(2) V. Echard. (3) L. all.

(4) In ſumm. ap. Martene.

(5) Cap. 44. (6) Cap. 3. (7) In Gloſſar. (8) Leander Alberti It. l. pag. 364. edit. Venet. 1568. (9) De Hæreſib. ad Quodu. cap. 46.

(10) Hiſtoir. des variat. tom. 1. lib. XI. n. 22.

Atrebatenſis (1); Remenſis vero a.1157. (2) repetere ex eo videtur, quod conjugium damnabant; ſic enim habet Titulo de *Piphilis*; *Quoniam impuriſſima Manichæorum ſecta tergiverſatione lubrica ſub ſpecie religionis, apud imperitiſſimos ſe occultans, ſimplicium animas perditum ire molitur, & per abjectiſſimos textores, qui ſæpe de loco fugiunt ad locum, nominaque commutarunt, captivas ducunt mulierculas oneratas peccatis; . . . . ſtatuimus, ut quoniam inter ſacrilega nefandaque, quibus non inquinare ſolum, verum etiam inficere Eccleſiam conantur, conjugium, quod a Domino inſtitutum, ſanctumque eſt, ut quaſi puriores mundioreſque valeant apparere, impudenter damnant &c.* Catharos hos eſſe liquet ex Eckberto (3), *Hos noſtra Germania Catharos, Flandria Piphles, Gallia Texerant ab uxu texendi appellat*. Atque ex eodem habemus, in Catharis quos confutat dogmata fuiſſe ferme omnia quæ de Albigenſibus Cæſarius, & Petrus Vallicernenſis narrabant; ut illud de Corpore Chriſti Domini; *etſi magnitudinem Alpium in ſe contineret, jamdudum a comedentibus conſamptum fuiſſet*. Eckbertus enim narrat (4); *vir quidam noſtri temporis, qui infamatus erat, quod de Catharia veſtra guſtaſſet, cum interrogaretur in extremis ſuis, an vellet dari ſibi Corpus Domini, dixiſſe memoratur; ſi eſſet illud Corpus Domini tantæ quantitatis, ut eſt petra Erenberti, jamdudum eſſet conſumptum*.

IV. Atque hæc de Catharis quæ perſecuti ſumus, pertinent ad Albigenſium originem inveniendam. Si *Albigenſium* nomen velis, ſerius hoc auditum eſt, neque apparet in Concilio Lumbarienſi a.1176. celebrato, ut vulgo creditum eſt, ut alibi dicemus. Hæreticos dico; nam *Albigenſes equites*, & *Albigenſem urbem*, etſi non apud antiquiſſimos ſive Geographos ſive Hiſtoricos; multo tamen ante hanc ætatem invenies (5). Si homines vero ipſos Hæreticos eorumque dogmata quæras, ſunt in Gallia viciniſque regionibus ſuo nomine antiquiores. Et Hæreticos quidem illos, de quibus modo ex Cæſario & Godefrido diximus, ex Catharorum ſecta fuiſſe etiam animadvertimus, ideſt eorum qui ad has regiones poſtea venientes Albigenſes dicti ſunt. Hujuſmodi etiam Hæretici illi, quos S. Bernardum refutaſſe narravimus, atque ex Evervini etiam Abatis litteris (6), conſtat conſediſſe Coloniæ. Addas Eckbertum, quem modo nominabamus. Jam vero Coloniam veniſſe Catharos *de Flandriæ partibus* Godefridus

(1) Spicil. Dach. tom.13.
(2) Tom.7. ampliſſ. collect. Marten. pag.72. (3) Serm.1. adv. Cathar. tom.23. Bibl. PP. pag.601.
(4) Serm.XI. pag.629. (5) V. notitiam Galliarum Hadriani Valeſii pag.10. (6) Vol.1. oper. S. Bern. ex recenſ.3. Mabill. col.1490.

fridus teſtatur. Atque in Flandria, ſive in vicino Belgio fuiſſe antea hujuſmodi Hæreticos, teſtis eſt Synodus Atrebatenſis (1), in qua hæc habentur; *Anno Dominicæ Incarnationis* MXXV. *Indictione* VIII. *Domno Gerardo Eccleſiam Kamaracenſis, ſeu Atrebatenſis urbis regente, quodam annuæ obſervationis more contigit, ut .... idem Præſul per aliquot dies ſtationem in ſede Atrebatenſi facere deberet. ubi .. relatum eſt ei, quoſdam ab Italiæ finibus viros eo loci adveniſſe qui quamdam novæ hæreſeos ſectam introducentes, Evangelicæ atque Apoſtolicæ ſanctionis diſciplinam pervertere tentabant, & quamdam juſtitiam præferentes, hac ſola purificari homines aſſerebant*. En Catharorum nomen; Catharorum vero dogmata ſequuntur; Additur enim, & Sacramenta omnia eos reſpuere, *legittima connubia execrari* &c. de erroris vero auctore; *illi referunt, ſe eſſe auditores Gandulfi cujuſdam ab Italiæ partibus viri*. Ergo hæc labes in Gallias ex Flandria, in Flandriam ex Italia profluxiſſe videri poteſt. Et Italiam quidem, veluti hæreſum ſentinam, unde in Galliam præcipue ſparſæ ſint, multi accuſant: in quibus Mabillonius ex Italia etiam Henricum, Petri de Bruis ſectatorem deducit. Nam, ubi ejus itinera perſequens, Lauſanæ invenit, nihil habens aliud, unde reliquam ejus viam colligere poſſit, ſubdit (2); *Et fortaſſe Lauſanam venerat ex Italia, ex qua ejuſmodi faces in partes Gallicanas tranſmigrarunt, reliquiæ Manichæorum*. At quodnam profert atque habet ſuſpicionis ſuæ argumentum? quod nimirum ita ſint *illi Cameracenſes Hæretici ex Italia advecti qui a.* 1025. *damnati ſunt in Synodo Atrebatenſi*. Albigenſem Hæreſim ipſam ex Italia in Galliam irrupiſſe, decernit, elegantiſſimus Gallicæ Hiſtoriæ Scriptor P. Daniel (3), ex eo nimirum, quod Glaber Ropulphus ſcripſerit (4); *Tertio de viceſimo infra jam dictum milleſimum anno reperta eſt apud præfatam Aurelianenſem urbem cruda nimium atque inſolens Hæreſis ..., Fertur namque a muliere quadam ex Italia procedente, hæc inſaniſſima hæreſis in Galliis habuiſſe exordium*. Quin ex ipſis Italis Scriptoribus Ludovicus Antonius Muratorius, relato hoc teſtimoni Glabri, (5) concedere idem videtur; quod præterea ex Landulphi ſenioris (6) hiſtoria habeatur, jam a. 1040. in Caſtello Montisfortis diœceſis Taurinenſis ab Heriberto Archiepiſcopo Mediolanenſi Manichæos hæreticos inventos fuiſſe. Verum aliud longe eſt, Hæreticos in aliquam regionem veniſſe, & infeciſſe etiam Hæreſi ali-

(1) Spicil. Dacher. tom. 13. pag. 2.
(2) In præf. ad op. S. Bern. num. 73.
(3) Hiſt. Philipp. Aug. ad a. 1208. & in V. Robert. ad a. 1017. (4) Lib. 3. cap. 8. (tom. 4. Scriptor. Franc. Ducheſn. pag. 32.) (5) Tom. 5. antiq. med. æv. diſſ. 60. pag. 83. (6) Lib. 2. cap. 27. (to. 4. Script. Ital. p. 88.)

Digitized by Google

aliquos; atque aliud, ex illis, primo veluti ex fonte Hæreſim ipſam repetendam; ita ut non earum regionum alii aliunde hauſerint. Ex Flandria ſive ex Belgio irrepere potuiſſe in Gallias, aut ex Colonienſi urbe vidimus, atque id ſignificare Cæſarium: imo ſi antiquiora monumenta excutiamus, antequam Aurelianum afferretur ab Itala muliere, Manichæorum Hæreſim in Gallia conſediſſe reperiemus. Illud enim factum narratur a.1017. At Ademarus Chabannenſis in Chronico, ubi res geſtas a.1010. expoſuit, narrat (1) *Pauco poſt tempore per Aquitaniam inventi ſunt Manichæi ſeducentes plebem, negantes baptiſmum & ſanctæ Crucis virtutem, & quicquid ſanæ doctrinæ eſt, abſtinentes a cibis &c.* Deinde multis interjectis illud idem Glabri de Aurelianenſium Hæreſi & Liſoi ſupplicio refert (2), de Itala tamen muliere tacet. Ergo ante illud tempus erant in Gallia Manichæi. Sed rem ipſam attentius conſideremus. Hæc Manichæorum, ſive Catharorum hæreſis quæ in Gallia his temporibus invaluit, *Bulgarorum* Hæreſis appellatur. Monachus Altiſſiodorenſis in Chronologia (3) de Philippo Auguſto, atque ipſa Hæreſi Albigenſium; *Hæreticos quos Bulgaros vocant vehementer ſtuduit inſectari .... Per idem tempus Bulgarorum Hæreſis execranda, errorum omnium fæx extrema multis ſerpebat in locis, tantò nocentius, quantò latentius. Sed invaluerat maxime in terra comitis Toloſani & Principum vicinorum .... Quocirca de Conſilio Domini Papæ, Ciſtercienſis Abbas, aliique Abbates circiter* XIII. *delegantur &c.* & ad a.1201. *Euraudus miles, quem Henricus Nivernenſis Comes terræ ſuæ præfecerat, hæreſis illius quam Bulgarorum vocant coram Legato arguitur* Idem iiſdem verbis in Chronico Matthæus Paris ad a. 1236. *Circa dies autem illos invaluit Hæretica pravitas eorum qui vulgariter dicuntur Paterini & Bulgares in partibus tranſalpinis ... adeo quod fidei puritatem in finibus Franciæ, & Flandriæ auſi ſunt perturbando violare. Sed diligenti miniſterio, & indefeſſa prædicatione Minorum & Prædicatorum &c.* Hic *Burgares* editiones nonnullæ (4) repræſentant: ſed palam eſt, Bulgaros intelligi debere; Ita ad a. 1238. (5) de F. Roberto Ordinis Prædicatorum; *In regno Francorum multos comperit hæretica pravitate maculatos, præcipue tamen in Flandria .... ipſos autem nomine vulgari Bugaros appellavit, ſive eſſent Paterini, ſive Joviniani vel Albigenſes ... Ipſemet enim Robertus memoratus antequam habitum Religionis ſuſcepiſſet Bugarus extiterat.* Idem iiſdem verbis

 Guil-

(1) Tom.2. nov. Bibl. ms. Labbè pag.176. (2) Pag.181. (3) Robert. Altiſs. (4) Londin.1640. pag.429. (5) Ib. pag.482.

Digitized by Google

Gulielmus de Naugis in Chron. ad a.1207. (1). Hiſtoria Francorum ms. ap. Ducangium (2) ad a.1223. de Philippo Aug. *Envoja ſon fils en Albigeois pour deſtruire l'Hereſie des Bougres du pays*. Alia Gallice ſcripta monumenta præferre hoc nomen, teſtatur in Bearnenſi Hiſtoria (3) Petrus de Marca; qui etiam explicat eam vocem, ideſt Hæreſim qua Bulgari erant infecti, Nam Petrus Siculus Paulicianorum, ideſt Manichæorum qui in Armenia erant conſilium declaras; *ab ipſiſmet*, inquit (4), *impiis & delirantibus cognovi, quod e ſuo Conciliabulo miſſuri eſſent qui in Bulgaria quoſcumque poſſent a Catholica religione ad ſuam exſecratam & nefariam ſectam averterent*. Executos eſſe conſilium ſuum, colligi ex Reinero poteſt, qui inter Eccleſias Catharorum numerabat Bulgariæ, & Dugraniciæ. Ubinam terrarum Dugranicia ſit, quærunt multi, nec ſane intereſt ſcire; & ſi augurari licet *Dragovintiam* interpretarer, quam apud Codinum legit Ortelius, creditque Thraciæ Præfecturam, quæ ſane erit Bulgariæ proxima. Sed Reineri verba maxime attendenda ſunt, quibus Catharorum omnes Eccleſias a duabus ultimis, ideſt Bulgariæ & Dugraniciæ origines habuiſſe dicebat. Ergo & Albigenſis, quam ſupra memoravit. Bene ergo conſtant omnia, & Bulgarorum nomen, quod Albigenſibus, ſive Albigenſium Hæreſi tribuitur, & Rainero auctoritas. Addo & rei per ſe ſpectatæ rationem. Ut enim Petrus de Marca adnotavit egregie (5); cum Franci Sæculo XI. Hieroſolyma potiti eſſent, & XIII. Orientale imperium fundaſſent, maximum erat inter Francos, Bulgaroſque commercium; cum horum regio terreſtri itinere Conſtantinopolim verſus jaceret. Nihil autem fuit facilius, quam & errores quo infecti erant haurire. Et ante quidem ea tempora ideſt Sæculum XI. nullum Manichæorum hæreſis aut in Gallia, aut in Italia, aut in toto Occidente veſtigium. Patet ergo, ſi in re dubia conjecturis agendum eſt, Manichæorum ſive Catharorum Hæreſim non in Galliam ex Italia, ſed ex Gallia profectam in Italiam; adeoque Albigenſium originem ex eorum Francorum, qui cum Bulgaris commiſti ſunt, erroribus eſſe aliquando repetendam. Sed de nominis ipſius *Albigenſium* origine erit fortaſſe qui quærat, a quanam civitate ſint nuncupati. Hoc

Reve-

(1) Tom. XI. Spicil. Dacher. vet. edit. pag. 484. (2) Gloſs. v. *Bulgari*.

(3) Lib. 8. cap. 14 pag. 728.

(4) Pag. 3. edit. Rader. (5) *Le Manicheiſme avoit eſté introduit en France des les temps du Roi Robert; mais cette impieté y fut provignée au moyen de la communication, que les François eurent avec les Bulgariens, depuis la conqueſte de Jeruſalem: cette region ſe trouvant ſur le chemin de terre vers Conſtantinople.*

Reverendiſs. P. Antonini Bremond Ordinis Prædicatorum Generalis Magiſtri, eruditioni, ac diligentiæ debemus, ut ab Alba Auguſta, a qua multi arceſſunt hoc nomen, *Albigam*, ſeu Albiam, quæ *Alby* vulgo appellari ſolet, diſtinguentes, ab altera hac, non vero a prima, ut nonnulli fecerunt, derivemus. Sed totum hoc fuſe atque ita accurate in Ordinis Prædicatorum Annalibus, qui nuper elegantiſſimi prodierunt, pertractatum eſt (1), ut nihil addi poſſit: ubi, & illud quæſitum eſt, quare ab hac potiſſimum civitate nomen inveuerint Albigenſes. Accedimus vero ſententiæ, quæ ibidem laudata eſt, quòd magna eorum in Albigenſi tractu multitudo eſſet olim, ideo de iis tollendis ſerio cogitatum. Nec tamen non ſunt aliis aliarum regionum, ſive oppidorum nominibus inſigniti. *Toloſates* vel *Toloſanos* vocatos, oſtendunt Maurini, qui Occitaniæ hiſtoriam perſcripſerunt (2). Agenenſes etiam vocatos liquet ex Roberto de Monte, qui ad a. 1178. ſcribit; *Hæretici, quos Agenenſes vocant, & alii multi convenerunt circa Toloſam male ſentientes de Sacramento Altaris, & de conjugio & de aliis Sacramentis; ad quorum confutationem Petrus Legatus Romanus & multa aliæ religioſæ Perſonæ cum prædictis Regibus convenerunt, & parum profecerunt*. Ita in probatioribus editionibus(3). Agennenſem nimirum urbem infecerant, ut Radulphus Ardens (4); *Tales ſuut hodie, fratres mei, hæretici Manichæi, quia ſua hæreſi patriam Agennenſem maculaverant*. Itaque imperite nonnulli emendare maluerunt *Albigenſes*.

V. Atque hic quidem locus poſtulat, ut de propagatione hujus hæreſis tandem dicamus. Valebit enim ad alia eorum Hæreticorum nomina iuternoſcenda. Et Cæſarius quidem *in tantum Albienſium errorem invaluiſſe* dicit (5), *ut in brevi intervallo temporis infecerit ad mille civitates*, additque; *& ſi non fuiſſet gladiis fidelium repreſſus, puto quod totam Europam corrupiſſet*. Horum civitatum aliquæ erant ita populoſæ, ut in ea quæ *Biders* (Biterræ) vocabatur *pluſquam centum millia hominum* eſſe dicerentur. In Concilio Lateranenſi, uti ſuperius monuimus, dicuntur Hæretici, qui Albigenſes fuiſſe nonnullis videntur, invaluiſſe in *Gaſconia, Albe geſio, & partibus Toloſanis & aliis locis*. Bernardus Guidonis in Vita Innocentii III. (6) narrans Ciſtercienſes adverſus Albigenſes allegatos, *in terram Albigenſium, & in Tholoſanum, & in Carcaſſeſium* tranſmiſſos ait, atque iterum poſtea *Albigenſes Toloſa-*

D 2

(1) Pag. 86. (2) Tom. 3. pag. 554. (3) In collect. Piſtorii Script. German. tom. 1. pag. 663. de la Barre Hiſtor. Chriſt. pag. 471. &c. (4) Sermon. Domin. oct. poſt Trinit. (5) Diſt. 5. cap. 21. (6) Tom. 3. Script. Murator. pag. 481.

loſanos Carcaſſonenſes nominat: idemque Almaricum filium Simonis Comitis Montisfortis, cui ceſſerant regiones hæreſi infectæ atque armis expugnatæ, reſignaſſe dicit Regi Franciæ *Comitatum Toloſanum, totamque terram aliam, quam Pater ſuus, & ipſe habuerat adquiſitam & ſibi datam in Ageneſio, & Albigeſio, Caturcinio, & Carcaſeſio*. Toloſanus & Conſoranenſis Epiſcopi Romam venerunt, ut Petrus Vallicernenſis habet (1): *Supplicaturi Domino Papæ, ut periclitanti in Narbonenſi Provincia, & Bituricenſi, & Burdegalenſi pro pace Eccleſiæ, ut quaſi penitus naufraganti manum porrigat adjutricem*. Guillielmus de Podio Laurentii in Prologo Hiſtoriæ ſuæ; *Cum inter hæc quæ geſta referuntur ab annis* C. *circa, inter hæc noſtra maria in Europa illud valde dignum memoria ſit habendum, quod cœptum pro fide Catholica defendenda, & pravitate Hæretica extirpanda in Provincia Narbonenſi, & Albienſi, Ruthenenſi, Caturcenſi, Ageunenſi diœceſibus, & quibuſdam terris ultra Rhodanum Domini Comitis Toloſani*. Egreſſam tamen hos etiam fines hanc Hæreſim teſtatur Matthæus Paris ad annum 1214. (2) *Circa dies iſtos Hæreticorum pravitas qui Albigenſes appellantur, in Vvaſconia, Arumpnia & Albegeſio, in partibus Toloſanis & Arragonum regno adeo invaluit &c.* Non facile eſt, quæ regio ſit *Arumpnia* divinare; quæ quidem non longe ab Albia ſive Toloſa fuiſſe videtur. Suſpicor *Arverniam* ita nominaſſe. Suſpicionis hujus meæ cauſam dedit Aimoinus; nam in deſcriptione ejus Aquitaniæ, lego; *Secundum quam traditionem in Aquitania continentur urbes egregiæ Narbona, Arunnias, quæ nunc Clarus mons vocatur, Cadurx, Toloſa &c.* ita in editione Pariſienſi recenſente Jacobo de Breul (3), etſi in aliis quibuſdam (4) reperiatur *Arvernus*. Si ergo *Arunnias* urbs erat Arvernus; quin & *Arverna* regio *Arunnia*, ſive illi conſueto pronunciandi modo *Arumpnia* diceretur? Ceterum ex eo habetur & in Aragoniam penetraſſe hanc peſtem, quod factum puto cum in Raimundi Comitis Toloſani auxilium ideſt Albigenſium Rex Aragonum venit. Verum de Hiſpania ab Albigenſium Hæreſi attentata, teſtis eſt luculentiſſimus Lucas Tudenſis, libris tribus adverſus Albigenſes ſcriptis, ubi (5) & Legione quid conati ſint falſorum miraculorum opera, tradit. In Angliam pervaſiſſe, multi narrant, præſertim Anglicani Scriptores, ut Henricus de Knyghton ad annum Innocenti III. 5. (6) *Albigenſes Hæretici venerunt in Angliam, quorum aliqui comburebantur vivi*. Verùm maxi-

(1) Cap. 9. (2) Pag. 241. edit. Londini a. 1640. (3) Pariſ. 1603. p. 7. (4) Tom. 3. Scriptor. Ducheſn. p. 5. (5) Lib. 3. cap. 9. (tom. 25. Bibl. PP. pag. 244.) (6) Inter Script. Angl. Tuyſden col. 2418.

maxima eorum multitudo Galliæ incubabat; atque apud Petrum Vallicernenſem, ut vidimus, Provinciæ nominantur Narbonenſis Bituricenſis, Burdegalenſis; apud Guillelmum de Podio Laurentii, Provincia Narbonenſis; Diœceſes vero Albienſis, Ruthenenſis, Cadurceſis, Agennenſis; in litteris Innocentii III. Provincia appellabatur Auxitana. Supervacaneum eſt admonere; apud hos Provincias non Civiles ſed Eccleſiaſticas nominari; item Diœceſes illas in Narbonenſi provincia nequaquam fuiſſe. Albienſis antequam Metropolis eſſet, quod Innocentio XI. factum eſt, in Bituricenſi provincia erat, ut legitur etiam in Notitia, quam ex Regio codice Holſtenius edidit; atque in eadem erant, ut ibidem habetur, Ruthenenſis, & Cadurcenſis, quæ Albienſi Epiſcopo nunc ſubduntur; in Burdegalenſi vero Aginnenſis. Auxitana Provincia, quæ Auſcienſis nunc appellari ſolet, Epiſcopatus habebat Aquenſem, Convenarum, Conſeranenſem, qui in Albigenſium Hiſtoria ſæpe nominantur, eoſque nunc habet. Metropoles nunc quoque ſunt; Narbonenſis, Bituricenſes, Burdegalenſis; ſubdunturque Narbonenſi, Epiſcopatus Biterrenſis, Carcaſſonenſis, Monſpelienſis, Lodovenſis, Uceticenſis, pariter in hac hiſtoria celebres; quamquam Uceticenſem urbem, & Epiſcopum Petrus Vallicernenſis Uticenſem ſæpius nominat; & Uticenſis quoque dicitur in laudata Notitia. De Narbona vero ipſa, hoc vel ex noſtra Hiſtoria conſtat, Archiepiſcopo jus in eam fuiſſe. Atque eum quidem Narbonenſem fuiſſe Ducem ajunt ad Sæculi XI. finem, dum Toloſanus Dux Raimundus de S. Ægidio titulum juſque illi auferre voluit: Archiepiſcopos tamen in ea ſe poſſeſſione tenuiſſe ad noſtra hæc tempora conſtat ex Innocentii III. litteris, atque ex Vallicernenſis Hiſtoria (1). Itaque Narbonenſes Vicecomites ſæpius occurrunt. Aymericus *Dei gratia Vicecomes Narbonæ* ſubſcribit Diplomati S. Ludovici (2). Aymericum *Dominum Narbonæ* nominat Petrus Vallicernenſis (3). Ita & apud eumdem (4) *Raimundus Rogerii nomine Vicecomes Biterrenſis*; atque alibi (5) *Vicecomes Biterrenſis Raimundus Rogerii qui apud Carcaſſonam tenebatur in palatio in infirmitate laborans defunctus eſt*. Bernardus Guidonis, ſive Auctor Vitæ Innocentii inter Scriptores Muratorii (6) *Rotgerius ſeu Raimundus Rotgerii Vicomes Bitterrenſe, & Carcaſſone nepos Comitis Toloſani*. Primorum Vicecomitum Biterrenſium origo non ſatis in aperto eſt. Petrus Raimundus Vicecomes Biterenſis apparet a. 1040. item Carcaſſonenſis. Carcaſſonam pertinuiſſe

poſtea

(1) Cap. 82. pag. 657. (2) Ap. Duchesn. pag. 816. (3) Cap. 27. & 76. (4) Cap. 6. (5) Cap. 26. (6) Tom. 3. pag. 481.

Digitized by Google

poſtea ad Reges Aragoniæ, teſtatur Petrus Vallicernenſis non uno in loco (1).

VI. Sed ut ad regiones revertamur, quas Albigenſium Hæreſis pervaſit, principem earum urbium Petrus facit Toloſam (2) *Hæc Toloſa*, inquit, *tota doloſa a prima ſui fundatione, ſicut aſſeritur, raro vel unquam expers hujus peſtis, vel peſtilentiæ deteſtabilis, hujus hæreticæ pravitatis, a patribus in filios ſucceſſive veneno ſuperſtitione infidelitatis diffuſo*. De Biterrenſi urbe poſtea (3); *erat autem Biterris civitas nobiliſſima, ſed tota veneno hæreticæ, pravitatis infecta*: & de Carcaſſona (4) *cives etenim Carcaſſonenſes peſſimi erant Hæretici, & peccatores coram Domino nimis*. Sed infinitum foret ſingula oppida aut caſtella: enumerare; cum frequentiſſimas fuiſſe eas regiones omnino conſtet ex Albigenſium Hiſtoria Petri Vallicernenſis, & ex Guidonis epitome ejuſdem (5), ſive ex Innocentii atque Honorii III. Vita nomine ejuſdem Bernardi (6). *Et in Albigenſi quidem territorio* Petrus narrat (7) caſtrum fuiſſe *nobiliſſimum quod dicitur Caſtra quaſi caput totius territorii Albigenſis*. Itidem aliud caſtrum nobiliſſimnm appellat *prope Albiam nomine Lumbers*. Alibi (8) in eodem territorio Albigenſi *Caſtrum Rabatenſe* nominatur *Monſacutus*, *Galliacum*, *Cauſacum*, *S. Marcellus*, *Gueſpia*, *S. Antoninus*; ſex hæc poſtrema Comes Toloſæ Raimundus abſtulerat hoc tempore Vicecomiti Biterrenſi, nimirum Raimundo Rogerii, Comitis Toloſani nepoti (9). His alibi cum recenſentur (10) a Petro Monacho additur caſtrum de Grava. In diœceſi Toloſana ibidem hæc collocantur Podium Laurentii, quod alibi (11) vocat *caſtrum Podii Laurentii*, additque; *erat autem Podium Laurentii quoddam nobile caſtrum tribus leucis diſtans a Vauro in diœceſi Toloſana*: premiſerat ejus Dominum fuiſſe Sicardum; item Caſſer, S. Fœlix, Mons-Ferrandus, Avinio, S. Michael, Cuc (quod aliàs (12) Mons-Cuc dicitur) & Saverdunum. Alibi Apamiæ (13) circa Carcaſſonam, præcipuum oppidum Albigenſium, & in hac hiſtoria celeberrimum (14) *tria caſtra munitiſſima* collocantur (15) *in quibus*, ait Petrus Vallicernenſis, *habitabant tunc temporis præcipui fidei noſtræ inimici*. Minerba hoc quoque in hiſtoria celeberrimum (16), caſtrum Finarum, Cabaretum (17). In territorio Caturcenſi quod (18) magna

(1) Cap. 26. 47. &c. (2) Cap. 1.
(3) Cap. 16. (4) Cap. 16.
(5) Hiſtoir. des Comt. de Toloſ. par Catel. pag. 37. App. (6) Tom. 3. Script. Ital. Murat. pag. 480. & 568.
(7) Pag. 575. tom. 5. Script. Ducheſn. cap. 22. (8) Pag. 601. c. 54.
(9) Ibid. (10) Pag. 609. cap. 58.
(11) Cap. 53. (12) Pag. 615. c. 62.
(13) Cap. 24. pag. 576. (14) Vid. cap. 16. pag. 570. (15) Pag. 474. c. 20.
(16) V. cap. 37. pag. 583.
(17) V. cap. 23. pag. 575.
(18) Cap. 55. pag. 602.

ſna ſaltem ex parte Comiti Toloſano parebat terras fuiſſe multas idem Petrus indicat (1) nominatque Caslutium. In territorio Aginnenſi Marmanda (2) Penna (3) &c. Nihil neceſſe eſt recenſere ſingula. Illud hic adnotare non pigebit, poſtremum hoc caſtellum *Pennæ*, ita a Petro vocatum, intelligi debere in Vita Innocentii, Guidoni tributa (4) ubi legitur; *Anno eodem Domini prætaxato* MCCXII. *nonis Junii caſtrum pene Agennenſis fortiſſimum a Comite Simone Montisfortis cum exercitu cruceſignatorum in manu validu obſidetur, & poſt plurimos inſultus & conatus bellicos caſtrum capitur & obtinetur in feſto S. Jacobi Apoſtoli*. Hoc enim totum narrat Petrus (5) concluditque; *Anno igitur Incarnati Verbi* 1212. *menſe Julii in feſto S. Jacobi, ejectis adverſariis, recepit Comes nobile caſtrum Pennæ*. Omiſimus tamen quod erat præcipue commemorandum, quod valeat aliquid ad Albigenſium Hiſtoriam illuſtrandam *Arrium*, ſive *Caſtrum Arrii*. Meminit hujus Petrus Vallicernenſis (6) *Britones tendentes ad Comitem venerunt ad Caſtellum nomine Arrii, quod adhuc erat Comitis Toloſæ, in territorio Toloſano*. Sæpius apud eoſdem *Caſtrum novum de Arrio* nominatum invenitur; quod mortuo Simone Comite Montisfortis, Comiti Toloſano redditum narrant iiſdem fere verbis Guillelmus de Podio Laurentii (7) & Auctor Vitæ Honorii nomine Bernardi Guidonis (8); *Vacillante igitur terra caſibus inopinatis ſatis poſt paucos dies Caſtrum novum quod dicitur de Arrio redditur Comiti Toloſano*: quin etiam ſolemnis illa Amalrici, filii Simonis Montisfortis inauguratio in militem facta eſt, convenientibus Epiſcopis, & Principibus viris, ut Petrus Vallicernenſis docet (9), *apud Caſtrum novum Arrii*. Atque idem caſtellum poſtea præciſe nominatur *Caſtrum novum*; *Comes autem quia tempus æſtivum erat; & quia Caſtrum novum non poterat competenter capere tantam multitudinem, eò quod jam ſemel, vel bis fuiſſet deſtructum &c.* Quo quidem ex loco atque ex hiſtoria ipſa patet; hoc nimirum eſſe caſtellum illud, quod antea fuſe obſeſſum fuiſſe narraverat (10), & poſt acerrimum conflictum atque illuſtrem victoriam ad S. Martini arcem, obſidione liberatum (11). Itaque omnino liquet, celeberrimum in Albigenſium Hiſtoria eſſe. Verum quorſum tam multa de illo, & quid lucis hoc afferre Hiſtoriæ noſtræ poteſt? Mirum videri po-

(1) Ib.
(2) Bernard. Guid. in Vit. Honorii III. ad a.1219. (3) Cap.63. p.616.
(4) Ad a.1212. pag. 482. Script. Murat. (5) Pag.619. cap.63.
(6) Cap.40. (7) Cap.31.
(8) Tom.3. Scriptor. Murat. p.568.
(9) Cap.70. (10) Cap.56.
(11) Cap.58.

Digitized by Google

ri ſolet, miratique ſunt viri docti, Albigenſes nonnunquam apud veteres ſcriptores, Arrianorum nomen obtinere. Non nego perverſe ſaltem aliquos de Chriſti perſona & divinitate ſenſiſſe. Id ex Moneta (1) cognoſcere ſatis poſſumus. Addo, alios ut Gulielmum de Podio S. Laurentii *in Prologo*, ejuſque Epitomen Bernardi Guidonis, & Auctarium Aquicinctinum a Miræo cum Sigeberto editum, cum Manichæorum, Valdenſium, Cataphrygum etiam erroribus, numerare, atque his adſcribere ſimul Arrianorum. Verum Arrianos præciſe atque abſolute vocari, quis non miretur? Atqui, ut ſileam ceteros, ita vocantur ab Hovedeno, qui Concilio Lumbarienſi adverſus Albigenſes coacto titulum hunc præfixit (2) *Hæreſis Arriana ejuſque damnatio*; Arrianam verò Hæreſim ſæpius deinde vocat. Et Baronius quidem Concilium hoc ex Hovedeno eodem producturus ſcribit (3); *Hoc item anno detecti ſunt Hæretici Toloſates ſive Albienſes dicti, Manichæis potius quam Arianis affines, licet Ariani nominati inveniantur*. Du Cangius in Gloſſario *V. Arriani*, ab illis antiquis hos diverſos fuiſſe fatetur, licet eodem nomine nuncupentur. Equidem ita diverſos exiſtimo, ut nominis quoque ratio in utriſque ſit longe diverſa. Ut id ſuſpicarer monuit me leviuſcula illa unius litterulæ *r* diſcrepantia. Nam Arium illum & Arianos ab illo, probatiores libri editi & ms. efferunt; hos autem video omnes *Arrianos* communi conſenſu pronunciare. Ergo non ab Ario homine & Hæreſiarcha, ſed a caſtello Arrio dictos credo. Et a regionibus quidem ſive oppidis, ſectas recentiorum Manichæorum ſive Albigenſium dictas (quod forte inter ſe diſſiderent ſententiis, ſive, quod magis puto, quod non tam quid crederent, quam cui ſe domino deerent, ſpectaretur, atque alios aliàs ſequerentur) probant alia nomina Toloſanorum Hæreticorum, Agennenſium, Bagnolenſium, Concordienſium, Albanenſium &c. de quibus diximus. Si ergo Arrium celebre Comitis Tholoſæ caſtellum memorant harum rerum Hiſtorici Petrus Vallicernenſis, Guillelmus a Podio, Auctor vitæ Honorii III., quin nos dicamus, quod apud Hovedenum ita ſæpe habetur *Hæreſis Arriana ejuſque damnatio*, ubi Concilium refert Lumbarienſe: & ad a.1178. *Interim Arriana Hæreſis, quæ damnata erat in provincia Toloſana &c.* non ab Ario Hæreſiarcha, ſed ab Arrio caſtello, quod famoſiſſimum eſt in Albigenſium Hiſtoria dictum fuiſſe? Verum ni hoc ſit aut plane falſum ſi ſit, doceri equidem velim.

CA-

(1) Lib.3. cap.3. §.1. pag.234.
(2) In Henrico II. pag.155. Scriptor. rer. Anglic. Savilii edit. Wechel. a.1601,
(3) Ad a.1176. num.3.

CAPUT III.

De Albigenſium Hæreſis propugnatoribus, atque ejuſdem expugnatoribus.

I. Albigenſium Hæreſis nullum certum auctorem his temporibus proferri poſſe, ſuperius admonui, & ex iis qui de ea ſcripſerunt antiquis probatiſque Auctoribus ſatis liquet. Itaque valet in his omnibus quod de Hæreticis Colonienſibus S. Bernardus (1); *Quære ab illis ſuæ ſectæ auctorem; neminem dabunt*. Et tamen nonnulli ſunt, qui quod eam in alienas terras advexerint, vel quod illi propagandæ maxime ſtuduerint, nominatim ab iiſdem Hiſtoricis appellantur. Et primo ſi Albigenſes ſunt Colonienſes illi Hæretici, quos Cæſarius narrat, fuit inter eos præcipuus, & Magiſter ceterorum Arnoldus. *Sub Archiepiſcopo Reinaldo*, ait Cæſarius (2), *Coloniæ plures Hæretici ſunt comprehenſi, qui a litteratis viris examinati, & victi, per judicium ſæculare damnati ſunt. Data vero ſententia cum ducendi eſſent ad ignem, unus illorum Arnoldus nomine, quem ceteri Magiſtrum ſuum fatebantur, ſicut narraverunt qui interfuerunt, panem & pelvim cum aqua ſibi dari petivit &c.* Albigenſes autem, aut Albigenſibus ſimiles hos fuiſſe, ſuperius diximus. In Chronico Jo. Brompton *Gerardus* præterea Hæreticorum id genus princeps appellatur; *Eodem quoque tempore* ait ad a. 1159. (3) quidam *Hæretici Angliam ingreſſi ſunt in univerſo circiter* xxx. *homines, & feminæ quaſi linguæ Theutonicæ, quemdam Gerardum nomine aliqualiter litteratum, tamquam præceptorem, & principem, imperiti ydiotæ ſequentes. Rex vero ipſos in cuſtodia deprehenſos indiſcuſſos vel impunitos dimittere nolens, præcepit Epiſcoporum Concilium apud Oxoniam celebrari. Ubi de Fidei articulis interrogati, ille litteratus pro omnibus una voce reſpondit, ſe eſſe Chriſtianos, & doctrinam ſe velle Apoſtolicam venerari: ſacrum vero baptiſma, Euchariſtiam, & conjugium deteſtantes auſu nefario unanimiter reſpuerunt. &c.* Idem & fuſius aliquantò narrat Gulielmus Neubrigenſis (4), Gerardum hunc eorum ducem appellans; *duce quodam Gerardo, in quem omnes tamquam præceptorem ac principem reſpiciebant*. Præterea Hartvvinum ejus dogmatis auctorem, *quod illud conjugium ſolum juſtum eſt, in quo virgines conjunguntur, & quod unam tantum prolem gignere debent*, ſuperjus ex Eckberto

E

(1) Serm.66. in Cant.n.2. col.1497.
(2) Cap.19. diſt.5.
(3) Inter Scriptor. Angl. Tuyſdeni col.1050.
(4) Lib.2. cap.13.

to (1) narravimus. Sed certiores Albigenſium principes ſive doctores nobis ſufficere videtur Hovedenus, hæc referens ad anno 1178. (2) *Inter hæc pervenit ad aures illorum* (qui nimirum ad Arrianam, ideſt Albigenſium hæreſim exſcindendam miſſi fuerant) *quod quidam falſi fratres Raimundus videlicet, & Bernardus Raimundi, & quidam alii hæreſiarchæ transfigurantes ſe in Angelos lucis, cum ſint ſathanæ, & chriſtianæ fidei contraria prædicantes, multorum animas falſa prædicatione ſua decipiebant, & ſecum traxerant ad inferos.* Accuſati vero fuerunt ab iis, qui aſſirmabant *ſe audiſſe a quibuſdam illorum, quod duo dii exiſterent alter bonus, & alter malus; bonus qui inviſibilia tantum, & ea quæ mutari aut corrumpi non poſſunt feciſſet, malus qui cælum, terram, hominem, & alia viſibilia condidiſſet . . . . Alii autem dicebant ſe audiſſe ab eis in prædicatione ſua, virum cum uxore non poſſe ſalvari, ſi alter alteri debitum reddat . . . . baptiſmum parvulis non prodeſſe . . . . cum juramentum tamquam rem execrabilem & a Domino prohibitam abhorrerent &c.* Eorum vero condemnationem poſtea ſubdit Hovedenus, & litteras recitat de eo ſcriptas Catholicis a Petro Cardinali Legato. Sed alius eſt apud eumdem, ſive in epiſtola quam recitat Henrici Abatis Clarevallenſis, Toloſatium Hæreticorum ideſt Albigenſium Doctor, *quem ita, peccatis exigentibus diabolus excæcaverat, ut ſe ipſum Joannem Evangeliſtam diceret, & verbum quod erat in principio apud Deum, ab alio quodam rerum principio, tamquam a Deo altero ſegregaret*: atque additur. *Hic erat in urbe illa pereuntium caput, & princeps Hæreticorum.* Erat huic nomen, ut ex eadem Epiſtola habetur, *Petrus Moranus*, cujus poſtea judicium, & pœnitentia deſcribitur. Serius aliquanto, & miſſis in Narbonenſem Provinciam Prædicatoribus, cum hi veniſſent ad Caſtrum, quoddam Carmanum, *invenerunt*, ait Petrus Vallicernenſis (3), *quemdam Hæreſiarcham Balduinum nomine, & Theodoricum quemdam filium perditionis, & ſtipulam incendii . . . . Iſte de Gallia oriundus, erat quidem nobilis genere, & Canonicus fuerat Nivernenſis. Poſtea vero cum quidam miles qui erat avunculus ipſius, & hæreticus peſſimus in Pariſienſi Concilio, coram Octaviano Cardinale, & Apoſt. Sedis Legato fuiſſet de hæreſi condemnatus; videns iſte, quod diutius latere non valeret, ad partes ſe tranſtulit Narbonenſes, ubi ab Hæreticis in maximo amore ac veneratione eſt habitus, tum quia aliquantulum ceteris acutior videretur, tum quia gloriabatur, ſe habuiſſe de Francia, ubi eſſet fons ſcientiæ, & Religio-*

(1) Serm. 5. adv. Catharos (tom. 3. Bibl. PP. pag. 608. (2) Pag. 573. inter Angl. Script. Savil. (3) Cap. 3.

ligionis Chriſtianæ, ſuæ iniquitatis ſocium, ſuæ nequitiæ defenſorem. Preter hos *Bernardum de Cimona alium hæreſiarcham maximum* memorat idem Petrus (1).

II. Sed nemo, cum de Albigenſium propugnatoribus aut fautoribus agitur, recenſendus eſt ante Comites Toloſanos. Quare Hiſtoriam ſuam aggreſſus Guillelmus a Podio S. Laurentii, Comitum Toloſæ progeniem omnem initio (2) explicat. Separatim vero & ſeorſum de iis egit Bernardus Guidonis (3), ſive qui Albigenſium ipſam Hæreſis hiſtoriam, & vitam Innocentii atque Honorii executus eſt. Et Laurentius quidem orſus eſt a Raymundo, qui a. 1098. Antiochiæ, & a. 1099. Hieroſolymæ expugnationi interfuit. Guido ante hunc nominat Yſauretum ſive Yſaurectum, Bertrandum, Gulielmum, Raimundum I. de S. Ægidio, Gulielmum Talhaferri, Pontium, quem ait Comitem fuiſſe a. 1060. Aymericum. Brevior eorum hiſtoria ſive Genealogia, quam ex veteri codice imaginibus eorum inſignito Guillelmus Catelus edidit (4) his omnibus præponit Torſinum quem alii Chorſonem vocant; atque hunc ait a Carolo M. accepiſſe Comitatum. Verùm hac de re, & varias ſcriptorum ſententias Catelus (5) explicavit, & diligentiſſime PP. Congregationis S. Mauri (6), ex quibus alii ſua (7). Incidit vero hæc Hæreſis in tempora Raimundi illius, qui Genealogiæ illius auctori Comes eſt XIV., Guidoni hoc Raymundi nomine IV., Catelus VI. numerat. Antea tamen Toloſæ hæreſim graſſatam, ex iis quæ modo dicebamus liquet; atque illi ſe Raimundus, Raimundi hujus quem diximus pater oppoſuit, & Ciſtercienſes monachos ad eam ſuffocandam evocavit. In Gervaſiii Chronico (8) hæc habentur; *Pullulaverat bis diebus in Toloſani Comitis territorio hæreſis maligna, quæ fidem, & Orthodoxorum Patrum Eccleſiaſtica inſtituta evacuans, non ſolum vulgus ſimplex, ſed & Eccleſiæ Dei Sacerdotes, & Epiſcopos cum principibus laicis tabe confecit nefanda. Cujus hæreſis deteſtanda perverſitas in litteris Comitis Toloſæ facilius poterit agnoſci, quas idem Comes generali capitulo miſit Ciſtercienſi*. Subjicit deinde litteras ipſas, in quibus hæc præter cetera in earum fine; *Nunc igitur ad veſtrum confugiens ſubſidium, humili, cordis imploro affectu, quatenus ad extipandum tantum infidelitatis malum, manum conſilii veſtri, & auxilii cum virtute orationis porrigatis. Scitote etenim, quia in tantum hæreſis*

(1) Cap. 6. (2) Cap. 5.
(3) In App. Catel. Hiſtoir. des Comt. de Toloſ. (4) Ibid. (5) Ib. p. 20. &c.
(6) Hiſt. de Languedoc, tom. 2.
(7) V. Genealogie Hiſtoir. tom. 4. lib. 8. (8) Inter Scriptor. Tuyſd. col. 1446.

reſis virulenta inviſcerata manet, quod niſi manu Dei valida, ejuſque brachio extento extirpari non poteſt. Additque; *Quoniam igitur ſpiritualis gladii virtutem nil perficere poſſe cognoſcimus, ad tantam hæreſis pravitatem extirpandam, oportet ut corporalis gladii animadverſione compellatur. Ad quod peragendum dominum Regem Francorum accerſiri veſtris ex partibus perſuadeo, quia per ipſius præſentiam tanta mala finem ſuſcipere ſuſpicor. Ipſi quippe præſenti civitates aperiam, vicos & caſtella ſub ejus cenſura tradam, hæreticos oſtendam, & uſque ad ſanguinem in quocumque noſtri indiguerit negotio, ad conterendos hoſtes, & omnes Chriſti inimicos illi aſſiſtam.* Hæc plane eximiam ejus in tuenda fide curam, & diligentiam declarant. Refert vero Gervaſius ad a. 1177. Itaque his ea anteceſſiſſe videntur, quæ ex Hovedeno modo retulimus, de Concilio habito, Hæreticiſque damnatis. Puto tamen illis hæc eſſe antiquiora. Utcumque; ſit cum Raimundus hujus filius paternam Hæreditatem & Comitatum regendum ſuſcepiſſet, *Quaſi a primis incunabulis*, ait Petrus Vallicernenſis (1), *ſemper hæreticos dilexit & fovit, & eos in terra ſua habens, quibuſcumque modis potuit honoravit, uſque hodie etiam, ſicut aſſeritur, ubicumque pergit, hæreticos ſub communi habitu ſecum ducit, ut ſi ipſum mori contigerit, inter manus ipſorum moriatur*: fuſe ibidem ejus mores vitamque deſcribit. Hunc eum eſſe, qui Legatum Pontificium Petrum de Caſtronovo per ſatellites ſuos occiderit, qui armis ad hæreticos ſuos tuendos contra Catholicos abuſus ſit, qui ſimulatione uſus cum ad Montilum a Pontificis Romani Legato reconciliationem obtinuiſſet, iterum arma in Catholicos verterit: quare terris ſuis & ditione ſpoliatus ad Franciæ Regem & Pontificem ipſum confugerit; denique a. 1222. ſubita morte interierit, ex eodem Petro & Guillemo, ceteriſque hiſtoricis cognoſcimus. Et Guilelmus quidem ſigna quædam pœnitentiæ dediſſe ſignificat (2); quæ tamen etſi a filio Romano Pontifici ſignificata, ut conſtat ex diplomatibus quæ Catelus (3) adducit, tamen apud Pontificem, ut ſepulturam obtineret, non valuerunt. Huic fratres fuiſſe duos Talhaferrum, & Balduinum Bernardus Guidonis narravit (4). Catelus in antiquis monumentis ejus ſe fratrem inveniſſe ait (5) Petrum Raimundum. Sed qui ſæpius in Albigenſium Hiſtoria nominatur eſt Balduinus, ſive Baudonus, ut Gullielmus de Podio eum appellat (6) qui *natus*, ut idem ait, *in Francia & nutritus venit ad fratrem ſuum, moraturus cum eo: non tamen fuit*
ab eo

(1) Cap. 4. (2) Cap. 34. (3) Pag. 368. 369. &c. (4) In Comit. Toloſ. pag. 38. ap. Catel. (5) Pag. 319. (6) Cap. 12.

ab eo, ſicut ſperabat, cognitus, nec receptus. Itaque neceſſe fuit, ut ab iis qui eum noverant, litteras auferret, *quibus eum filium dominæ Conſtantiæ matris prædicti Comitis & ſororis Ludovici Regis Franciæ teſtabantur*. Ita Raimundus eum retinuit, *ſed privato beneficio, & honore tamen guerræ, quam habebat in Provincia cum Principibus de Baucio, eum propoſuit bellatorem*. Hunc Monte Ferrando amiſſo, dediſſe ſe Comiti Montisfortis Simoni, & reconciliatum fuiſſe Eccleſiæ, tradit Petrus (1), atque ita laudat; *reconciliatus eſt Comes Balduinus Eccleſiæ; de miniſtro Diaboli factus eſt miniſter Chriſti: fideliter quippe ſe habens toto niſu hoſtes fidei ab illo die & deinceps expugnavit*. Miſerum tamen ejus caſum, quo in proditorum manum cum veniſſet, fratris juſſu necatus eſt a Comite Fuxi, filioque ejus, & Bernardo de Portellis, alibi refert (2); quod & Guillelmus de Podio facit (3). Habuit Raimundus filium cognominem: quare ipſe Raimundus ſenior aut vetus a Bernardo Guidone (4), aliiſque appellatur, quem genuerat ex Joanna ſorore Ricardi Regis Angliæ a.1197. apud Bellicadrum Diœceſis Arelatenſis, ut teſtis eſt idem Bernardus (5) ex Gulielmo nimirum de Podio, qui annum tamen numerat 1196. (6). Raimundus hic *junior* (7) dictus, iiſdem bellis cum patre implicitus, eo mortuo, etſi vi nonnulla ditionis ſuæ recuperaſſet paci conſenſit, atque Eccleſiæ reconciliatus & abſolutus fuit, Cruce etiam ſuſcepta ad tranſmarinam expeditionem a. 1228. menſe Aprili; *eratque pietas, virum tantum videre, qui tanto tempore, tot & tantis nationibus potuerat reſtitiſſe, duci nudum in camiſia & braccis & nudis pedibus ad altare*, ait Gulielmus (8) iiſdemque verbis Bernardus (9): Similem ritum quo pater olim reconciliatus Eccleſiæ fuerat deſcribit Petrus Vallicernenſis (10); *Adductus eſt Comes nudus ante fores Eccleſiæ B. Ægidii, ibique coram Legato, Archiepiſcopis & Epiſcopis, qui ad hoc convenerant pluſquam* xx. *juravit ſuper Corpus Chriſti, & Sanctorum Reliquias, quæ ante fores Eccleſiæ expoſitæ cum magna veneratione & in multa copia a Prælatis tenebantur, quod mandatis S.R.E. in omnibus obediret. Mox Legatus ſtolam ad collum Comitis poni fecit, ipſumque Comitem per ſtolam accipiens abſolutum cum verberibus in Eccleſiam introduxit*. Conditiones quibus id impetravit in Actis reperiuntur, quæ Catelus protulit (11): ex quibus etiam

(1) Cap.54. (2) Cap.75. (3) Cap.23. (4) In Com. Toloſ. p.42.43.&c. & in V. Honorii p.568. (5) Pag. 39. (6) Cap.5. (7) Ap. eumd. Guid. pag.43. & in V. Innoc.III. p.485. (8) Cap.39. (9) Pag.44. (10) Cap.12. (11) Pag.333. &c.

etiam conſtat (1) Pariſiis in cuſtodia eſſe voluiſſe, dùm ejus filia obſes Galliæ Regis Legatis Carcaſſonæ traderetur. Cum, fuis reſtitutus a. 1244. *Curiam magnam*, quæ dicitur, Toloſæ tenuiſſet, atque a. 1245. Lugdunenſi Concilio interfuiſſet, a. 1249.; annos agens 51. v. Kal. Octobr. mortuus eſt Emiliani (2) (etſi nominis cujuſdam ſimilitudine, ſunt, qui Mediolani mortuum ſcripſerint) relicta unica filia, quæ nupta eſt Alphonſo fratri Ludovici IX. Galliæ regis; mortui vero ſunt ſine liberis a. 1271. *ut videatur*, ait Bernardus Guidonis, *deleta tota illa linea & abraſa*. Nomen autem erat filiæ Comitis Toloſani *Joanna*. Eam natam a. 1221. ſcribit idem Bernardus (3), Guillelmus vero de Podio (4) a. 1220. quæ quidem diverſitas, neſcio an ulla ratione excuſari aut explicari poſſit. Etenim non modo Guillelmum, ſed & Bernardum Guidonis veteri Gallorum more, ideſt a Paſchate vel ab Incarnatione putaſſe annos, obſervarunt diligentiſſimi Annalium O. P. Scriptores. Et, ſi quidem is eſt Auctor Vitæ Innocentii III. & Honorii, quæ apud Muratorium leguntur (5), illud profecto liquet. Nam ex. c. in Vita Innocentii A. MCCXII. prius res geſtas narrat Junio menſe, deinde menſe Februario (6). Dicam tamen, quod obſervare viros eruditos non pigebit; quæ vitarum illarum titulo Muratorius exhibuit, edita fere omnia jam fuiſſe a Catel in Appendice ad Hiſtoriam ſuam Toloſatium Comitum alio titulo, *Præclara Francorum facinora, ſeu Chronicon ab A. D.* MCCII. *ad A. ejuſd. D.* MCCCXI. *Incerto Auctore*: eadem rurſus inveniri vulgata a Ducheſnio titulo hoc alio (7); *Præclara Francorum facinora variaque ipſorum certamina pluribus in locis tam contra Orthodoxæ fidei quam ipſius Franciæ gentes non impigre* (id. impigre) *geſta ab A. D.* MCCI. *uſque ad A.* MCCXI. *quæ vulgo Chronici Simonis Montisfortis nomine deſignatur, Auctore, ut quidam putant, Petro Lodovenſis Eccleſiæ Epiſcopo*. Sed Bernardum ipſum, more illo veteri numerare annos, negare nolim. Et fieri tamen potuit ut paululum ab aliis diſſideret. Non ſolum enim aliqui a Nativitate, ſed alii a Paſchate, alii ab Annuntiatione Virginis, ſive Incarnatione Chriſti annos ducebant. Et noſtros quidem, ideſt Albigenſium rerum Scriptores Guillelmum & Petrum, omnino exiſtimo (quod in ambiguo alii reliquerunt) poſtremo hoc modo feciſſe; atque hoc colligo ex Statutis hoc ſæculo ſcriptis Eccleſiarum Cadurcenſis, Ruthenenſis, & Tutelen-

(1) V. pag. 338. (2) V. Gulielm. de Pad. cap. 47. & 48. (3) Comit. Toloſ. pag. 43. edit. Catel. (4) C. 33. (5) Tom. 3. Scriptor. Ital. (6) Ibid. pag. 482. (7) Tom. 5. Scriptor. Franc. pag. 764.

telenſis apud Martene (1); *Nota quod numerus Lunaris & littera Dominicalis mutatur annuatim in feſto Circumciſionis; anni vero Incarnationis Domini mutantur in terra iſta in feſto Annuntiationis B. Mariæ; & in quibuſdam regionibus in feſto Nativitatis Domini*. Sunt autem ea ſtatuta edita, ut ibidem legitur (2), *A. D.* MCCLXXXIX. Ex regionibus, quas poſtremis verbis appellat, erat Delphinatus, ubi annos a Nativitate computatos fuiſſe, docet ejus Hiſtoriæ Scriptor Cl. de Valbonays. Quis autem dubitet Guillelmum his terris ortum, ſive educatum, quem de Podio S. Laurentii ideo dictum arbitror, gentis ſuæ morem fuiſſe ſecutum? idemque valet in Petro Vallicernenſi, quem pariter eum numerandi veterem modum tenuiſſe, ejus Hiſtoria (3) teſtis eſſet, vivebatque in his regionibus, ut de ſe ipſe prodit (4).

III. Præter Toloſanos Comites, qui Albigenſium Hæreſim præcipue foverunt nominantur in libello a Rege Aragonenſi propoſito Patribus Vaurenſis Concilii; quem libellum Petrus Vallicernenſis inſeruit Hiſtoriæ ſuæ (5). In illo ergo, poſtquam Rex pro Toloſano Comite egit, ſubjicit; *Et quoniam Comes Convenarum nec fuit unquam Hæreticus, nec eorum ſuſceptor, ſed potius impugnator, & ideo terram dicitur amiſiſſe, quod aſtiterit conſobrino & Domino ſuo Comiti Toloſano &c. Item Comes Fuxenſis, cum nec ſit, nec fuerit Hæreticus, pro eo memoratus Rex petit & rogat, ſicut pro conſanguineo ſuo cariſſimo &c. Item pro Gaſtone de Bearno Vaſſallo ſuo &c.* Ab Hæreſi omnes hi excuſantur; ſed Hæreſim maxime omnium tutatos fuiſſe ex Hiſtoricis conſtat, atque ex iis, quæ Concilii Patres reſponderunt, ſubjecitque idem Petrus. Horum nomina inveniuntur in Actis quibuſdam A. MCCXII. ſcriptis ob eam cauſam: cum ex illis Petrus Aragonum Rex exegiſſet, ut de eorum reconciliatione agere poſſet. Legitur vero in illis, quæ Catellus producit (6); *Nos Bernardus Comes Convenarum, & Bernardus filius ejus &c. Nos Raimundus Rogerii Dei gratia Comes Fuxenſis, & Rogerius Bernardi filius ejus &c. Ego Gaſto Dei gratia Vicecomes Bearnenſis & Comes Bigorræ &c.* Negotium faceſſit, quod hic exprimitur Comitis Fuxenſis nomen *Raimundus*, Nam Guillelmus de Podio (7), iiſdemque verbis Auctor Vitæ

(1) Tom. 4. Theſ. Anecd. col. 764.
(2) Col. 764. (3) Vid. cap. 68. & 70. Poſtquam enim res geſtas narravit menſe Februario a. 1212., referens ea quæ *in feſto S. Jo. Baptiſtæ* continuo facta fuerunt, annum ponit 1213. *Verbi Incarnati*. (4) Cap. 60.
(5) Cap. 66. (6) Pag. 276, 277.
(7) Cap. 34.

Vitæ Honorii, nomine Bernardi Guidonis (1); *Eodem quoque anno moritur Bernardus Rogerii Comes Fuxi in obſidione Caſtri Mirapicis; non vulnere, ſed magno ulcere prægravatus*; ſubditque Bernardus Guidonis; *cui ſucceſſit filius ejus Rogerius Bernardi*. Contra, Actis illis conſentit Anonymus in Chronico apud eumdem Catelum (2) ſcribens ad hunc annum ideſt 1222. *Eodem anno obiit Raimundus Rogerii Comes Fuxi*. Et, ſi adjecta quidem nomina illa gignendi caſu Patrem ſignificarent, res eſſet expedita; cum filius, Rogerius Bernardi dicatur. Sed profecto videtur, res aliquando aliter ſe habuiſſe, nec Patrem ſemper ſed virum aliquem maxime ex majoribus ſuis illuſtrem compellabant, quod in nobiliſſima familia, quæ Urſina deinde eſt appellata, adnotavit Muratorius (3): ab antiquiore enim Urſo abnepotes etiam dicebantur *ex filiis Vrſi*. Malim tamen Guillelmo credere & Bernardo Guidonis; vel puod ita frequentius omnino factum eſt, quod idem Muratorius (4), & Mabillonius (5) docuerunt, vel quod cauſa nulla apparet, quod pater *Raimundus Rogerii*, filius vero *Rogerius Bernardi* diceretur. Adnotandum tamen duco, varie aliquando efferri idem nomen. Itaque Vicecomes Biterrenſis, qui a Petto Vallicernenſi appellatur (6) *Raimundus Rogerii nomine*, a Bernardo Guidonis, ſive Auctore vitæ quæ dicitur Innocentii (7), *Rotgerius*; *ſeu Raimundus Rogerii*; a Nangio (8) *Rogerus de Biterri*: quod, *Rogerum* cognomen fuiſſe ſignificare videtur. Ceterum Vicecomes hic Rogerus, a Nangio *vir perfidus* nominatur, *per cujus nequitiam peſtilens error creverat*, a Petro Vallicernenſi (9) *nepos Comitis Toloſani, qui ſectans avunculi pravitatem in nullo Hæreticos comprimebat*: multo vero gravius Comes Fuxi (10) accuſatur ab eodem, diciturque *peſſimus traditor*, *crudeliſſimus perſecutor Eccleſiæ*, *Chriſti hoſtis*; atque alibi (11) necem Ciſtercienſium Monachorum per Gulielmum de Rupeforti factam illi tribuit; injeciſſe etiam manus in Clericos eoſdemque in cacerem detruſiſſe; cædibus graſſatum eſſe in Cruceſignatos, eidem objicitur a PP. Vaurenſibus. Filius Rogerius patri *non impar malitia* (12) a Petro vocatur, narraturque Cruceſignatos multos per inſidias occidiſſe (13). Comes Convenarum Bernardus nominatur etiam a Bernardo Guidonis, ubi ejus obitum deſcribit (14) *Anno Domini 1225. Menſe Februarii obiit Bernardus Comes Convenarum maritus Dominæ Mariæ de Monte-Pe-*

(1) Pag.569. (2) Pag.161. (3) Differt.42. tom.3. antiqu. med. æv. (4) Ibid. (5) De re Diplom. lib.2. cap.7. (6) Cap.15. (7) Pag.481. (8) Ad a.1209. & 1224. (9) L.all. (10) Cap.6. (11) Cap.30. (12) Cap.56. (13) Cap.50. (14) Pag.569.

te-Peſalano quæ poſtmodum fuit mater Regis Aragonum Domini Jacobi, fuitque ſepultus Comes ad Montem Salves. Huic maximè imputatur a Vaurenſi Concilio, quod Comitem ipſum Toloſanum impulerit ad bellum contra Eccleſiam ſuſcipiendum; *unde*, ait, *idem Comes actor per hoc guerræ & malorum, quæ Eccleſiæ multipliciter provenerunt, extitit*. Gaſto de Bearno dicitur a Petro (1) *homo peſſimus, qui ſemper adhæſerat Comiti Troloſano*: objicitur vero a Vaurenſibus PP. *venit in auxilium Toloſanorum ad obſidionem Caſtri novi; interfectorem Fr. P. de Caſtronovo Apoſtolicæ ſedis Legati habet ſecum: ruptarios diu tenuit atque tenet*. Alii præter hos Albigenſium fautores præcipui nominantur ſimulque junguntur a Petro Capite XXXVI. *Tempore illo Petrus Rogerii dominus Cabareti, & Raimundus Termarum, & Aimericus Dominus Montis regalis, & alii milites, qui Eccleſiæ & Comiti reſiſtebant, mandaverunt Regi Aragonenſi, qui erat in partibus illis, ut veniret ad eos, & conſtituentes illum dominum ſuum, traderent ei totam terram*. Primus ita ab eodem alibi deſcribitur (2) *Petrus Rogerii inveteratus dierum malorum hæreticus erat & hoſtis Eccleſiæ manifeſtus*. Poſtea a. 1210. ut Bernardus Guidonis narrat in vita Innocentii (3); *Petrus Rotgerii qui erat Dominus Cabareti, quod eſt caſtrum fortiſſimum in Carcaſeſio, timore ductus compoſuit cum Comite Simone, Caſtrumque Cabareti ſibi reddidit, & Comes dedit ei terram aliam competentem*. Hoc & Petrus Vallicernenſis (4). De altero hæc idem Petrus (5) ubi Caſtrum Termarum deſcribit; *Caſtri ſi quidem hujus dominus erat miles quidam nomine Raimundus ſenex, verſus in reprobum ſenſum, & manifeſtus hæreticus; ut ſummatim ejus malitiam exprimamus nec Deum timebat, nec homines verebatur*. Narrat deinde (6), cum Divina ope caſtrum expugnatum eſſet, Raimundum hunc a Carnotenſi quodam vili abjectoque homine comprehenſum, traditumque Comiti Montisfortis; qui eum *in fundo turris Carcaſſonenſis retrudi fecit, ubi per plures annos dignas pro meritis pœnas & miſerias ſuſtinuit*. De Aimerico pariter, qui ab eo dicitur *miles, quo in tota terra illa poſt Comites potentior ſibi nobilior nullus erat*, refert, primò Simoni Comiti adhæſiſſe, deinde ab eo defeciſſe. Finis ejus ita a Bernardo deſcribitur (8) *A. 1211. . . . Simon Montisfortis Aymericum magnatem nobilem* Dominum *Montis Regalis & Lauriati, qui caſtrum ſuſceperat defendendum, cum quibuſdam nobilibus ſuſpendio elevavit, ceteroſque generoſos pluſ-*

(1) Cap. 63. pag. 619. (2) Cap. 26.
(3) Cap. 48. (4) Pag. 482.
(5) Cap. 40. (6) Cap. 42. pag. 591.
(7) Cap. 32. (8) In V. Innocen. pag. 482.

quam 80. gladio conſumavit . Geraldam vero dominam dicti caſtri ſororemque dicti Aymerici hæreticam projectam in puteum fecit lapidibus cumulari . Hæc item Petrus Vallicernenſis (1) . De Rege Aragonenſi iidem multa; interfuiſſe colloquio Narbonæ inſtituto cum Sedis Apoſtolicæ Legatis (2), ad eum confugiſſe Raimundum ut auxilia impetraret (3), Toloſam veniſſe & cum Simone Montisfortis & Apoſtolicæ Sedis Legato collocutum, atque eas petitiones, de quibus diximus, Patribus Vauri congregatis propoſuiſſe (4), Comiti etiam Montisfortis indixiſſe bellum (5), qui tamen in Murelli campo celeberrimam victoriam retulit (6) Rege ipſo interfecto . De hujus vero matrimonio inito cum Maria filia Guillelmi de Monte Peſſulano, ex qua Jacobum; ipſum quoque Regem Aragonum ſuſcepit, in Albigenſium Hiſtoria Guillelmus (7) . Addere his quamplures poſſumus, apud eoſdem Scriptores, & in Albigenſium hiſtoria celebres Guillelmum de Rupeforti, quem ſuperius etiam nominavimus; vocatur autem a Vallicernenſi (8) *crudeliſſimus, unuſque de pejoribus pro poſſe ſuo Eccleſiæ inimicis*, & alibi (9) *immaniſſimus hoſtis Chriſti, ferociſſimus perſecutor*, qui cum Ciſtercienſes Monachos interfeciſſet *ſortitus eſt ſuæ crudelitatis mercedem . . . non multo poſt vulnera recipiens infinita . In ipſa porta Toloſæ a Chriſti militibus digno pro merito eſt occiſus*; Savaricum de Malleone (10), *Apoſtatarum præcipuus &c.* qui ab eodem appellatur [Nangio ad a.1203. Savaricus de Malo-leone]; Folcaudum de Belgeno, qui a Guillelmo de Podio dicitur (11) *vir crudeliſſimus & ſuperbus qui ſtatutum, ut dicebatur, apud ſe fecerat, ut omnis homo captus de guerra niſi daret centum ſolidos moreretur*; Joannem ejus fratrem &c. Poſtremo loco nominandi ſunt Archiepiſcopus Auxitanus, & Raimundus de Rebaſtenchs, *qui quondam*, ait Petrus Vallicernenſis (12), *fuerat Toloſanus Epiſcopus, ſed meritis ſuis exigentibus erat depoſitus*. Hi miſſi Romam fuerant a Comite Toloſano, cum illo ad Innocentium Papam veniſſent Fulco Toloſanus, & Navarrus Conſoranenſis Epiſcopi, *ſupplicaturi*, inquit idem Petrus, *Domino Papæ, ut periclitanti in Narbonenſi Provincia & Bituricenſi, & Burdegalenſi, pro pace Eccleſiæ, ut quaſi penitus naufraganti manum porrigat adjutricem*. Auxitanus ſive Auſcienſis, erat Bernardus, adverſum quem Innocentius III. ſæpius ſcripſit . Ab hoc diverſus Auxitanus ille Archiepiſcopus qui inter

ter

(1) Cap.52. (2) Petrus cap.43. (3) Cap.64. (4) Cap.66. (5) Cap.67. (6) Cap.72. & Guillelm. de Podio cap. 22. Bernardus Guid. in V. Innoc. pag.483. (7) Cap.16. (8) Cap.42. (9) Cap.30. (10) Cap.57. (11) Cap.33. (12) Cap.9

ter Cruceſignatos recenſetur a Bernardo Guidonis in Vita Honorii ad a.1227. cum Bituricenſi & Burdigalenſi.

IV. Sed veniendum aliquando eſt ad ipſos Albigenſium expugnatores. Adverſus eos, quos modo nominavimus, Comitem Toloſanum ejuſque aſſeclas, & Albigenſes excitati ſunt Chriſtiani omnes. *Summus* autem Pontifex, ait Vallicernenſis (1). *ut ad extirpandam peſtem hæreticam fideles populos efficeret promptiores, generales miſerat litteras ad omnes Prælatos, Comites, & Barones, & univerſum populum in Regno Franciæ conſtitutum, monens efficaciter, & exhortans, ut feſtinarent ad vindicandam in Narbonenſi Provincia injuriam Crucifixi, ſcientes, remiſſionem omnium peccaminum a Deo, ejuſque Vicario univerſis indultam, qui Orthodoxæ fidei zelo ſuccenſi ad opus ſe accingerent hujus pietatis, dummodo contriti eſſent pariter & confeſſi*. Eos qui Lugduni convenerunt inter alios principes poſtea nominat (2); *Inter eos autem qui ibi affuerunt iſti præcipui habebantur Archiepiſcopus Senonenſis, Epiſcopus Eduenſis, Epiſcopus Claromontenſis, Epiſcopus Nivernenſis, Dux Burgundiæ Odo, Comes Nivernenſis, Comes S. Pauli, Comes Montisfortis, Comes de Barro ſupra Secanam, Guichardus de bello joco, Vvilhelmus de Rupibus, Seneſcallus Andegaviæ, Gualchenus de Jovinjaco, Guido de Levis, Lambertus de Tureyo*. Tempus vero, quo apud Lugdunum convenerunt adnotat A.D. 1206. *circa feſtum S. Jo. Baptiſtæ*. Senonenſis Archiepiſcopus Petrus erat *de Corbeis*. *Magiſter Petrus de Corbolio* a Gulielmo de Nangis (3) appellatur, ubi ejus obitum conſignat a.1222; & a. 1199. *Petrus de Corbolio quondam Innocentii Papæ didaſcalus*. A.1200. fuerat ad hanc Eccleſiam e Cameracenſi Cathedra translatus. Æduenſis Epiſcopus Galtherus hoc nomine II. erat, cui & Innocentii III. extat epiſtola de Abbatia Eduenſi reformanda (4). Claromontenſis erat Robertus d'Avvergne, de quo Albericus in Chronico (5); *Apud Claromontem in Alvernia paſt Epiſcopum Pontium præfuit Epiſcopus Sigebertus, & poſt eum dictus eſt Epiſcopus Robertus frater Guillelmi, & Guidonis Comitum Alverniæ, filius Comitis Roberti de ſorore Ducis Burgundiæ, de genere Comitum Campaniæ*. De eo in Epiſtolis Innocentii ſæpius mentio: fuere enim ei maximæ cum fratre Guidone diſcordiæ. Ab eodem Petro (6) nomine ſuo compellatur, cum deſcribitur obſidio Montis Grenarii: *Interea Comes nobilis Montisfortis caſtra quæ apoſtataverant*

 ipſo

(1) Cap.10. (2) Cap.14.
(3) In Chron. (tom.XI. Spicil. Dacher. vet. edit. pag.512.
(4) Lib.I. (5) Pag. 418.
(6) Cap.84.

ipſo anno in diœceſi Nemauſenſi fortiter impugnabat. Venerant autem in ejus auxilium Girardus Bituricenſis Archiepiſcopus & Robertus Clarimontenſis Epiſcopus viri potentes, qui anno præcedenti crucem aſſumpſerant contra turbatores pacis, & fidei ſubverſores. Annum præcedentem nominat 1215. Nec tamen, ut ex dictis conſtat, tunc primum crucem ſumpſerunt; ſæpius enim idem faciebant. Nam ut Eccleſiaſticam Indulgentiam adipiſcerentur ſatis erat ut quadraginta dies in exercitu morarentur. Hoc idem Petrus ſæpius ſignificat; *Archiepiſcopus*, inquit (1) *Rothomagenſis & electus Laudunenſis, & ceteri qui cum eis erant expleta quadragena ſua recedere volebant: ſingulis etiam diebus completa quadragena ſua recedebant Peregrini*. Paulo ſuperius; *Peregrini ſiquidem qui erant cum eo peracta quadragena ſua in exercitu, volebant fere omnes ad propria remeare*. Peregrinos hic atque alibi ſæpiſſime ipſos Cruceſignatos qui ex alienis terris advenerant, intelligit: quare ibidem (2) *cum præ paucitate peregrinorum non poſſemus caſtrum undique obſidere .... creſcente igitur peregrinorum multitudine occupaverunt dictum montem, venientibuſque paulatim peregrinis, caſtrum fere undique obſederunt*; & alibi (3) *milites peregrini* dicuntur. Quadragena hac expleta, recedere nunc quoque voluiſſe Claromontenſem Epiſcopum una cum Archiepiſcopo Bituricenſi, idem narrat; *Circa idem tempus Archiepiſcopus Bituricenſis, & Epiſcopus Claromontenſis peracto ſuæ peregrinationis termino, videlicet quadraginta dierum, ad propria remearunt*. Juvit hæc adnotare, quod horum nominum congeſtores, & Lexicographos hoc præteriiſſe videtur. Epiſcopum Nivernenſem Gulielmum de S. Lazaro multi ob vitæ innocentiam laudant (4). De Duce Burgundia, & Comite Nivernenſi meminit ſæpius idem Petrus; præcipue cum Comes Montisfortis electus eſt, qui urbibus expugnatis præficeretur; *Conſilium habuerunt Barones ad invicem*, ait Petrus (5), *quem deberent præficere terræ prædictæ. Et primo quidem oblatum fuit terræ dominium Comiti Nivernenſi, poſtea Duci Burgundiæ; ſed accipere noluerunt*. Comes tamen Nivernenſis, Simone electo, ab expeditione diſceſſit, uti idem habet (6). *Poſtquam electus fuit Comes; ſtatim Abbas Ciſtercienſis, & ipſe Ducem*

(1) Cap.63. p.618. (2) Pag.620. (3) Cap.64. *Interea Carcaſſonenſis Epiſcopus, qui cum quibuſdam peregrinis in Caſtro Murelli remanſerat, circa munitionem Caſtri ipſius aſſidue laborabat: Peractis Comes noſter in Waſconia negotiis pro quibus perrexerat, rediit Murellum non enim habebat milites peregrinos, niſi Comitem Tullenſem, & quoſdam alios milites pauciſſimos*. (4) Nangius, Bellovacenſis &c. (5) Cap.17. (6) Cap.20.

Ducem Burgundiæ adeunt & Comitem Nivernenſem orantes & deprecantes, ut in ſervitio J. C. dignarentur adhuc aliquantulum commorari .... Dux autem Burgundiæ, utpote benigniſſimus, benigne deprecantibus acquievit .... Comes autem Nivernenſis nullo modo voluit deprecantibus obaudire, ſed ſtatim ad propria remeavit: non enim bene conveniebant Dux & Comes ille. Maximam partem exercitus cum Comite Nivernenſi receſſiſſe, idem addit (1). Aliorum ſæpiuſs poſtea idem Petrus, atque alii meminere. Vix tamen occurret, qui inter illos recenſebatur, Comes S. Pauli. Guidonem eum eſſe puto, de quo Auctor *de Geſtis Ludovici VIII.* narrans hunc, atque omnes Cruceſignatos an. 1226. Avenionem *Urbem fortiſſimam, & quaſi inexpugnabilem, ab Eccleſia Romana per* VII. *annos excommunicationi ſubjectam propter hæreticam pravitatem* obſediſſe, ſubdit; *moritur ibidem Guido Comes S. Pauli percuſſus lapide petraria, vir armis ſtrenuus, catholicus, & honeſtus* (2). Magna erat fama Comiti de Barro; itaque cum de ejus adventu nuncius allatus eſſet Simoni Comiti, *gaviſus eſt gaudio magno valde; magna enim dicebantur de Comite illo* (3). Et obſidioni quidem Toloſæ, cum primò facta eſt, interfuit, ut ibidem teſtatur: *fuit in obſidione illa Comes de Barro, & plures nobiles viri de Alemannia*, quod item teſtatur Bernardus Guidonis in V. Innocentii ad an. 1211. *Erat autem in exercitu ejus Comes Barrenſis, & multi nobiles de Alamannia*. Atque his quidem locis indicatur ex Alemannia eum veniſſe; Idem Petrus, cum poſtea Comes militiæ hujus pertæſus receſſit, refert (4); *Tunc rogavit Comes nobilis Comitem de Barrio, & nobiles de Alemannia, ut irent cum eo, qui omnes conceſſerunt & ſe ituros promiſerunt. Ire igitur cœperunt, ſed, cum venirent prope Caſtrum novum, Comes de Barro a promiſſione, quam Comiti fecerat, reſilivit .... mox quæſivit nobilis Comes ab Alemannis ſi vellent ire cum eo; qui promiſerunt, libentiſſime ſe ituros*. Itaque nihil fere expeditioni huic commodavit. Sed quid illud *ſupra Secanam*? A Sequana fl. eſt? An id adjungitur, ut alius hic de Barro, & homo Gallus ſignificetur? Nil horum mihi conſtat. Lamberti de Turejo nota eſt ex eodem Petro hiſtoria, quam eo pariter loco narrat; cum Galtero ſcilicet de Langatone ſive Langetona, ut apud Pariſium ejus frater Epiſcopus Cantuarienſis nominatur, a Comite Fuxenſi captum, atque in teterrimum carcerem detruſum. Guidonem de Levis Mare-

(1) Cap. 21. (2) Tom. 5. Script. Ducheſn. pag. 288. (3) Petrus c. 55. (4) Ibid. pag. 602.

Mareſcallum Comitis Montisfortis *virum fidelem & armis ſtrenuum*, Petrus pariter (1) alibi vocat. Guichardus de bello-joco *Imberus de Bello-joco* a Bernardo Guidonis in Vita Gregorii IX. (2) appellatur, & in Vita Innocentii (3), ubi etiam laudatur *vir bellicoſus & labori diſpoſitus*. Alibi ejuſdem expeditionis ſocii nominantur (4) Carnotenſis Epiſcopus, Belluacenſis Epiſcopus Philippus, Comes Robertus de Drocis, Comes Pontivi, *habentes ſecum peregrinorum multitudinem copioſam*: parum tamen per eos Chriſtiana res profecit. Laudatur tamen ibidem, *Vir Venerabilis Guillelmus Archidiaconus Pariſienſis qui zelo fidei Chriſtianæ ſuccenſus, totum ſe pro Chriſti ſervitio laborioſis ſollicitudinibus exponebat*: atque additur; *Prædicabat quotidie, inſtituebat, collectas in ſumptum machinarum, cæteraque hujus neceſſariæ ſedulitatis officia providus exercebat. Ibat ſæpiſſime ad nemus ducens ſecum multitudinem peregrinorum, & ligna ad uſus petrariarum deferri copioſiſſime faciebat*. Hunc alibi laudat (5); eique jungit Epiſcopum Carcaſſonenſem, & Archiepiſcopum Remenſem; *Viri autem venerabiles, & hujus negotii rectores & magiſtri, ſcilicet Epiſcopus Carcaſſonenſis, & Guillielmus Archidiaconus Pariſienſis in his, quæ obſidioni erant neceſſaria, inſtantiſſime laborabant: Archiepiſcopus etiam Remenſis qui ibi erat verbum prædicationis, & exhortationis ſæpiſſime & libentiſſime peregrinis miniſtrans, & in his quæ opus erant obſidioni, ſe humiliter exponens, & ſua liberalitate expendens, valde erat neceſſarius negotio Jeſu Chriſti*. Obſidebant nimirum Caſtrum Moſayci: qua quidem in obſidione Archiepiſcopi Remenſis nepotem cum comprehendiſſent Albigenſes, occiſi membra ad eos, qui in obſidione erant, projecerunt; idque cum Archiepiſcopus vidiſſet, tanta conſtantia pertulit, ut eximium ejus fortitudinis exemplum omnes mirarentur. Erat hic Albericus de Humbert ex Archidiaconatu Pariſienſi ad eam Sedem vocatus an. 1207., ut Albericus ad h. a. narrat; tenuitque ad an. 1218.. Epiſcopus Carcaſſonenſis, qui nominatus fuerat, eſt Guido Abbas olim Vallium Sarnaii, quem ſæpe Petrus Monachus ejuſdem Monaſterii laudat (6) ſeque ejus nepotem vocat: narrat id præſertim cum de Albia civitate loquitur (7); *Electus autem Carcaſſonenſium erat in civitate illa, & ego cum eo; me enim adduxerat ſecum de Francia, ob ſolatium ſuum, in terra aliena peregrinus, cum eſſem Monachus, & nepos ipſius*. His eodem

(1) Cap.56. (2) Cap.41.
(3) Pag.571. (4) Pag.570.
(5) Cap.63. pag.620.
(6) Cap.28. cap.60. 62. 63.
(7) Cap.60.

Digitized by Google

eodem quem ſupra adduximus loco adjungit Uticenſem & Toloſanum Epiſcopos. Toloſanus, Fulco erat, Abbas olim Grandis Silvæ, atque ad hanc Sedem e Maſſilienſi translatus, ut præſertim Gulielmus de Podio narrat (1), pulſo Raimundo de Rabaſtens: non enim inducendum eſſe Bernardum quemdam quem *lib*.8. *Philippidos* inducit Gulielmus Aremoricus, ab aliis animadverſum eſt. Uticenſis ſive Uceticenſis Epiſcopus (*de Vcetia* enim ſe Epiſcopum nominat Probatius in C. Agathenſi an.506.& *Civitatis Vcetiæ* Firminus in Aurelianenſi IV. an.541. alibi etiam *Caſtrum Vcecienſe* invenitur) erat Raimundus hujus nominis IV. ex Canonico Magalonenſi evectus ad eam Sedem a. 1212. Alios nominatos invenies eodem loco Archiepiſcopum Rotomagenſem Robertum, & electum Laudunenſem Robertum, & Ingerrannum de Bova. Manaſſem Aurelianenſem, & Gulielmum Antiſſiodorenſem Epiſcopos præcipue memorat Petrus, qui, *viri*, ait, *per omnia laudabiles & conſtantes, duo magna, imo præcipua tunc temporis Gallicanæ Eccleſiæ lumina, fratres inſuper ſecundum carnem germani, crucem aſſumpſerant contra hæreticos..... collectis ſecum militibus quotquot potuerunt, miro fervore ſpiritus, & virtute iter arripuerunt contra hæreticos, parati non ſolum ſua expendere, ſed & ſe ipſos, ſi oportuerit, periculis & morti exponere pro ſervitio Jeſu Chriſti*: Item Epiſcopum Pariſienſem Ingerranum de Cociaco, Robertum de Tornaco, Ivellum de Meduana (2). Sed infinitum eſſet recenſere omnes. Albericus hos nominat (3) ad an. 1209. *Cruceſignati contra Albigenſes proficiſcuntur per turmas ſuas ad viſitandum terram provincialem Albigenſium, ad extirpandum hæreſes varias, quæ in partibus illis pullulaverant, & fidem catholicam pro poſſe ſuo confundebant & enervabant. Fuerunt autem hi, qui in pectore erant ſignati cruce; Albericus Remenſis, Petrus Senonenſis, Robertus Rotomagenſis, Archiepiſcopi: Galterus Eduenſis, Renaldus Carnotenſis, Robertus Bajocenſis, Jordanus Lexovienſis Epiſcopi, Epiſcopus Lemovicenſis, & plures alii Epiſcopi & perſonæ Eccleſiaſticæ; Odo Burgundiæ Dux, Hervejus Comes Nivernenſis, & multi alii Barones, & milites, & populi infiniti.*

V. Sed nullo modo, qui expeditionis Dux, atque imperator fuit, prætereundus eſt, Simon Comes Montisfortis. Et eum quidem ſuperiùs innuimus, expugnatis Biterrenſi, & Carcaſſonenſi urbibus, electum eſſe, qui in eas, quæ Toloſani Comitis fue-

(1) Cap.7. (2) Cap.69. (3) Pag.450. ex recenſ. Leibn.

Digitized by Google

fuerant, dominaretur. Fuſe id narrant Cæſarius (1), Petrus Vallicernenſis (2), & Gulielmus de Podio (3), atque ex his Bernardus (4). Omnes vero miro eumdem laudant, Petrus præſertim, hæc de eo inter cætera ſcribens (5), *Licèt aliqui poſſent reperiri, qui in aliqua ei gratia æquipollerent, audacter dico, vix aut nunquam reperietur, in quo tanta ſimul donorum, tam naturalium, quam gratuitorum confluxerit plenitudo*. Laudatum ab ejus ipſo inimico Comite Toloſano, narrat Guillelmus (6). Eumdem ſacram Palæſtinæ expeditionem ſuſcepiſſe, tradit deinde Petrus. Poſtquam multa proſpere feliciterque geſſit, cum Toloſam urbem iterum obſideret, *dum ſtaret Comes fortiſſimus cum ſuis ante machinas ſuas, ne hoſtes denuo exirent ad ſæpedictas machinas diruendas, ecce lapis mangonello adverſariorum projectus percuſſit in capite militem J. C. qui ictu letbali recepto, pectus ſuum bis percutiens, Deoque & B. Virgini ſe commendans, mortem imitatus B. Stephani & ipſius lapidatus in urbe, cum ipſo in Domino obdormivit*. Hæc Petrus (7): S. Stephani urbem Toloſam vocat, quod Martyri illi princeps ſit templum dedicatum. Antea in fluvium delapſum divinitus ſervatum narraverat (8). Amalricus *ſucceſſor ejus & hæres, ipſius filius* (9), a Petro (10) dicitur *juvenis bonus & ſtrenuus imitator per omnia bonitatis & ſtrenuitatis paternæ*. Non fuit tamen patri felicitate aut gloria par. *Itaque videns incolarum terræ inconſtantiam, & quod de die in diem in contrarium abirent, terram illuſtri Regi Franciæ Ludovico reſignavit, & in jure ſuo fecit totaliter ſucceſſorem.... quam idem Rex tamquam Deo devotus, atque magnanimus acceptavit, collato Conſtabulatus officio in Francia Comiti Amalrico, quod noverat providum, atque ſtrenuum & expertum in exercitio militari*; ut Guillelmus (11), ejuſque verbis Bernardus Guidonis ſcribit (12) ad annum referens 1224. Alter erat Simonis Montisfortis filius Guido, cui *dederat uxorem Comitiſſam Bigorræ, ut latera Comitatus a parte Vaſconiæ roboraret*, quemadmodum Gulielmus (13) narrat. Simoni tamen non diu ſuperſtes fuiſſe videtur; nam continuò poſt illius mortem refert idem Guillelmus (14), *factum eſt una die, quodam inſultu cecidit Guido Comes Bigorræ frater Comitis Almarici, & confectus vulneribus expiravit, cujus cor-*

(1) Diſt.5. c.21. (2) C.17.18.&c. (3) Cap.14. (4) In Comit. p.39. & in V. Innoc. pag.481. (5) Cap.18. (6) Cap.30. (7) Cap.86. (8) Cap.85. (9) Guillelm. c.31. (10) Cap.86. (11) Cap.34. (12) In V. Honorii pag.56. (13) Pag.26. (14) In V. Honorii pag.568.

corpus decenter curatum, in tabulato purpura cooperto remittitur fratri ſuo: quæ more ſuo deſcripſit Bernardus (1), ad annum tamen referens 1218. qui eſt Simonis obitum conſecutus. Lapſus memoria videri poteſt Petrus, cum Guidonem, Comitis Simonis fratrem appellat (2), *Comes cum ſuis militibus obſedit caſtrum a parte Occidentis... Guido vero frater ejus ab alia parte, ſcilicet ab Oriente fixit tentoria*. Verùm alius hic eſt; & Guidonis quem diximus avunculus, qui nimirum, ut habet idem Petrus (3): *cum ipſo* (Comite Simone) *ierat ultra mare, ſed redeunte Comite, remanſit iſte Guido in partibus tranſmarinis*; *quia duxerat ibi uxorem nobiliſſimam de regio ſemine, quæ erat domina Sidonis*. Ergo ad hunc diem in illis tranſmarinis regionibus cum fuiſſet, nunc primò memoratur. Inter omnes tamen qui militiæ ad Albigenſes excindendos nomen dederunt præcipue commemorandus Ludovicus VIII. Galliæ Rex. *Anno D.* 1212., ait Bernardus Guidonis (4), *in menſe Februarii Ludovicus primogenitus Regis Franciæ Philippi, mitiſſimus juvenis, & bonæ indolis adoleſcens ſigno crucis ſe conſignavit contra hæreticos credentes, & defenſores eorum Albigenſes & Toloſanos, & ejus amore ac æmulatione plurimi milites ejuſdem crucis vivificæ ſignum acceperunt, fuitque motionis dies Cruce-ſignatorum contra Hæreticos præfixus in octabis Paſchæ. Sed propter guerras Regis Franciæ iterum ſuſcitatas, oportuit ipſum Ludovicum & Cruceſignatos ab executione ejus propoſiti triennio retardari*. Itaque eam expeditionem poſtea ipſe narrat ad an. 1215. Idem refert Petrus Vallicernenſis (5). Nemini vero ignota eſt acerba Regis ejuſdem mors. Nam Rupella capta, aliiſque oppidis expugnatis, Avenione etiam accepto in deditionem (6), cum in Franciam reverteretur, apud Montem-Pancerium Alverniæ Caſtrum obiit an. 1226. *tempore autumnali, cujus erat propoſitum reverti ad terras iſtas, vere, ſi viveret, ſubſequenti*, ut ait Gulielmus (7). Addam his Leopoldum Ducem Auſtriæ, & cæteros, quos Cæſarius memorat. Quod ſi Gallis inſiſtimus non prætereundus videtur Robertus Maluſvicinus, qui a Petro laudatur, *miles Chriſti nobiliſſimus, vir miræ probitatis, perfectæ ſcientiæ, incomparabilis bonitatis, qui a multis annis Chriſti ſervitiis expoſuerat ſe & ſua, & præcipue negotium iſtud ardentiſſime, & efficaciſſime promovebat. Hic eſt enim ille, per quem poſt Deum præ ceteris reviguit Chriſti militia*.

G VI. Le-

(1) Cap.63. pag.618. (2) C.60. 2 Pod. cap.32.35. &c. (6) Cap.36.
(3) In V. Innocent. pag.482. (7) Cap.29.
(4) Cap.68. & 82. (5) V. Gulielm.

VI. Legati Romani Pontificis Albigenſium cauſa miſſi hi ab Hiſtoricis commemorantur. Primò, ut Petrus initio hiſtoriæ ſuæ habet, *Monachi duo Ciſtercienſes zelo fidei ſuccenſi, F. Petrus videlicet de Caſtronovo, & F. Radulphus auctoritate Summi Pontificis, contra peſtem infidelitatis inſtituti Legati*. Iiſdem (1) poſtea jungit *venerabilem virum Arnaldum Abbatem Ciſtercienſem*. Cæſarius (2), ubi Cruce-ſignatos aliquot nominavit; *horum omnium*, inquit, *prædicator, & caput erat Arnoldus Abbas Ciſtercienſis, poſtea Archiepiſcopus Narbonenſis*. Brevi tamen priores illi duo mortui; mortuus eſt Radulphus *in quadam Abbatia Ordinis Ciſtercienſis prope S. Ægidium, quæ dicitur Francia Vallis* (3); Petrus vero de Caſtro novo crudeliſſime eſt a ſatellitibus Comitis Toloſani occiſus, ut Innocentius III. ſcribit in litteris, quas idem Petrus recitat (4). In his hæc leguntur; *Speramus .... quod præfati hominis Dei mors venerabili fratri noſtro Conſoranenſi Epiſcopo & dilecto filio A. Abbati Ciſtercienſi Apoſtolicæ Sedis Legatis ... non ſolum timorem non incutiet &c.* Littera A. Arnoldum ſignificari, non dubito, quem diximus Sedis eſſe Apoſtolicæ Legatum. Sed illi addendus Epiſcopus Conſoranenſis, ſive Conſeranenſis Navarrus Dacqs, quem Legatum fuiſſe Sanmarthani docent. Ex eodem Petro (5), *miſit Dominus Papa, unum de Collateralibus ſuis Clericis Milonem nomine, virum utique vita honeſtum, ſcientia præclarum, facundia diſertum. Miſſus eſt autem*, ut apud eumdem (6) ſequitur, *cum dicto M. Milone clericus quidam Magiſter Theodiſius nomine, Canonicus Jannenſis, qui ſæpedicto M. Miloni aſſiſteret, & ipſum in expediendo fidei negotio adjuvaret*. Additur; *Iſte Theodiſius vir multæ ſcientiæ, vir conſtantiæ mirabilis, vir eximiæ bonitatis, qui bene ſe habuit in negotio Jeſu Chriſti*. Milonis hujus Acta extant inter Innocentii III. litteras, magno noſtræ hiſtoriæ bono (7). Ciſtercienſis tamen Abbas Legatus, adhuc memoratur cum Comes Monsfortis militiæ princeps electus eſt (8); Theodiſius vero, cum Comiti Raimundo Roma, quò profectus fuerat, redeunti purgatio indicta eſt criminum duorum, hæreſeos, & necis Petro de Caſtronovo Pontificis Legato oblatæ. Miſſas tamen de eo litteras a Pontifice Epiſcopo Regienſi in Provincia, & M. Theodiſio, ibidem Petrus (9) refert: uterque etiam nominatur, cum obſidio Minerbæ habebatur (10) cumque purgatio eſt indicta (11). Arnoldi poſtea jam Narbonenſis Epiſcopi legationis ſæpius

(1) Cap. 3. (2) L. all. (3) Petr. cap. 6. (4) Cap. 8. (5) Cap. 9. (6) Cap. 10. (7) Tom. 2. ex. recenſ. Baluzii pag. 365. (8) Petr. cap. 17. (9) Cap. 33. (10) Petr. cap. 37. (11) Cap. 39.

Digitized by Google

ſæpius (1) mentio fit, præſertim cum Rex Aragonum poſtulata illa pro Comite Toloſano & Fuxi aliiſque Albigenſium fautoribus propoſuit. Poſt hunc *Magiſter Petrus Beneventanus Cardinalis Apoſtolicæ Sedis Legatus miſſus a D. Papa*; occurrit apud Petrum (2) & Guillelmum. Eumdem poſtea (3) memorat Petrus; vocaturque Petrus S. Mariæ in Aquiro Diaconus Cardinalis in litteris Innocentii, quas ibidem recitat. Petrus hic eſt in Gallica Hiſtoria celebris, vocatur vero a Vallicernenſi *Legatus ſapiens, & diſcretus*: Comites enim Fuxenſem, & Convenarum alioſque reconciliavit (4) *recipiens ab eis non ſolum juratoriam cautionem ſtandi mandato Eccleſiæ, ſed etiam quædam caſtra fortiſſima; quæ adhuc remanſerant hoſtibus*. Anno 1214. Concilium habuiſſe apud Montempeſſulanum, Petrus (5), Bernardus Guidonis (6) aliiqu e teſtes ſunt. Anno ſuperiore, ut apud eumdem Petrum legitur (7) *miſit Dominus Papa Legatum ſuum in Francia Magiſtrum Robertum de Corceone, Anglicum natione, cum multis paribus litterarum, & indulgentiarum, ut ſolicite prædicaret, & prædicari faceret pro ſuccurſu terræ Hieroſolymitanæ*. Additque, in eo ipſum vehementer inſtitiſſe; ſed *Prædicatores quoque illos, qui laborabant pro negotio fidei contra Hæreticos ſæpedictos, eidem negotio abſtulit, & fecit eos pro terræ ſanctæ negotio prædicare; & ita, quantum ad humanum judicium, quaſi in abolitionem venit negotii fidei contra Hæreticos peſtilentes*. Nihilominus id etiam promoviſſe conſtat; *fuit enim in obſidione Caſſanolii*, ut idem habet (8), *& laborabat prout poterat, utpote homo bonæ voluntatis ad expugnationem Caſtri*. Cum tamen id inter præcipuas ſaltem muneris illi crediti partes non eſſet, ut hic atque alibi (9) innuitur, vix videtur inter Legatos hos noſtros numerandus, etſi aliter Raynaldus decernat. A. 1217. Legatum fuiſſe Bertrandum Cardinalem ab Honorio III, miſſum Bernardus Guidonis (10) teſtatur; atque adfuiſſe cum Toloſa obſideretur. Hunc quoque memorat Petrus (11), & Guillelmus (12). Aliò enim Robertus amandatus fuerat, comes ſcilicet Cruce-ſignatorum, qui in Orientem proficiſcebantur. Atque illis, cum Legatus is ab Honorio poſtulatus eſſet, reſpondet Honorius, ſe Legatum miſiſſe Pelagium; hunc vero cum eloquentia valeret mittere ad Dei verbum ipſis miniſtrandum (13).

 Car-

(1) V. Petr. cap. 66. cap. 73. (2) Cap. 77. (3) Cap. 82. (4) V. Petr. Cap. 77. (5) Cap. 81. (6) In V. Innocen. pag. 484. (7) Cap. 70. (8) Cap. 79. (9) Cap. 78. (10) In V. Honorii pag. 568. & 569. & in Comit. Toloſ. pag. 42. (11) Cap. 77. (12) C. 30. (13) Honor. l. 3. ep. 1.

Cardinalem tit. S. Stephani in Monte Cœlio fuiſſe, ex iiſdem conſtat, eumque alii Curſon, alii Curtonum vocant (1). Robertus de Corceone vocatur in C. Pariſienſi a. 1212. celebrato (2). Bertrandus, Cardinalis erat tit. S. Georgii in Velabro. *A. D. 1221.* ait Bernardus Guidonis (3), *mittitur Legatus a Sede Apoſtolica ad partes Albigenſes & Toloſanas Corradus Ciſtercienſis Ordinis Cardinalis Epiſcopus Portuenſis*: ejuſdem Legati meminit Cæſarius (4); Guillelmus quoque (5), narrat eum in ſubſidium Caſtri de Penna veniſſe. Non multo poſt, anno ſcilicet 1224: ut Bernardus ſignificat (6), *miſſus eſt Legatus ad partes Albigenſes & Toloſanas Dominus Romanus S. Angeli Diaconus Cardinalis*: ita in V. Honorii; idemque deſcriptis verbis Guillelmi de Podio (7) ita eum laudat; *vir magnæ diſcretionis acceptus Deo & hominibus atque ſufficiens tantis negotiis pertractandis, qui cum Dei auxilio induxit Regem, ut ſervatum ſibi negotium, imperactum ſub aliis, ipſe aſſumeret agendum*, Ludovicum ſcilicet VIII. Ludovico vero Legatum ſemper adſtitiſſe iidem narrant. Ab eo miſſus eſt qui Albigenſium res curaret Abbas Grandis Silvæ. Sic enim Guillelmus (8), & ex eo Bernardus (9); *Interea venerabilis Abbas Grandiſſilvæ Dominus Helias Garini venit de Francia auctoritate Legati, pacem offerens Toloſanis*. Legatus vero ipſe Concilium Toloſæ celebravit (10); *ne autem videretur Legatus, ſicut erat vir circumſpectus & providus, omittere aliqua de contingentibus, mandavit inquiſitionem fieri contra ſuſpectos de Hæretica pravitate*, ait Guillelmus (11); addens Legatum Romam revertiſſe, ſecum Acta omnia aſportaſſe. *Anno D. 1230. procurante conſilio Prælatorum, Venerabilis Pater Dominus Clarius Epiſcopus Carcaſſonæ accedens ad Sedem Apoſtolicam Legatum obtinuit mitti ad negotium pacis & Fidei proſequendum uirum magnæ probitatis & providentiæ Epiſcopum Tornacenſem*; Sequitur apud Gullielmum (12) eumdem, ex quo ſua, ut moris habet, Bernardus (13). Iidem hujus curam & ſolicitudinem narrant. Erat vero hic Walterus de Marvis, qui eam Sedem acceperat a. 1219. tenuitque ad a. 1251. Verum ante ejus obitum, ut ſubdit Guillelmus (14) (quæ ad a. 1234. refert Bernardus (15)). *Exonerato in illis diebus onere legationis Epiſcopo Tornacenſi, ſubrogatur ei Legatus Venerabilis Pater D. Jo. Archiepiſcopus Vien-*

(1) V. Ciaccon. tom. 2. pag. 36.
(2) Tom. 6. p. 2. Hard. col. 1999.
(3) In V. Honorii pag. 569.
(4) Cap. 21. diſt. 5. (5) Cap. 34.
(6) In V. Honorii III. pag. 569.
(7) Cap. 34. (8) Cap. 39.
(9) V. Gregorii IX. pag. 572.
(10) Guillelm. cap. 40. (11) Ibid.
(12) Cap. 41. (13) In V. Gregor. pag. 573. (14) Cap. 43. (15) Pag. 574.

Viennenſis, nimirum Joannes de Burnino, cujus laudes epitaphio ejus expreſſas Sammarthani retulere (1). Denique, ut ex Gulielmo (2), & Bernardo (3) habemus: *eodem Archiepiſcopo Viennenſi a Legationis officio remoto, mittitur Legatus de latere Summi Pontificis Epiſcopus Praneſtinus in Romana Eccleſia Cardinalis*. Bernardus autem id ad a. 1237. referre videtur. Fuit ergo hic Jacobus de Pecoraria dictus, Monachus olim Ciſtercienſis & Monaſterii SS. Vincentii & Anaſtaſii ad aquas Salvias Abbas.

VII. Nunc de iis dicendum quibus prædicatio commiſſa. Legatos ipſos Petrum de Caſtronovo & Radulſum hoc etiam munere functos, ex Petro Vallicernenſi conſtat (4), qui narrat *Suaſum eſt Toloſanis ſæpe, & multum, ut hæreſim abjurarent, ut hæreticos relegarent*; atque his ut diximus Arnoldum etiam Abbatem Ciſtercienſem adjungit (5). De iiſdem poſtea (6) Petro ſcilicet de Caſtronovo & F. Radulpho; *qui fuerant Prædicationis in terra prænotata Principes, & Magiſtri*. Cæſarius; *Miſſi ſunt*, inquit (7), *Abbates ordinis noſtri cum quibuſdam Epiſcopis, qui zizaniæ raſtro catholicæ prædicationis eradicarent: ſed obſiſtente homine inimico, qui hæc ſeminaverat modicum profecerunt ibi*. Hic tamen credo conjungi quæ ad poſteriora tempora pertinent. Quin etiam, an continuò Abbates hi venerint, & quo anno venerint, aut etiam ſemel an bis, ad fidem Catholicam concionibus tuendam reſtituendamque in his regionibus venerint; hoc enimvero non adeo facile judicatu eſt. Verum tota hæc res fuſe ac diligenter ab aliis, & in recentiſſimis Annalibus Ordinis Prædicatorum explicata eſt (8). Nobis quidem, ſi Petrum ipſum Vallicernenſem ſequimur, Abbates illi ſerius aliquanto, ideſt habitâ jam in Monte Regali diſputatione adveniſſe videntur; *Celebrata diſputatione*, ait Petrus (9) *in Monte Regali, dum adhuc eſſent Prædicatores noſtri apud Montem Regalem, & circumquaque verbum Dei, & ſalutis monita ſeminantes mendicarent oſtiatim panem ſuum, ſupervenit vir venerabilis Abbas Ciſtercii Arnaudus nomine a partibus Franciæ, Abbates XII. habens ſecum, qui totius viri Religionis, viri perfectæ & ſanctæ ſcientiæ, viri incomparabilis ſanctitatis, juxta numerum Sanctiſſimorum Apoſtolorum, Abbate decimotertio, duodecim advenerunt; parati de ea, quæ in ipſis erat Fide & ſpe omni diſputanti reddere rationem. Et hi omnes cum pluribus monachis quos ſecum adduxerant, omnem ſectantes humili-*

(1) Gall. Chriſt. tom. 1. pag. 804. vet. edit. (2) Cap. 43. (3) Pag. 574. (4) Cap. 1. (5) Cap. 3. (6) Cap. 9. (7) Cap. 21. diſt. 5. (8) Ad a. 1205. pag. 146. & 1207. pag. 170. (9) Cap. 5.

Digitized by Google

militatem, juxta exemplar quod eis oſtenſum erat in monte, ideſt, quod audierant de Epiſcopo Oxomenſe, pedites procedebant. Statim ab Abbate Ciſtercienſe longe lateque ſinguli diſperſi; & aſſignati ſunt unicuique termini proprii, per quos diſcurrendo prædicationi inſiſterent, diſputationibus inſudarent. Nec tamen nego Arnoldum Abatem fuiſſe antea, atque aliquos cum illo. Atque ita explico, quod Guillelmus de Podio, antequam narret diſputationem ad Montem Regalem habitam, refert Didacum Oxomenſem & S. Dominicum, *aggregatis illis Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis, & aliis bonis viris* diſputationes habuiſſe. Niſi malimus, hæc ad poſteriora quæ narrat eſſe referenda. Non enim initio præſertim hiſtoriæ ſuæ Guillelmus temporum rationem ſequitur exacte. Levis etiam de numero illorum controverſia eſſe poteſt. Nam Robertus Autiſſiodorenſis ad a. 1207. iiſdemque verbis Guilelmus de Nangis (1) XIV. univerſim Abates numerare videntur: *De conſilio Innocentii Papæ Ciſtercienſis Abbas, aliique circiter* XIII. *ejuſdem Ordinis Abbates delegantur, viri probabiles omnes ſapientia, facundia præinſtructi, & parati ad ſatisfactionem omni poſcenti reddendam de fide, & pro fide etiam animas ponere non verentes. Egreſſi igitur de Ciſtercio menſe Majo* (Robertus *Martio*) *per Ararim labuntur in Rodanum modicis expenſis, equitaturis nullis, ut per omnia viros Evangelicos ſe probarent*. Hæc illi ad annum, ut dixi 1207. addentes, tres menſes operam ſuam poſuiſſe: *Per tres itaque menſes, urbibus, villis, & Oppidis, multo labore, & inſidiis appetiti paucos revocant; paucos fideles repertos de fide certius inſtruunt, & confirmant*. Verum Guillelmus biennium eoque amplius duraſſe Prædicationem teſtatur (2); *Continuato itaque biennio, & amplius hoc labore cum accenſum ignem per hanc viam extinguere non valerent benedicti Dei pugiles, attendentes quod res iſta altiori conſilio indigeret, clamare ad Sedem Apoſtolicam ſunt coacti, & ut cœpta prædicatio remaneret, de ordinandis perpetuis Prædicatoribus, eſt proviſum inſpirante Domino: & hac de cauſa ſub Beato Epiſcopo Domino Fulcone Ordo Prædicatorum principaliter eſt exorſus; quorum Vexillifer B. Dominicus prælationem ſuſcepit pariter, & laborem*. Hæc Guillelmus qui tunc vivebat, & rerum ipſarum erat ſpectator, & teſtis. Ceterum biennium illud arbitror ad B. Dominici Prædicationem pertinere, menſes illos paucos, ad Abbatum Ciſtercienſium Prædicationem. Biennium hoc S. Dominico adſcribit Bernardus Guidonis in V. Innocen-

(1) Tom. XI. Spicileg. Dacher. vet. edit. pag. 485. (2) Cap. 10.

nocentii (1); *Ordinem ſiquidem fratrum Prædicatorum incœpit S. Dominicus in partibus Toloſanis, ubi contra Hæreticos, verbo, exemplo exorſus eſt quaſi biennio ante prædicare ſub A. D. 1203. Pontificatus D. Innocentii Papæ A. VI. a primo exordio computando quo S. Dominicus Toloſam pervenit cum D. Dydaco Epiſcopo Oxomenſi in Marchicis, ſive in Daciam proficiſcens, & hoſpitem ſuum ab Hæretica pravitate convertit prima nocte, qua Toloſæ hoſpitio ſunt recepti ſub anno D. prætaxato* 1203. Ceterum Bernardus ipſe *in libello ſeu tractatu Magiſtrorum Ordinis Prædicatorum*, quem Martene dedit (2), ab a. 1205. quo apud Montem Peſſulanum XII. Abates Ciſtercienſes S. Dominicus invenit, biennium computat: quod item Nicolaus Trivettus (3) atque alii faciunt. Petrus Vallicernenſis, etſi de S. Dominico ferme tacet, de Didaco tamen loquens narranſque ad Montem Peſſulanum, primos illos dumtaxat Romani Pontificis Legatos inveniſſe, nequaquam his poſtremis conſentire videtur. Sed res tota ita in Annalibus, diligenter pertractata eſt, ut nihil hic addendum videatur. Diutius vero in Albigenſibus debellandis permanſiſſe S. Dominicum, conſtat ex eo quod a. 1213. interfuerit prælio quo Aragoniæ Rex interemptus eſt; atque ita in Vita illa Innocentii legitur; *Interim autem dum bellum Domini gerebatur* VII. *Epiſcopi qui convenerant, & tres Abates .... cum ſuis Clericis, & aliquibus Religioſis, inter quos aderat Religioſus Dei amicus Frater Dominicus Canonicus Oxomienſis, poſtmodum Fratrum Prædicatorum Ordinis inſtitutor, Eccleſiam intraverunt more Moyſi in bello Joſue, levantes manus in cœlum, deprecantes Dominum pro ſervis ſuis, qui ſe mortis imminentis periculo pro ejus nomine ac fide exponebant.* Atque hic modus S. Dominicum compellandi, non eſſe Guidonis illud ipſius opus indicare mihi omnino videtur. Cum S. Dominico, Prædicationi inſtitiſſe Oxomenſem Epiſcopum, cum quo ille venerat, ex dictis liquet; & breviter Guillelmus de Podio narrat (4); *In ipſis quoque diebus Dominus Deus ipſe qui ſagittas electas in Providentiæ ſuæ conſervat pharetra, duos de Hiſpania ad hoc opus produxit electos pugiles Dominum Didacum Epiſcopum Oxomenſem, & Religioſum virum, ſanctum poſtea declaratum ſocium ejus Dominicum. Duo ergo iſti mittentes manus ad fortia &c.* Quæ diſputantibus Hæreticis Didacus ingeſſerit, poſtea idem narrat (5).

CA-

(1) Pag. 481. (2) Tom. 6. collect. vet. edit. (4) Cap. 8. (5) Ibid. & pag. 398. (3) Tom. 8. Spicil. Dach. cap. 9.

CAPUT IV.

De Colloquiis, Conciliis, Bellis, quæ ſunt cum Albigenſibus habita, & inſtitutis adverſus Hæreticos Judiciis.

I. Quæ ad Hæreticos revincendos argumenta ex Eccleſiæ uſu, & Chriſtiana diſciplina adhiberi ſolent, ea cum Albigenſibus adhibita ſunt omnia. Petrus, quem ſæpius laudavimus Vallicernenſis (1) narrat Colloquium, ſeu diſputationem habitam ab Oxomenſi Epiſcopo, & Monachis Ciſtercienſibus in Caſtro quodam Carmano cum Hæretico Theodorico ſeu Guillelmo. Guillelmus, & plures habitas eſſe diſputationes ſignificat, & unam apud Viridem folium. Itaque poſt ea verba, quæ nuper ejus attulimus; *Duo ergo iſti mittentes manus ad fortia aggregatis illis Abbatibus Ordinis Ciſtercienſis, & aliis bonis viris, ſuperſtitionem Hæreticorum, in altitudine ſatanæ gloriantium, non pompoſa, aut equeſtri multitudine, ſed calle pedeſtrico, ad indictas diſputationes de Caſtro in Caſtrum nudis plantis, & pedibus ambulabant: fuitque una de primis congreſſionibus apud Viridem-folium, ubi Hæreſiarchæ plurimi, ſcilicet Pontius Jordani, & Arnaldus Ariſati, & alii affuerunt.* Sæpius inſtitutas hujuſmodi diſputationes, ſignificat Petrus quoque, narrans quam S. Dominicus (2) *vir totius ſanctitatis* cum Hæretico habuerat, in ſcripta relatis *auctoritatibus*, quas produxerat; quod ſcriptum, cum ter in flammas projectum eſſet, nuſquam eſt combuſtum. Hanc vero rem admirabilem, & Bollandiſtæ, & Ordinis Prædicatorum Annales fuſe perſequuntur. Celeberrima inter has diſputationes habita eſt in Monte Regali, ad quam *omnes Hæreſiarchas conveniſſe* ſcribit idem Petrus (3). Eam *inter plurimas diſputationes, quas in diverſis locis habuerunt cum Hæreticis*, *ſolemniorem* appellat Guillelmus (4); *cui* inquit, *interfuerunt prædicti noſtri pugiles, & Venerabilis vir Petrus de Caſtello-novo Legatus, & Collega ſuus Magiſter Radulphus ex parte ſua, & plures alii boni viri; & ex parte altera Hæreſiarcha Arnaldus Othonis, Guilhabertus de Caſtris, Benedictus de Termino, Pontius Jordani, & multi alii.* Atque in his, quæ produximus locis, animadvertes, opinor; quam ſæpe *Hæreſiarchæ* nomen illud occurrat; quod confirmat vocis hujus uſum, quem ſuperius ſignificavimus. Petrus huic diſputationi aliam ſubnectit, quam habitam dicit adverſus Vvalden-

(1) Cap. 3. (2) Cap. 7. (3) Cap. 3. (4) Cap. 9.

Digitized by Google

denſes (1), *apud Apamias in territorio Toloſano*, cum jam Abbates illi XII. Ciſtercienſes adveniſſent. Sed hanc Guillelmus (2) ante diſputationem in Monte Regali collocat: quod quidem id declarat, de quo ſuperius admonuimus, rationem eum temporis, aut non exacte aſſecutum, aut negligere in ſcribendo voluiſſe. Deinde ſubjicit in Hiſtoria ſua Petrus (3) Concilium habitum apud Montilum, *M. Milo*, inquit, *cum collega ſuo M. Theodiſio ad partes Provinciæ perrexit, venienſque ad quoddam Caſtrum, quod Montilum nuncupatur convocavit Archiepiſcopos, & Epiſcopos quamplures; qui cum ad eum veniſſent, quæſivit ab eis diligenter, qualiter procedendum eſſet in negotio pacis & fidei, præcipue in facto Comitis Toloſani: voluit etiam ut ſinguli Prælati ſuper certis capitulis, de quibus eum Abbas* (Arnoldus) *inſtruxerat, ſua ei traderent conſilia ſcripta, & ſigillata. Factum eſt, ut præcepit; & quod auditu eſt mirabile, omnia tam Abbatis quam Prælatorum conſilia ſine diſſenſione aliqua convenerunt.* Montilienſe hoc Concilium in ceterorum Conciliorum numerum retulere Coſſartius, Harduinus &c., atque annum ei aſſignarunt 1209. quod optime eſſe factum probat Cl. P. Manſi (4). Harduinus vero (5) Coſſartium ſecutus huic præmittit anno 1207. Concilium, habitum anno ſuperiori incerto loco; ex Vincentio nimirum Bellovacenſi ſcribente (6); *Miſſi ſunt ab Innocentio Papa, XII. Abbates Ciſtercienſis Ordinis cum uno Apoſtolicæ Sedis Legato in terram Albigenſium, ut fidem Catholicam prædicantes hæretica venena pro viribus expulſarent. Qui convocato Archiepiſcoporum, & Epiſcoporum, aliorumque in partibus illis Eccleſiæ Prælatorum Concilio conquirebant inter ſe quonam modo commodius id, cujus gratia venerant, exſecutioni mandarent. Illis autem ſuper hac deliberatione ſollicitis Ven. Didacus Oxomenſis Epiſcopus ſupervenit.... Hoc autem fuit ejus, ſpiritu Divino ſuggerente, conſilium, ut abjecta pompa ſuperflui apparatus... veram atque Evangelicam in ſe prætenderent paupertatem.* Neminem præter Auctorem Geſtorum S. Dominici memoraſſe hoc Concilium, Coſſartius admonuit. Vereor ego, ut ex Montilienſi Concilio, ubi pariter quæſitum eſt *qualiter procedendum eſſet in negotio pacis & fidei* extiterit hoc alterum Concilium, quod privatum tantum colloquium videtur ſignificare Petrus Vallicernenſis (7); atque ita tempora ſint reſque confuſæ.

 II. Sed

(1) Cap.6. (2) Cap.8.
(3) Cap.XI. (4) Ad a.1208. Raynaldi tom.1. pag.272. edit. Luc.
(5) Tom.6. part.2. col.1975. edit. Pariſ. (6) Spec. Hiſt. lib.29. cap.95.
(7) Cap.3.

II. Sed locus hic ſeſe offert, ut ante hoc tempus, quæ in Albigenſium negotio Concilia ſint habita, exquiramus. Exquirimus autem non quæcumque contra Catharos, ſeu novos quoslibet Manichæos celebrata ſunt (id vero diligentiſſime eruditiſſimeque præſtitit Cl. P. Thomas Auguſtinus Ricchinius, Concilia recenſens omnia, quibus Catharorum ſeu Manichæorum Hæreſis proſcripta eſt (1)), ſed quæ eos maxime damnaſſe videntur, qui Albigenſes dicti ſunt, jamque in his partibus locisque inſederant; vel ex his in alienas partes jam immigrarant. Si Albigenſes Hæretici ſunt Publicani; jam a. 1160. de iis actum in Oxonienſi Concilio. Nam ad eum an. Gulielmus Neubrigenſis, cujus locum ſuperius indicavimus; *Iiſdem diebus erronei quidam venerunt in Angliam ex eorum, ut creditur, genere, quos vulgo Publicanos vocant .... quibuſdam curioſe indagantibus, quod peregrinæ eſſent ſectæ, deprehenſi, tentique ſunt in cuſtodia publica. Rex vero nolens eos indiſcuſſos vel dimittere, vel punire, Epiſcopale præcipit Oxoniæ Concilium celebrari. Ubi dum ſolemniter de regione conveniretur &c.* Triennio poſt celebratum eſt Turonenſe Concilium, de quo fuſe ad eum annum ideſt 1163. Baronius (2) Acta omnia, & Canones ſancitos producens. Retulit autem quædam & in Hiſtoriam ſuam Guillelmus Neubrigenſis (3), atque inter cetera hunc Canonem. *A partibus Toloſæ (4) damnanda Hæreſis dudum emerſit; quæ more cancri paulatim ſe ad vicina loca diffundens, per Gaſconiam & alias Provincias, quam plurimos jam infecit &c.* In Vulgaribus Conciliorum collectionibus (5) titulus præfigitur huic Canoni; *Ut cuncti Albigenſium Hæreticorum conſortium fugiant.* Celeberrimum eſt Concilium Lumbarienſe, quod Binius inſcripſit, *Concilium Gallicanum adverſus Albigenſes*: alii (6) *adverſus Hæreticos qui Boni homines vocantur*; quod nimirum ita ſe illi nominarent, ut diximus. Sententiam contra eos pronuntiavit Lodovenſis Epiſcopus: addidit tamen, ſe id facere, *juſſu, & mandato Albienſis Epiſcopi Aſſeſſorumque ejus*; Albienſis vero Epiſcopus eam confirmans; *Sententiam*, ait, *quam nunc protulit Gaucelinus Epiſcopus Lodovenſis, ego confirmo & laudo, atque meo juſſu data eſt, & commoneo milites de Lumbers, quatenus non manuteneant eos.* Erat enim Lumbers in Albienſi Diœceſi, ut diximus; quare habi-

(1) Differt. 1. cap. 8. in Proſegom. ad Monet. (2) Num. 3. (3) Lib. 2. cap. 4. (4) Ita Neubrig. edit. Antuerp. 1567. pag. 133. apud Baron. & antiqu. coll. 1. tit. 6. n. 10. *in partibus.* (5) V. Hard. tom. 6. p. 2. col. 1597. (6) Hard. ib. col. 1643.

habitum dicitur *in præſentia fere totius populi Albienſis*, *& de Lumbers*, ſive ut in ejuſdem fine, *in præſentia populorum Caſtrorum ſcilicet de Lumbers & Albi*; Subſcriptiones vero apponuntur etiam Trincavelli, Vicecomitis ſcilicet Biterrenſis, Conſtantiæ uxoris Comitis Raimundi Toloſani, Sicardi Vicecomitis Lauracenſis ſive Lantrocenſis. Vulgò dicitur in hoc Concilio primùm eſſe auditum *Hæreticorum Albigenſium* nomen. Ego tamen niſi in titulo a Binio appoſito, qui modo etiam ſublatus eſt, eos non reperio; & ſi tituli placent, vidimus antea in titulo Turonenſis Canonis apparere. Hovedenus qui totius ferme Concilii Acta Hiſtoriæ ſuæ inſeruit, titulum fecit (1), ut antea diximus, *Hereſis Arriana*, *ejuſque damnatio*. An. 1178. aliud Concilium Toloſæ habitum a Petro Cardinali tit. S. Chryſogoni (ubi Bituricenſis & Narbonenſis Archiepiſcopi; Reginaldus Batonicenſis, & Jo. Pictavienſis Epiſcopi, & Henricus Abbas Clarevallenſis) recenſet Cl. Ricchinius. Colloquium potius illud quoddam, ut idem vir doctus vocat, quam Concilium videtur (2). De eo ad eum annum Hovedenus (3). Secutum eſt a. ſequenti Lateranenſe Œcumenicum, in quo *cap.* 27. quod eſt de Hæreticis, damnati, qui in Gaſconia, Albegeſio, & partibus Toloſanis, & aliis locis Catharorum, ſive Paterinorum, ſive Publicanorum nomine inveniuntur, quos Albigenſes interpretari multos, ſuperius monuimus. Illud quoque Hovedenus in annales ſuos retulit. A. 1184. ut Sigonius & Pagius cenſent, vel a. 1185. Veronenſe Concilium habitum eſt (etſi illud inter Concilia nec Coſſartius, nec Harduinus numerarint). In eo decretum contra Hæreticos latum, quod inter Lucii III. epiſtolas laudati Coſſartius, & Harduinus collocarunt (4); damnat vero *Catharos & Patarinos*, *& eos qui ſe Humiliatos, vel Pauperes de Lugduno falſo nomine mentiuntur*, *Paſſaginos*, *Joſepinos*, *Arnaldiſtas*, *& univerſos qui de Sacramento Corporis & Sanguinis D. N. J. C. vel de Baptiſmate*, *ſeu peccatorum remiſſione aut de matrimonio, vel reliquis Eccleſiaſticis Sacramentis aliter ſentire aut docere non metuunt*, *quam Sacroſancta Romana Eccleſia prædicat & obſervat*. Non dubito Catharos Toloſanos, ſive Albigenſes hæc ferire; nondum tamen inter tot nomina nomen Albigenſium apparet. A. 1195. Prælati præſertim Provinciæ Narbonenſis *de mandato Magiſtri Michaelis Venerabilis Apoſtolicæ Sedis Legati*, (ut ibidem dici-

(1) Pag. 555. Script. Tuyſden. (2) V. pag. 573. (3) V. & Ciaccon. tom. 1. pag. 1090. p. 2. col. 1878. (4) Hard. tom. 6.

tur (1)) *apud Montempeſſulanum pro celebrando Concilio* convenere. Legatus ergo *omnes Hæreticos, Aragonenſes, familias quæ mainatæ dicuntur &c. de conſenſu omnium ſub anathemate poſuit... In fine quoque omnium, addidit, ut, quia in pluribus locis Provinciæ Narbonenſis Hæretici ſunt, in Conſilio Epiſcopi & Epiſcoporum ſit, qualiter pro eorum, quæ ſtatuta ſunt transgreſſione interdicta debeant promulgari, ne occaſione generalis, & diutini interdicti hæreticis occaſio pateat ad ſimplices Catholicæ fidei ſupplantandos*. Secutum eſt Concilium Senonenſe anno D. 1198., in quo ex Roberto in Chr. Antiſſiodorenſi, Hæreſis Populicana damnata. Extant etiam Innocentii III. litteræ quibus cauſa Decani Nivernenſis, hæreſis ejus notati committitur Michaeli Archiepiſcopo Senonenſi (2). A. 1201. ex Roberto in Chronico Antiſ. *Euraudus miles, quem Henricus Nivernenſis Comes terræ ſuæ præfecerat... Hæreſis illius, quam Bulgarorum vocant, coram Legato arguitur & dies ei præfigitur de objecta Hæreſi publice ſe purgandi. Legatus Pariſiis Concilium convocat, in quo aſſidentibus cum Legato Archiepiſcopis & Epiſcopis Regni, Pariſienſibuſque Magiſtris, Euraudus ſtatuitur &c.* Atque hic nimirum creditur eſſe *miles ille & hæreticus peſſimus in Pariſienſi Concilio coram Octaviano Cardinale & Apoſtolicæ Sedis Legato de Hæreſi condemnatus*, qui poſtea *ad partes ſe tranſtulit Narbonenſes*, & cum quo Oxomenſis Epiſcopus in Caſtro Carmano diſputavit, ut initio diximus. Repugnat tamen nomen. Nam Petrus Vallicernenſis *Theodoricum*, ait, *faciebat ſe vocari, cum Guillelmus antea vocaretur*. Sed ad ipſam Conventuum ſive Colloquiorum, quæ cum Albigenſibus habita ſunt hiſtoriam, & in ejus Hæreſeos monumentis occurrunt, redeundum eſt. Omittimus vero, quod Colloquium Carcaſſonæ habitum a. 1203. inter Catharos Vvaldenſeſque Hæreticos, & Carcaſſonæ Epiſcopum Legatoſque Apoſtolicos coram Petro Aragonum Rege refert Percinus; quod ad Albigenſes ipſos non ita propius ſpectet.

III. Poſtquam Biterræ & Carcaſſona expugnatæ ſunt, *fuit inter Prælatos, & Barones tractatus habitus per Legatum*, ait Guillelmus de Podio (3), *quis terram acquiſitam mereretur, & inſiſteret acquirendæ; quod oblatam cum qui majores erant in exercitu recuſaſſent, inventus eſt Deo devotus & ſtrenuus Simon Comes Montisfortis qui multis devictus Prælatorum precibus & Baronum, quod cum ceteris primo recuſaverat acceptavit, dicens quod defectu unius Campionis nequaquam Dei negotium remaneret*.

(1) Coll. Hard. t. 6. p. 2. col. 1933. (2) Ib. col. 1947. (3) Cap. 14.

ret. De eodem colloquio Petrus (1), & Bernardus (2), qui anno conſignat 1209. Cum Comes Raimundus de terris ſuis dejectus, Romam, veniſſet, *tentans ſi quomodo poſſet reſtitui terræ ſuæ*, ut idem Petrus ait (3); Pontifex ne eum in deſperationem ageret Purgationem indixit: *Interea*, ait Petrus, *M. Milo convocavit apud Avenionenſem Provinciam Concilium Prælatorum, in quo Concilio excommunicati fuerunt & expoſiti Cives Tholoſani, pro eo quod ea, quæ Legato & Cruceſignatis premiſerant de expulſione Hæreticorum, contempſerant adimplere. Comes etiam Toloſanus in prædicto Concilio excommunicatus fuit, ſub conditione tamen, ſi abjurata pedagia denuo accipere attemptaret*. Habitum eſſe hoc Concilium a. 1210. Coſſartius probat, & diverſum eſſe ab alio Avenionenſi Concilio, quo multa conſtituta & decreta ſunt, quod quidem a. 1209. celebratum vult: atque in illo quidem una cum Milonis nomine, nomen legitur Hugonis Regienſis, qui ipſe quoque Papæ Legatus appellatur. Inter cætera vero contra Hæreticos hoc quoque ſancitum (4) *quod quilibet Epiſcopus cives ſuos, comites, Caſtellanos, milites, & alios Parochianos ſuos, de quibus viderit expedire per cenſuram Eccleſiaſticam, ſi opus fuerit, jurare compellat, ſicut illi de Montepeſſulano juraverunt, præcipue circa exterminandos Hæreticos*. Eodem a. cum Comes Toloſanus obtinuiſſet ut purgatio duorum illorum criminum ſibi indiceretur; *convocatis in villa S. Ægidii ab Epiſcopo Regienſi M. Theodiſio Archiepiſcopis & Epiſcopis, & aliis pluribus Eccleſiarum Prælatis*; *Comes etiam affuit Toloſanus, conaturus ſi poſſet quoquomodo purgare ſe de morte Legati, & crimine Hæreſeos*. Purgatio tamen admiſſa non fuit, quod mandata quæ ſibi fuerant, juraveratque ſe præſtituturum non perfeciſſet. Imo *comuni conſilio, & aſſenſu Prælatorum, propter multas & multum rationabiles cauſas iterum excommunicatus fuit in eo loco nequiſſimus Toloſanus, & omnes fautores, & adjutores ejuſdem*. Hæc ex Petro (5). Excommunicationem probavit Innocentius litteris ad Arelatenſem Epiſcopum, ubi tamen cum dicatur ſententia lata ab Uticenſi Epiſcopo, *Regienſi* legendum eſſe puto. Illo eodem a. 1210. Conventus habitus eſt Narbonenſis. *Huic colloquio affuerunt Uticenſis Epiſcopus & Venerabilis Abbas Ciſtercii*, ait Petrus (6), . . . *affuit & prædicto colloquio Magiſter Theodiſius, & multi alii viri ſapientes & boni*. Additque, *Tractatum fuit in prædicto colloquio de Comite Toloſæ, & facta fuiſſet ei magna gratia & copioſa miſericordia*

(1) Cap. 17. (2) V. Innoc. p. 481. (3) Cap. 33. (4) Cap. 2. (5) Cap. 39. (6) Cap. 43.

dià, ſi idem Comes ſanis conſiliis acquieſcere voluiſſet. Id enim largiebantur, ut, modo Hæreticos e terris ſuis expelleret, liceret ei quæcumque amiſerat recuperare. Nihil tamen ab eo impetratum conſtat: imo ſuſpicor, etſi Petrus taceat, anathema, quo implicatus jam fuerat, confirmatum: nam Innocentius III. in litteris datis ad Arelatenſem Epiſcopum *Laterani* XVII. *Kal. Maii Pontif. a*.XIV., ſententiam ait adverſus eum promulgatam *a Venerabili Epiſcopo Uticenſi & dilecto filio Ciſtercienſi Abbate*. Coſſartius interpretatur de ſententia in villa S. Ægidii lata: quod vero eam tulerit Regienſis Epiſcopus & Theodiſius, nomina corrigenda illa putat. Sed audacior mihi quidem correctio hujuſmodi videtur, maloque, ut dixi, de Narbonenſi hac ſententia, ubi Judicum nomina conveniunt optime, interpretari. A. 1212. menſe Novembri, ut apud eumdem Vallicernenſem legitur (1) *convocavit nobilis Comes Montisfortis Epiſcopos, & nobiles terræ ſuæ apud Caſtrum Apamiarum celebraturus colloquium generale. Cauſa autem colloquii hujus iſta fuit, ut Comes noſter, in terra, quam acquiſierat Sanctæque R.F. ſubjugaverat, inſtitui faceret bonos mores, hæretica ſpurcitia procul pulſa, quæ tota corruperat terram illam*. Addit ad conſuetudines illas ſtatuendas electos eſſe XII. viros, ex quibus IV. erant Eccleſiaſtici. Juraverunt vero cum ipſe, tum milites ſui eas ſervaturos. Præterea *redacta ſunt in ſcriptum, ſigillo etiam Comitis, & omnium Epiſcoporum qui ibi plures erant, firmata, & munita*. Anno inſequenti celebre Concilium celebratum eſt apud Vaurum, quod idem Petrus fuſe deſcribit (2): nam *aſſignata fuit communi aſſenſu dies & locus inter Toloſam, & Vaurum, ubi colloquium celebrari deberet*. Rex Aragonum die tertio, cum a loco colloquii receſſiſſet, Toloſamque veniſſet poſtulata quædam ſcripſit pro Toloſano & Fuxenſi, & Convenarum Comitibus, & Gaſtone de Bearno, ad quem PP. reſponderunt litteris, quarum eſt inſcriptio, *Illuſtri & dilecto P. Dei gratia Regi Arragonum, Comiti Barchinonenſium Concilium apud Vaurum ſalutem & ſinceram in Domino dilectionem*. Cum nihil Rex impetraſſet, appellaſſe ad Sedem Apoſtolicam, idem narrat. In eo pariter Concilio actum, an purgatio quam Pontifex Comiti Toloſano conceſſerat recipienda eſſet, negatumque eam admittere oportere, ex Innocentii litteris Coſſartius decernit. A. 1213. cum celebris victoria a Catholicis, Caſtro quod Murellum vocant ab obſidione liberato, relata eſſet, ſcripſere qui ibi erant congregati Epiſcopi & Abbates Synodicam, quam & Pe-

(1) Cap. 65. (2) Cap. 66.

Digitized by Google

& Petrus Vaſſicernenſis (1) & Mattheus Pariſius (2) recitant ; epiſtolæ vero ſe ita ſubſcribunt, *Nos Toloſanus, Nemauſenſis, Uticenſis, Biterrenſis, Agatenſis, & Convenarum Epiſcopi ; & de Claraco, Villa magna, & S. Tiberii Abbates, qui mandato Venerabilis Patris Narbonenſis Archiepiſcopi Apoſtolicæ Sedis Legati veneramus, & de pace ac concordia tractare cum ſumma diligentia ſummoque ſtudio nitebamur*. A. 1215. Concilium habitum apud Montempeſſulanum ; *Convenerunt apud Montempeſſulanum Archiepiſcopi, & Epiſcopi vocati a Magiſtro Petro Beneventano Apoſtolicæ Sedis Legato ad Concilium, ut de his quæ pacis erant, & Fidei idem Legatus ſecundum Prælatorum Concilium ordinaret*, ait Petrus (3). *Convenerunt autem ad illud Concilium quinque Archiepiſcopi*, videlicet Narbonenſis, Auxitanus, Ebredunenſis, Arelatenſis, Aquenſis. *Fuerunt Epiſcopi* XXVIII. *pluresque e Baronibus terræ ibi affuerunt*. Pergit narrare, eſſe in eo concilio deliberatum, *cui melius & utilius ad honorem Dei, & ſanctæ matris Eccleſiæ, & pacem terræ, ad expugnandam vel expurgandam ſpurcitiam Hæreticorum, concedi, & aſſignari debeat Toloſa quam Comes Toloſanus tenuit, & aliæ terræ, quas occupaverunt exercitus Chriſtianorum Crucesignatorum*. Conſtitutum vero, ut concederentur Comiti Montisfortis: miſſus ideo eſt Romam Ebredunenſis Archiepiſcopus Legatus, cum litteris, *in quibus ſupplicabant Prælati omnes Domino Papæ inſtantiſſime, ut nobilem Comitem Montisfortis, quem unanimiter elegerant, concederet eis in terræ Dominum, & Monarcham*. Reſpondit Innocentius, ſcripſitque litteras, quibus terram eam omnem *commendabat Comiti Montisfortis cuſtodiendam, donec in Concilio Generali, quod in Kalendis Novembris illius anni Romæ convocaverat, de terris prædictis plenius ordinaret*. Extant nunc quoque litteræ Innocentii Comiti Montisfortis, quibus id conceditur. Id vero factum a Legato, habito alio conventu Carcaſſonæ ; *Quadam igitur die*, inquit Petrus (4), *convocavit Legatus ad ſe in domum Epiſcopi Carcaſſonenſis Epiſcopos qui aderant, Ludovicum, & Comitem Montisfortis, & nobiles qui erant cum Ludovico* (Ludovico VIII. Rege Franciæ) ; *Quibus omnibus congregatis Legatus juxta formam mandati Apoſtolici, commendavit Comiti terram uſque ad Concilium Generale*. In eodem Concilio, quod habitum diximus apud Montempeſſulanum, multa de Eccleſiaſtica diſciplina atque Hæreticis ſtatuta ; *ad reformandam*, ut ait Petrus Legatus in epiſtola ad Arch. Narbonenſem (5), *& confirmandam fidem Catholi-*

(1) Cap.73. (2) Ad a.1213. (3) Cap.81. (4) Ib. pag.657. (5) Tom.6. p.2. coll. Hard. col. 2044.

tholicam locis, in quibus omnino defecit, vel periclitari videtur; ſubditque; *non enim convenit Sanctæ Eccleſiæ, aut Chriſtianitati, ſanctum Chriſti negotium contra Albigenſes, & Toloſanos Hæreticos tot & tantis divinis promotum miraculis, imperfectum poſt terga relinquere, cum jam ſit per Dei Gratiam in porta debitæ conſummationis*. A. eodem 1215. celebratum eſt Concilium Oecumenicum Lateranenſe IV. Veniſſe ad illud Comitem utrumque Toloſanum, & Comitem Fuxi, Petrus teſtatur (1), ut nimirum terras ſuas recuperarent; Simon vero Comes Montisfortis Guidonem fratrem miſit. Guillelmus de Podio narrat (2) Toloſanum Comitem cum filio illò veniſſe *de Anglia cum quodam mercatore ſub ſpecie ſervientis*; affuiſſe etiam Petrum Bermundi, *occaſione uxoris primogenitæ Comitis Toloſani, quam habuit in uxorem; ſi contingeret terram adjudicari eis, ut primogenito poſtulabat*. Secus tamen evenit. Nam ut idem addit; *fuitque terra adjudicata Comiti Montisfortis, privatò inde per ſententiam Comite Toloſano, & fuit traditum Caſtrum Narbonenſe eidem Comiti Simoni, & juratum ei a civibus atque Burgenſibus Toloſanis, & ipſe nominatus, & habitus pro Comite Toloſano, & a notariis ponebatur Comes in publicis inſtrumentis*. Petrus, fuiſſe in eo Concilio aliquos etiam de Prælatis, qui Comiti Toloſano faverent; Papam vero *pro majori parte, & ſaniori* illud decreviſſe, tradit. Sententia hæc extat in Spicilegio d'Acheriano (3); in ea Raimundo Comiti Toloſano conceditur, ut *de proventibus terræ, pro ſuſtentatione ſua, quadringentas marcas percipiat annuatim, quamdiu curaverit humiliter obedire*; adjicitur; *uxor vero ipſius Comitis, ſoror quondam Regis Arragonum, cui ab omnibus laudabile teſtimonium perhibetur, quod ſit mulier honeſta & catholica, terras ad ſuum dotalitium pertinentes integre habeat, & quiete; ita tamen ut eas ſic ad mandatum Eccleſiæ faciat cuſtodiri, quod per ipſas negotium pacis & Fidei non valeat perturbari, vel pro illis ſecundum Apoſtolicæ Sedis arbitrium recompenſationem accipiat competentem*. Diximus a. 1221. miſſum Legatum Corradum Ciſtercienſem: Guillelmus verò ſcribit (4); *Ejuſdem Legati tempore, ſumptis treguis ſub ſpe pacis, duo fuere colloquia permiſſa ad tractandum: unum apud Sanctum Florum caſtrum Arverniæ; & aliud Senonis Burgundiæ Metròpoli civitate: tamen pacis effectus in vento eſt ſecutus; nondum enim peccata erant completa Amorrhæorum*. Noſcio, an Senonenſe colloquium illud fuerit, quod indictum ibi eſſe

(1) Cap. 83. (2) Cap. 26. (3) Tom. 7. pag. 210. vet. edit. (4) Cap. 34.

Digitized by Google

eſſe narrat Matthæus Paris, ſcribens (1) ad a.1223. *Circa dies iſtos Hæretici Albigenſes conſtituerunt ſibi Antipapam in finibus Bulgarorum Croatiæ & Dalmatiæ nomine Bartholomæum. In quibus partibus error ille adeo invaluit, ut etiam Epiſcopos & alios multos regionum illarum ad ſuam allexerit pravitatem: contra quem C. Portuenſis Epiſcopus & in partibus illis Apoſtolicæ Sedis Legatus Rothomagenſi Archiepiſcopo ſcripſit in hæc verba*. Litteras ipſas recitat, in quibus hæc inter cetera de Antichriſto; *Ille homo perditus qui extollitur ſuper omne quod colitur aut dicitur Deus, jam habet perfidiæ ſuæ præambulum Hæreſiarcham quem Hæretici Albigenſes Papam ſuum appellant habitantem in finibus Bulgarorum Croatiæ, & Dalmatiæ juxta Hungarorum nationem. Ad eum confluunt Hæretici Albigenſes, ut ad eorum conſulta reſpondeat. Etenim de Carcaſona oriundus vices illius Antipapæ gerens Bartholomæus hæreticorum Epiſcopus, funeſtam ei exhibendo reverentiam, ſedem & locum conceſſit in villa, quæ Porlos appellatur, & ſe ipſum tranſtulit in partes Tholoſanas. Iſte Bartholomæus in litterarum ſuarum undique diſcurrentium tenore ſe in primo ſalutationis alloquio intitulat in hunc modum, Bartholomæus ſervus ſervorum ſanctæ fidei, tali ſalutem. Ipſe etiam inter alias enormitates creat Epiſcopos & Eccleſias perfide ordinare contendit*. Duos hic Corradus diſtinguere videtur Papam Albigenſium habitantem in villa Porlos, & Bartholomæum degentem Carcaſſonæ, quos confudit Pariſius. Sequitur Corradus, Epiſcopos rogans eiſque præcipiens, *quatenus veniatis Senonis in octavis Apoſtolorum Petri & Pauli proxime futuris, ubi & alii Prælati Franciæ, favente domino, congregabuntur, parati conſilium dare in negotio prædicto, & cum aliis, qui ibidem aderunt providere ſuper negotio Albigenſi*. Quamvis enim, Gullelmus ad id factum ſignificet dumtaxat, ut pax curaretur, tameu & aliud hoc eſſe potuit, quod narrare ipſe neglexit, vel de Bartholomæo actum non fuit, quod, ut idem Pariſius addit; *Hunc tumultum mors prædicti Antipapæ celeriter terminavit*. Meminit hujus Concilii & Guillelmus Brito (2), & Rigoldus, & alii. *A. D.* 1224. *Ludovicus Rex Franciæ III. Nonas apud Pariſios parlamentum generale tenuit, in quo Honorius Papa Indulgentiam, quæ in Lateranenſi Concilio contra Albigenſes Hæreticos fuerat inſtituta, auctoritate propria ad tempus revocavit, & Raimundum Comitem Toloſanum fide catholicum approbavit*: ita legitur in fragmento Hiſtorico apud du Cheſnium (3). De eo

I nihil

(1) Pag.317. edit.Londin. a.1640.
(2) Lib.xII. Philipp.
(3) Tom.5. pag.285.

nihil ceteri Hiſtorici. Neſcio an hoc indicare voluerit Spondanus, teſtatus, habere Annales Fuxenſes & Francorum, dum in expeditione eſſet Ludovicus, Legatum habuiſſe conventum Prælatorum ac Procerum, qui Comitem Fuxenſem abſolvit. De Comite tamen Fuxenſi loquitur; nec locus convenit *apud S. Jo. de Virginibus prope Fuxum*, nec tempus a. 1226. quo nimirum jam expeditionem ſuſceperat Ludovicus. In Turonenſi Chronico a. 1226. duo narrantur Pariſienſia Concilia I. in quo Legatus *auctoritate Domini Papæ Raimundum Comitem Toloſanum ſuoſque complices excommunicavit, & terram illius, tamquam damnati Hæretici Ludovico Regi Franciæ & Hæredibus ejus in perpetuum confirmavit*: Amalricus enim ei ceſſerat, ut diximus, & hic quoque traditur. Additur vero delegatos eſſe *qui crucem aſſumendam contra Hæreticos prædicarent, & excepto voto peregrinationis Hieroſolymitanæ, eos ab omnibus aliis votis, necnon & delictis abſolverent*. Regi vero a Legato promiſſa ad quinquennium anno quolibet *centum millia librarum ſuper decimam redituum & proventuum Clericorum*. De altero Conventu IV. Cal. April. *Ludovicus Rex apud Pariſios concilium convocavit. Ibique multa cum Legato Epiſcopis & Baronibus tractans de negotio Albigenſi, univerſis & ſingulis regni ſui, qui ei debebant exercitum, mandavit per litteras & præcepit ut* IV. *Dominica poſt Reſurrectionem, in occurſum ejus cum armis debitis apud Bituricas convenirent*. A. 1227. habitum eſt Concilium Narbonenſe, cujus Acta laudatus Catelus edidit. In eo, capite præſertim XVII. Albigenſes perſtringuntur: jubetur enim ut Raimundus junior, Comes Fuxenſis, & Trincavellus Vicecomes Biterrenſis, & *præſertim illi de Limoſo* & alii, qui cum Ludovico Regi juraſſent, poſtmodum averſi ſunt ab Eccleſia, eorumque adjutores *candelis accenſis, & pulſatis campanis denuntiarentur excommunicati*. Ex Gulielmo de Podio (1) Helias Garini Abbas Grandis Silvæ cum veniſſet auctoritate Legati pacem oblaturus Toloſanis, *miſcentur Colloquia circa Vaſegiam; & quod ſit in Franciam eundum ordinatur. Et locus ad conveniendum primo fuit Meldis in Bria Civitate Comitis Campaniæ aſſignatus: adfuerantque tam juſſi quam ſpontanei Archiepiſcopus ejuſque ſuffraganei Provinciæ Narbonenſis; veneruntque illuc Comes Toloſanus, & alii viri, & cives Toloſæ .... eratque ibi Legatus pluresque alii Prælati qui fuerant evocati, ubi tractando pacis modum, diebus pluribus eſt moratum. Deinde profecti ſunt Pariſios, ut in præſentia Regis deberent omnia conſumari; omnibuſque ad calcem dictis & ſigillatis, reconci-*

(1) Cap. 39.

conciliatus fuit Comes in die Paraſceves ; & qui cum eo erant excommunicationis ſententia innodati . Tractatum tunc factum refert Catelus (1) . Sunt & Statuta S. Ludovici IX. apud eumdem Narbonenſibus inſcripta (2) . Idem Gulielmus deinde (3), ubi Toloſæ urbis reconciliationem narravit per M. Petrum de Collomedio gerentem Legati vices , Concilium refert Toloſæ habitum a Legato eodem an. ideſt 1229. *Idemque Legatus ibidem Toloſæ poſt æſtatem Concilium celebravit cui interfuerunt Narbonenſis Burdigalenſis , Auxitanenſis Archiepiſcopi , Epiſcopi , multi alii Prælati . Item adfuerunt Comes Toloſanus , & alii Comites præter Fuxenſem ; Barones , & Seneſcallus Carcaſſonæ & Conſules Toloſani duo , unus de Civitate , & alius de Burgo , qui ſtatuta pacis in totius univerſitatis animam juraverunt : & tam Comes quam cæteri illud approbaverunt , & fecerunt ; & idem fecit poſtea tota terra* . Statuta præterea in eo Concilio Conciliorum Collectores retulere . Præter cætera ſancitum de Hæreticis hoc Canone X. ut Hæretici veſtiti redeuntes ad Catholicam Eccleſiam in *deteſtatione veteris erroris duas cruces portent de cætero altius præeminentes alterius coloris , quam ſint veſtes eorum , unam a dextris , & alteram a ſiniſtris* . In Concilio Biterrenſi an. 1233. can. 4. qui id non faciunt decernitur , ut *pro Hæreticis habeantur , & bona eorum confiſcentur* . An. 1229. pariter , ut eodem loco habet Guillelmus , cum Legatus Rhodanum tranſiviſſet, *Auraſiæ civitate Ciſalpina cum Archiepiſcopis , Epiſcopis & Prælatis ſuum Concilium celebravit , & litteras pœnitentiarum quas ordinaverat contra ſuſpectos , quos Toloſæ per inquiſitionem invenerat , remiſit Epiſcopo Toloſano de Caſtro Mornais ubi erat . Quas Epiſcopus Toloſanus reverſus , vocatis eis , in Eccleſia S. Jacobi publicavit* . A. 1232. habitus eſt conventus Melodunenſis , quem ex eodem Guillelmo referemus (4) . Cum ergo Toloſanus Comes Pariſienſibus decretis minus exacte hærere videretur ; *Legatus vocatis ſecum venerabili Archiepiſcopo Narbonenſi , & quibuſdam ſuis Epiſcopis Suffraganeis ipſum vocatum a Rege coram eo convenit ſuper pluribus articulis in pace Pariſienſi expreſſis minus vere , ſicut decuerat , atque debuerat , obſervatis ; fuitque ordinatum finaliter , quod idem Comes omnia emendaret ad cognitionem Epiſcopi Toloſani , & unius militis , quem rex ad hæc tractanda & agenda cum eodem Epiſcopo deſtinaret : ſolutoque colloquio apud Melodunum habito , Epiſcopus præveniens , reformationis articulos ordinavit* . Addit , mi-

 litem

(1) Pag. 333. (2) Pag. 340. Vide Script. Ducheſn. pag. 810. & *Ordinationes &c. Ludovici IX. to. 5.* (3) Cap. 40. (4) Cap. 42.

item illum electum Ægidium de Flaviaco, qui *cum veniſſet Toloſam, expoſiti ſunt omnes articuli Comiti Toloſano; ex quibus Comes formavit ſtatuta ſua, & ea in præſentia Legati, & plurium in Clauſtro S. Stephani Toloſæ in communi colloquio publicavit*. Hinc ergo Colloquium alterum Toloſanum habemus. Statuta vero illa Catelus vulgavit (1). Paulo poſt ſubdit Guillelmus; *Item circa illud tempus Dominus Legatus apud Biterrim Concilium celebravit*. Extant nomine Romani Legati Canones hujus Concilii XXVI. (2) in quorum primo præcipitur, ut Hæretici, & eorum credentes, fautores, receptatores & defenſores ſingulis diebus dominicis excommunicentur. Poſtremum Concilium facimus Narbonenſe, in quo Fidei Inquiſitoribus leges quædam poſitæ. Capitula quæ in Conciliorum collectionibus extant (3), a Petro Narbonenſi, Jo. Arelatenſi, Raimundo Aquenſi Archiepiſcopis, ceteriſque Prælatis inſcribuntur, *Dilectis & fidelibus in Chriſto filiis Ordinis Prædicatorum fratribus, Inquiſitoribus Hæreticorum per memoratas, & circumjacentes provincias conſtitutis*. De anno nihil decerni poteſt.

IV. Colloquiis & diſputationibus atque Conciliis aliud argumentum acceſſit ad Albigenſem Hæreſim extirpandam multo vehementius, ut adverſus eos armis belliſque ageretur. *Summus Pontifex*, ait Petrus Vallicernenſis (4), *ut ad extirpandam partem hæreticam fideles populos efficeret promptiores generales miſerat litteras, ad omnes Prælatos, Comites, & Barones, & univerſum populum in Regno Franciæ conſtitutum, monens efficaciter, & exhortans, ut feſtinarent ad vindicandam in Narbonenſi Provincia injuriam Crucifixi, ſcientes remiſſionem omnium peccaminum a Deo, ejuſque Vicario univerſis indultam, qui Orthodoxæ Fidei zelo ſuccenſi ad opus ſe accingerent hujus pietatis, dummodo contriti eſſent pariter & confeſſi. Quid plura? publicatur iſta Indulgentia in Francia; armat ſe multitudo magna Fidelium ſigno Crucis*. Noſtri tamen inſtituti non eſt hæc narrare, qui non Hiſtoriam ſed diſſertationem ſcribimus: itaque ea dumtaxat quæ animadverſione digna videntur, attingimus. Eam expeditionem libro hac de re edito P. Langlois (5) executus eſt; aliique diligentiſſime. Primò quidem nunc factum videtur, ut interpoſita Pontificis Romani auctoritate, & Theſauro Eccleſiæ reſignato, bellum indiceretur contra Hæreti-

(1) Ibid. (2) Tom. 7. Hard. col. 208. (3) Ib. col. 251. (4) Cap. 10. (5) Hiſtoire des Croiſades &c.

reticos. Atque hinc forte Guillelmus (1); *Cum jam Hæreſis excreviſſet, magnatibus terræ conſentientibus, quòd non tam ſtudioſos in ſe poſſet accendere, quam armatam manum militiæ exercere, deſtinantur in Franciam, quæ ſemper conſuevit gerere bella Dominica, ad Regem & Barones, & plebem viri idonei: Indulgentiam auctoritate Apoſtolica prædicare cœperunt contra Hæreticos, quæ concedi transfretantibus in Terræ Sanctæ ſubſidium conſuevit.* Etſi verò Francia hic tantum appelletur; & re vera extent apud ipſum Petrum Vallicernenſem Innocentii litteræ (2) *Comitibus, Baronibus, & univerſis militibus per Narbonenſem, Arelatenſem, Ebredunenſem, Aquenſem, & Viennenſem Provinciam conſtitutis*, inſcriptæ; item inter ipſius Innocentii epiſtolas aliæ Epiſcopis (3) harum Provinciarum, nominatim vero Lugdunenſi (4), necnon Philippo Francorum Regi (5); nihilominus idem factum etiam in Alemannia, Cæſarius (6) teſtatur. *Anno*, ait, 1210. *prædicata eſt crux contra Albienſes in tota Alemannia & Francia, & aſcenderunt contra eos anno ſequenti de Alemannia Lupoldus Dux Auſtriæ, Engelbertus tunc Præpoſitus poſtea Archiepiſcopus Colonienſis, & frater ejus Adolphus Comes de Monte, Villelmus Comes Juliacenſis, & alii multi diverſæ conditionis, & dignitatis. Simile actum eſt in Francia, in Normannia, atque Pictavia.* Inter hos etiam fuiſſe Comitem de Barro ſuperius diximus. Idem ex aliis AA. Broverus lib.xv. Annalium Trevirenſium tradit. Poſtea id factum opera Guillelmi Archidiaconi Pariſ. & Jacobi de Vitriaco, Petrus adnotavit (7); *Tempore illo Guillelmus Ven. Archid. Pariſ. & quidem alius Magiſter Jacobus de Vitriaco, de mandato & ad preces Epiſcopi Uticenſis, quem Dominus Papa pro negotio Fidei contra Hæreticos Legatum præfecerat . . . zelo Fidei ſuccenſi Franciam imo & Alemanniam circumeuntes tota byeme illa incredibilem fidelium multitudinem ad Chriſti militiam ſigno crucis in pectoribus ſignaverunt*: Quæ verba poſtrema digna animadverſione ſunt. Nam hoc illi peculiare habuiſſe videntur Cruceſignati contra Albigenſes, ut Crucem deferrent in pectore. Petrus Vallicernenſis (8); *quamplurimi nobiles & ignobiles contra hoſtes crucis armaverant ſe in pectoribus crucis ſigno*. Itaque conſulto videtur dixiſſe Robertus de Monte in ſupplemento Sigeberti ad an. 1208. *Multi in Gallia cruces in pectoribus acceperunt pugnaturi contra Albigenſes*. Ac præterea

(1) Cap.10. (2) Cap.8. (3) Ex recenſ. Baleuſ. lib.xi. ep. 26. tom.2. pag.147. (4) Ibid. ep.27. (5) Ib. ep.28. (6) Diſt.5. cap.21. (7) Cap.85. (8) Cap.13.

terea crucem illam aſſutam veſtibus habuerunt: quare Petrus Vallicernenſis (1) refert aliquando accidiſſe, *quod combuſta tota cappa, ſola illa particula in qua crux aſſuta erat remanſit integra, & penitus incombuſta*. Idem innuit alibi (2); *unus ex adverſariis jactu baliſtæ ſagittam in quemdam de noſtris dirigens percuſſit eum valide in pectore, in loco, in quo Crucis ſignum affixum erat*. Gretſerus adnotavit (3) Cruceſignatos pro Paleſtina expeditione aut in fronte, aut dextera in ſcapula, Crucis ſignum deferre conſueviſſe; Itaque *Robertus Monachus de Boamundo; Cum requireret quod ſignum geſtarent peregrinationis, didicit, quod aut in fronte aut in ſcapulis dextris ſignum ferebant ſanctæ Crucis*. Addi aliis teſtimoniis poteſt, quod Martinus Sanutus (4) S. Ludovicum IX. inducit Pariſienſi Epiſcopo dicentem; *Domine Epiſcope ego vos requiro, ut Crucem ultramarinam meis humeris imponere debeatis*. Atque hinc & plurimis aliis exemplis conſtat, nobilioribus præſertim viris Crucem hanc aut ab Epiſcopis, aut a R. P. Legatis ſolemni cerimonia datam fuiſſe. Comes ipſe Toloſanus apud Petrum Vallicernenſem (5) Crucem accipit a Legato. Cæremonias rituſque, quibus id fieret exponit Gretſerus (6). Hic dumtaxat obſervandum, aliud ab eo fuiſſe, cum novus miles initiabatur. Ritum quo id fieret, etſi in Vita S.Ludovici IX. ſæpius exponitur: nam & fratrem Carolum, & Philippum filium milites fecit, tamen neſcio an ullibi diſertius, quam apud Vallicernenſem exponatur, in Amalrico Simonis Montisfortis filio (7); *Chriſtianiſſimus autem Comes voluit & rogavit Aurelianenſem Epiſcopum, ut filium ſuum Chriſti militem faceret, & ipſemet traheret ei cingulum militare . . : . Ipſa autem die nativitatis S. Jo. Vener. Aurel. Epiſcopus induit ſe Pontificalibus indumentis celebraturus in papilione quodam Miſſæ ſolemnitatem. Convenerant autem tam clerici quam milites ad audiendam Miſſam: aſtante igitur Epiſcopo ante altare & Miſſam celebrante, apprehendens Comes Almaricus primogenitum ſuum per dexteram, & Comitiſſa per ſinixtram acceſſerunt ad Altare & obtulerunt illum Domino, rogantes Epiſcopum, ut facerent eum militem ad ſervitium J. C. Quid plura? ſtatim Aurelianenſis, & Autoſiodorenſis Epiſcopi flexis genibus ante altare, cinxerunt puerum cingulo militari, incipientes cum devotione maxima; Veni creator ſpiritus; . . . Hoc modo & ordine ſæpedictus puer cum magna ſolemnitate factus eſt novus miles*. Prefixum nume-

(1) Cap.52. (2) Cap.54.
(3) Tom.5. de Cruce lib.2. cap.2. (tom.3. pag.73. edit. Ratisb. 1734.)
(4) Lib.3. part.12. cap.1.
(5) Cap.13. (6) L. all.
(7) Cap.8.

merum xL. dierum Cruceſignatis alibi diximus . Non omittendum hic dicere *de Confratria magna facta Toloſæ, & Cruceſignata contra Hæreticos, & uſurarios manifeſtos*, ut habet titulus Capitis xv. Hiſtoriæ Guillelmi, qui eam ſic exponit; *Venerabili itaque Patre Fulcone Epiſcopo curam gerente vigilem, quod omnes ejus cives Toloſani, iſta quæ extraneis concedebatur Indulgentia non carerent, utque per hanc devotionem eos Eccleſiæ aggregaret, atque facilius per eos expugnaret Hæreticam pravitatem, & fervorem extingueret uſurarum, cum Dei auxilio, juvante Legato, obtinuit Toloſæ, magnam fieri confratriam, confratres omnes conſignans Domino ſigno Crucis, in qua fuit tota fere civitas præter paucos; & de Burgo aliqui conſenſerunt*. Alia de ea narrat. Sed hinc colligimus, ad Toloſanos, quòd contra eos nimirum arma præcipue ſumerentur, nequaquam eſſe miſſos qui Cruce-ſignatos milites conſcriberent. Deinde etſi nulla hac in re S. Dominici mentio, vel ab ipſo Guillelmo, vel ab aliis veteribus ſcriptoribus facta; nihilominus *ſunt, atque non ſine magnis quidem rationibus*, ajunt Annales O. P. (1) *qui hæc fuiſſe Tertii Ordinis Prædicatorum initia arbitrentur*. Argumenta ibi proferuntur, atque etiam nonnulli ex recentioribus doctiſſimi viri, qui id veriſimile judicarunt, aut verum eſſe conſenſerunt, ut Guillelmus Cuperus, & qui ampliſſimæ Senatoris Veneti dignitati, ac reliquis innumeris laudibus hoc quoque adjungit, ut editis præclaris ingenii ſui & doctrinæ monumentis benemereri de Hiſtoria voluerit, Flaminius Cornelius.

V. De tempore quo conſcripti ſunt Cruce-ſignati conſentimus iiſdem diligentiſſimis Annalium Scriptoribus, ex Innocentii litteris plane conſtare A. 1208. id fieri cœpiſſe, cui anno idem conſignat Guillelmus Nangius, & Albericus: ſed quoniam nonniſi ſequenti hi in Galliam Narbonenſem irruperunt, annisque ſequentibus in aliis Europæ Provinciis delectus rurſus habitus Cruce-ſignatorum; hinc aliis alios annis idem tribuiſſe. Anno 1209. prima Cruce-ſignatorum egregia facinora, & victoriæ de Urbe Biterrenſi, & Carcaſſonenſi. Hæc veluti Epocha prima. Altera eſſe videtur prima Toloſæ obſidio a. 1211. quam Capite LV. Petrus Vallicernenſis deſcribit Tertia obſidio altera, ſive Simonis Comitis Montisfortis obitus in ipſa obſidione Toloſæ, quam prius expugnatam recuperaverat Comes Toloſanus. Hic deſinit Hiſtoriam ſuam Petrus Vallicernenſis anno nimirum 1218. Scriptor eſt antiquior non ſolum Guillelmo, qui reliqua perſecutus eſt, ſed Cæſario. Nam Cæſarius, narrat

(1) Pag. 231.

Digitized by Google

narrat, Raimundum Toloſanum in Toloſam ſe tranſtuliſſe, de qua inquit, *uſque hod.e fideles vexare & impugnare non ceſſat*; ac deinde; *Et ſicut hoc anno Dominus Corradus Epiſcopus Portuenſis, & Cardinalis contra Albienſes Legatus miſſus ſcripſit Capitulo Ciſtercienſi &c.* Corradus, ut vidimus, Legatus miſſus eſt a.1221. Itaque eo anno circiter hæc ſcripſiſſe videtur Cæſarius. Alia quædam epocha ſtatui poteſt in morte Comitis Raimundi quam a. 1222. collocat Guillelmus. Denique eo tempore, quo idem Guillelmus ait Inquiſitionem Hæreticorum commiſſam FF. Ordinis Prædicatorum. Atque ipſe quidem Hiſtoriæ finem ſuæ imponit, narrans Philippum Franciæ Regem, veniſſe ad partes Toloſanas, captumque Comitem Fuxi duxiſſe in Franciam a.1277. Nec ſilendum vero eſt, Expeditiones has admirabilibus rebus promotas. Frequentiſſimæ hæ ſunt, præſertim in Petri Vallicernenſis Hiſtoria (1), nec vero ipſarum frequentia ſuſpectas eas facit; ſi ad ipſas Palæſtinas expeditiones convertamus animum, in quibus eædem fuerunt porro frequentiſſimæ. Aliud fuit humanæ artis ſubſidium, machinæ ipſæ bellicæ, quæ in hac præcipue Hiſtoria occurrunt exactiſſime deſcriptæ, Catus, Mangonellus, Petraja &c. (2). Atque hos quidem Hiſtoricos noſtros ſi Carolus de Aquino, aliique, qui de hujuſmodi rebus ſcripſerunt, conſuluiſſent, juvari plurimum potuiſſent. Sed præcipuum, ut debebant, ſubſidium poſitum in precibus ad Deum fuſis, iidem Hiſtorici teſtantur. Petrus Moſayci obſidionem narrans (3) *Cum fieret autem inſultus iſte, Epiſcopus Carcaſſonæ, & ego per exercitum diſcurrebamus noſtros exhortantes. Archiepiſcopus autem Rhemenſis, & Tullenſis, & Albienſis Epiſcopi, & Guillelmus Archidiaconus Pariſienſis, Abbas etiam Moſayci cum quibuſdam Monachis, reliquuſque clerus exercitus, in Montis deſcenſu ante Caſtrum ſtabant, induti veſtibus albis, & nudis pedibus tenentes ante ſe Crucem, cum Reliquiis ſanctorum, voce altiſſima & devotiſſima cantabant, Veni creator ſpiritus, divinum auxilium flagitantes*. Et cum Caſſonolium aggrederentur (4); *Epiſcopus autem Carcaſſonæ & C erici qui erant in exercitu cum eo convenerunt in locum eminentiorem prope Caſtrum clamaturi in cælum, & pro noſtris pugnantibus orat... Interea Clerici noſtri „ Veni creator ſpiritus „ cum devotione maxima decantabant*. Diſcimus autem ex his locis ea potiſſimum prece uſos, ut Spiritum Sanctum, decantato ejus hymno, invoca-

(1) Cap.22. cap.34. cap.38. c.53.&c.

(2) V.Petri cap.37. cap.41. cap.42. cap.56. cap.62. & Bernard. Guid. ap. Murator. pag.568. 571. &c.

(3) Cap.63. pag.621.

(4) Cap.79. pag.630.

vocarent. Nec Clerici ſolum, ſed Comes ipſe Montisfortis aſſiduus erat in precibus. Juvabit hic aliquid referre quod Petrus ipſe narrat, & veteris ritus, qui tunc quoque perſtaret, veſtigia repræſentat. Cum eſſet in campo Murelli contra Aragonum Regem pugnaturus, *Cum intraret munitionem Caſtri, ut ſe armaret, & tranſiret per ante Baſilicam ſuam, ſubito introſpexit & vidit Uſicenſem Epiſcopum celebrantem Miſſam, & dicentem „ Dominus vobiſcum „ poſt Evangelium ad offerendam: ſtatim cucurrit Comes Chriſtianiſſimus, & flexis in terram genibus, & junctis manibus ante Epiſcopum dixit ei; do vobis & offero animam meam & corpus meum .... Poſt hæc intrans munitionem armis ſe munivit, rediensque iterum ad Epiſcopum in prænotata Baſilica, denuo obtulit ſe ei & arma ſua* (1). Dixi hic extare veſtigia antiquiſſimi ritus, qui tunc perduraret, oblationum ſcilicet a populo in Miſſa factarum. Teſtis eſt Innocentius III. diſerte id narrans (2); *Dum cantatur offertorium Sacerdos accipit oblationes a populis vel hoſtias a Miniſtris*. Vetus Scriptor Vitæ S. Eliſabethæ Portugalliæ Reginæ quæ hoc ſæculo vivebat (3); *Ad audiendam Miſſam quotidianam accedebat Regina magna cum humilitate flexis genibus coram Sacerdote qui Miſſam celebrabat, deoſculans ejus manus & offerens munus ſuum ante altare, ab ea ſolitum offerri in qualibet die, quam oblationem augebat ſecundum qualitatem feſtivitatis*. Id nimirum ſignificare illa Comitis noſtri, ſui armorumque oblatio videtur.

VI. Poſtremum facimus (non tempore; nam temporis rationem non habemus hoc loco, ſed ordine noſtro quodam dicendi) argumentum ad Hæreſem Albigenſium exſcindendam Inquiſitionis Tribunal, quod & antea conſtitutum eſt, & perpetuo commiſſum Ordini Prædicatorum indicat Guillelmus ſcribens (3). In diebus autem Legationis ejuſdem *Epiſcopi Tornacenſis per Summum Pontificem commiſſa eſt Fratribus Ordinis Prædicatorum Inquiſitio in his terris contra Hæreticos facienda*. Anonymus Cartuſienſis de Religionum origine, id ad ſummum ejus Ordinis decus refert. Itaque inducit filii perſonam loquentem (4): *Unum eſt in quo Ordo iſte videtur præcellere, quod videlicet ipſius profeſſoribus & ſolis Inquiſitio Fidei committitur, non aliis cujuſcumque gradus conditionis vel Ordinis*. Ita ille qui vivebat ſæculo XV. Nec vero prætererat alia quæ eum Ordinem ornant. *Hic Ordo venerabilis mirabiliter dila-*

(1) Cap. 71. (2) Lib. 2. de Sacr. Miſs. cap. 53. (3) Apud Bolland. num. 48. (4) Cap. 43. (5) Cap. 43. (6) Tom. 6. Collect. Martene pag. 70.

dilatatus eſt , & plurimum fructificavit Chriſto & nobis , animas lucrando & ad veram fidem ducendo , hæreſeſque deſtruendo ac ubique Hæreticos perſequendo . Ordo iſte quaſi innumeros habuit laudabiles ac omni laude digniſſimos patres ac doctores , egregioſque Prædicatores , quamplures etiam in ſummo apice locatos , quorum deinde nonnullos numerat , Sed dici hic a nobis poteſt quod illo antiquior , & quem ſæpius nominavimus Guillelmus de Podio , ubi S.Dominicum ejuſque Ordinem laudavit (1) , *ſuper quo non intereſt meam narrationem proſequi, cum per Hiſtoriam vitæ ſuæ , & Ordinis ubique dilatati evidentiam , ſit jam volentibus atque nolentibus manifeſtum , verumque , ſecundum quod dicit B. Apoſtolus , oportuiſſe Hæreſes eſſe in noſtris temporibus , ſive regionibus , ut Ordo beatus , non tam apud nos , quam apud totum mundum fructuoſus & publicus appareret* . Similia ſunt Honorii III. & Gregorii IX. verba (2) ; *Quoniam abundavit iniquitas & refrigeſcit charitas plurimorum , Ordinem fratrum Prædicatorum , ſicut credimus , Dominus ſuſcitavit , qui non quæ ſua ſunt ſed quæ Chriſti quærentes , tam contra profligandas hæreſes quam contra peſtes alias mortiferas extirpandas , ſe dedicaverunt Evangelizationi Verbi Dei in abjectione voluntariæ paupertatis* . Idem Honorius III. in litteris S.Dominico ſociiſque ejus datis VII. Kal. Febr. a.1217.(3) ; *Sic velut ſervi fideles talenta vobis credita erogantes , ut eadem reportetis Domino geminata ; ſic ſicut invicti Chriſti Athletæ ſcuto Fidei & galea ſalutis armati , non timentes eos qui corpus poſſunt occidere, verbum Dei , quod eſt penetrabilius omni gladio ancipiti magnanimiter contra Fidei exeritis inimicos* . Verum itaque expertus eſt Honorius quod in ſomnis Innocentius III. viderat . S. Dominicum humeris ſuis (quod item de S.Franciſco narratur) Lateranenſem Eccleſiam, ſuſtentare. Atque id quidem viſum, utut nonnulli antiqui taceant, vere Innocentio oblatum eſſe , aliorum auctoritate ſatis eſt certum ; rem vero ſignificatam certiſſimam , Hiſtoria oſtendit . Sed nec de hoc longius differendum eſt , nec de Inquiſitione ipſa de qua accuratiſſime , & ab aliis, & in Annalibus recens editis diſputatum eſt . More noſtro , qui nonnulla quæ huc faciunt animadvertenda ducimus , hic Inquiſitionis occaſione adverſus Hæreticos , explicamus, quod facere ſupra omiſimus, quid rei ſint Hæretici veſtiti, qui in Conciliis hujus temporis aliiſque monumentis occurrunt . Et Du Cangius (4) quidem Hæreticos interpretatur qui Hæreſis ſunt convicti, opponunturque aliis , qui *Cre-*

(1) Cap. 10. (2) Bullar. O. P. tom.1. pag.11. & 29. (3) Ib.Conſt.3. (4) Gloſſar.

Credentes nuncupabantur, quod ſuſpicio eorum dumtaxat emanaſſet. Rem ita ſe habuiſſe non nego; ſed nominis cauſam etiamnum quæro; cur hujuſmodi hæretici *veſtiti* vocarenttur. Cauſam me reperiſſe puto in eo, quem ſæpius nominavimus Albigenſium hiſtoriæ Scriptorem diligentiſſimum, Petrum Monachum Cœnobii Vallium Cernaii. Nam de Comite Toloſano narrat (1), *Primo dicendum, quod quaſi a primis incunabulis ſemper Haeticos dilexit & fovet, & eos in terra ſua habens, quibuſcumqac modis potuit, honoravit, uſque hodie etiam, ſicut aſſeritur, ubicumque pergit, Hæreticos ſub communi habitu ſecum ducit, ut ſi ipſum mori contigerit, inter manus ipſorum moriatur*: & paulo poſt; *Quo facto, de ſuperabundanti duos Hæreticos in veſte communi ſecum adduxit, ut ſi forte mori eum contingeret, inter manus ipſorum moreretur*. Quid illud eſt *in veſte communi?* Erant ergo Hæreticorum veſtes propriæ, quas Hæreticos illos ſuos induere nolebat Comes, ut Catholicum ſe mentiretur, & promiſſis quæ Romano Pontifici fecerat, ſtare videretur. Hoc mihi ex recitatis Petri verbis plane liquere videtur; atque illud quoque, quid *Hæretici* eſſent *veſtiti*, quos Concilia Toloſanum, Narbonenſe, Biterrenſe, aliaque nominatunt.

(1) Cap. 4.

FINIS.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatii Apoſtolici.

F. M. de Rubeis Patriarcha Conſtantinop. Viceſg.

IMPRIMATUR.

Fr. Joſeph Auguſtinus Orſi Ordinis Prædicatorum, Sacri Palatii Apoſtolici Magiſter.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google